

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ στην ΝΑΥΤΙΛΙΑ

«Θεσμικό Πλαίσιο Αλλοδαπών Πληρωμάτων Που Εργάζονται Σε Ελληνικές Ναυτιλιακές Εταιρίες Και Οικονομικών Μεταναστών»

Χαρίτου Ειρήνη

Διπλωματική Εργασία

Που υποβλήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ναυτιλία

Πειραιάς

Σεπτέμβριος 2014

Δήλωση αυθεντικότητας:

«Το άτομο το οποίο εκπονεί τη Διπλωματική Εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στη βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού, που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος, που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου.»

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία.

Τα μέλη της επιτροπής ήταν:

1. Παζαρζής Μιχαήλ (Επιβλέπων)
2. Θαλασσινός Ελευθέριος
3. Σαμιώτης Γεώργιος

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Εργασία αυτή εκπονήθηκε με σκοπό την μελέτη, εμβάθυνση και κατανόηση της ναυτικής εργασίας στη χώρα μας υπό το πρίσμα κυρίως του θεσμικού πλαισίου των αλλοδαπών εργαζομένων και αλλοδαπών πληρωμάτων που εργάζονται στη χώρα μας. Ο στόχος της μελέτης είναι να καλύψει το πλήθος των νομοθετημάτων που ισχύουν για τις περιπτώσεις αυτές, καθώς και την ανάλυση σε βάθος των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η ελληνική ναυτιλία από την έλλειψη των ελλήνων ναυτικών αλλά και την απαξίωση του έλληνα ναυτικού τα τελευταία χρόνια. Παράλληλα μελετάται ο ρόλος της ελληνικής ναυτιλίας και του έλληνα ναυτικού στα πλαίσια του θεσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης τη στιγμή που η Ελλάδα ως κράτος-μέλος οφείλει να εναρμονιστεί με τους κανονισμούς και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΛΗΡΩΜΑΤΩΝ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΛΗΡΩΜΑΤΩΝ	24
2.1 <i>ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ</i>	25
2.2. <i>ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΟΝΤΟΠΟΡΟΥ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ</i>	27
2.3 <i>ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</i>	34
2.3.1 <i>Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ</i>	34
2.3.2 <i>Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</i>	36
2.3.3 <i>ΣΥΜΒΑΣΗ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2006</i>	38
2.3.4 <i>ΑΛΛΟΔΑΠΑ ΠΛΗΡΩΜΑΤΑ</i>	39
2.3.5 <i>ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ-ΕΞΟΔΟΥ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ</i>	47
2.3.6 <i>ΛΟΙΠΟΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΣΕ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ</i>	50
2.3.7 <i>Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ</i>	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	56
3.1 <i>ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ</i>	56
3.2 <i>ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ</i>	61
3.3. <i>Ο ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ Ν. 4251/2014</i>	63
3.3.1 <i>ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΔΕΙΩΝ ΔΙΑΜΟΝΗΣ</i>	65
3.3.2 <i>ΕΙΣΔΟΧΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ</i>	75
3.3.3 <i>ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΝΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΈΛΛΗΝΑ</i>	77
3.3.4 <i>ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΠΙ ΜΑΚΡΟΝ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΟΣ</i>	78
3.4 <i>ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΝΟΜΙΜΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΜΕΝΟΥΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ</i> 81	
3.5 <i>ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ</i>	85
3.5.1. <i>ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ</i>	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ	91
4.1 <i>ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</i>	91
4.2. <i>ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ Ν. 3284/2004 ΚΑΙ Ν. 3838/2010</i>	93
4.3 <i>Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3838/2010</i>	97
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	100
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	107
<i>Πηγές από το διαδίκτυο</i>	108
Ευρετήριο Πινάκων	110

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέμα της παρούσης διπλωματικής εργασίας είναι το «*Θεσμικό πλαίσιο αλλοδαπών πληρωμάτων που εργάζονται σε ελληνικές ναυτιλιακές εταιρίες και οικονομικών μεταναστών*». Το θέμα αυτό μελετάται διότι στην ελληνική ναυτιλία τα αλλοδαπά πληρώματα καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τους έλληνες ναυτικούς αλλά και οι οικονομικοί μετανάστες την τελευταία 25ετία αποτέλεσαν σημαντικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας και της ελληνικής κοινωνίας.

Οι αλλοδαποί εργαζόμενοι, είτε σαν πληρώματα στα πλοία, είτε ως εργαζόμενοι σε ναυτιλιακές επιχειρήσεις είτε γενικά ως οικονομικοί μετανάστες αποτελούν μια οικονομική και κοινωνική παράμετρο για την οποία είναι απαραίτητο να θεσπίζονται κανόνες που θα προστατεύουν τους ίδιους αλλά και θα συμβάλουν στην πλήρη ενσωμάτωση τους στον κοινωνικό ιστό. Είναι ταυτόχρονα επιτακτική η ανάγκη προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας με αντίστοιχες νομοθεσίες άλλων ανεπτυγμένων και ιδίως ευρωπαϊκών χωρών, στα πλαίσια των ευρωπαϊκών οδηγιών αλλά και τις επιταγές που ορίζει το σύγχρονο κράτος.

Τα αλλοδαπά πληρώματα στην ναυτιλία ήταν η πρώτη και η μοναδική για πολλές δεκαετίες επαφή που είχε η ελληνική πολιτεία με αλλοδαπούς εργαζόμενους. Στην συνέχεια και κυρίως μετά το 1990 οι οικονομικοί μετανάστες αποτέλεσαν κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο σε όλη της έκταση της ελληνικής οικονομίας αλλά και της χώρας. Από την δεκαετία του 50 η ελληνική πολιτεία θεσπίζει κανόνες για να ρυθμίζει τα ζητήματα των αλλοδαπών εργαζομένων σε σύμπνοια και εναρμόνιση με τους διεθνείς κανόνες και το διεθνές δίκαιο.

Στην διπλωματική εργασία εξετάζεται η δομή της ναυτιλιακής εταιρείας και των εργαζομένων σε αυτή. Στην συνέχεια εξετάζεται το θεσμικό πλαίσιο της ποντοπόρου ναυτιλίας, με τις συνεχείς

προσπάθειες της ελληνικής πολιτείας να εκσυγχρονίζει και να αναπροσαρμόζει το θεσμικό πλαίσιο. Έπειτα παρουσιάζεται αναλυτικά το θεσμικό πλαίσιο της ναυτικής εργασίας συνολικά και ειδικά για το θεσμικό πλαίσιο των αλλοδαπών πληρωμάτων.

Η Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα, το νομικό καθεστώς πολιτών τρίτων χωρών, ο νέος Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης αλλά και η απόδοση Ελληνικής Ιθαγένειας εξετάζονται στην παρούσα διπλωματική εργασία, κυρίως από το νομικό καθεστώς που διέπει τα υπό μελέτη ζητήματα. Στα ζητήματα της μεταναστευτικής πολιτικής και της ελληνικής ιθαγένειας παρουσιάζεται αναλυτικά η κατάσταση των οικονομικών μεταναστών στην Ελλάδα τόσο σε κοινωνικό επίπεδο όσο και σε ζητήματα εργασίας και απασχόλησης.

Η διπλωματική εργασία μέσα από την παράλληλη ενασχόληση με το σύνολο των ζητημάτων που αφορούν τους αλλοδαπούς εργαζόμενους αποτυπώνει την διαχρονική εξέλιξη και την σημερινή κατάσταση τόσο του θεσμικού πλαισίου όσο και της ίδιας της ύπαρξης των αλλοδαπών εργαζομένων. Με σκοπό τη σωστή κατανόηση του ελληνικού θεσμικού πλαισίου, μελετάται διεξοδικά η ελληνική νομοθεσία που αφορά με τη σειρά το θεσμικό πλαίσιο της ποντοπόρου ναυτιλίας που συνδέεται και το καθεστώς αλλοδαπών εργαζομένων, τη ναυτική εργασία, τη μεταναστευτική πολιτική, την ιθαγένεια και το πρόβλημα στελέχωσης των πληρωμάτων και γίνεται και παρουσίαση των μεταβολών του αλλοδαπού ναυτεργατικού δυναμικού σε σχέση με το ελληνικό δυναμικό.

Αναφορικά, η παρούσα διπλωματική εργασία βασίστηκε σε ελληνική και ξένη βιβλιογραφία και σε πηγές από το διαδίκτυο. Βασικός κορμός της βιβλιογραφικής έρευνας ήταν νομικά βιβλία ναυτικού δικαίου καθώς και εργατικού δικαίου. Οι αναφορές στο ευρωπαϊκό δίκαιο και στις ευρωπαϊκές οδηγίες προέρχονται κυρίως από πηγές στο διαδίκτυο και τους διεθνείς οργανισμούς. Χρήσιμα επίσης ήταν τα αναλυτικά στατιστικά δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας καθώς και

οι διάφορες μελέτες για την απασχόληση και τις μεταβολές του ναυτεργατικού δυναμικού.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΛΗΡΩΜΑΤΩΝ

Την τελευταία εικοσαετία επήλθαν σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές μεταβολές στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη οι οποίες διαμόρφωσαν καινούριες δυναμικές στην πολιτική, στην οικονομική παραγωγή αλλά και στην απασχόληση σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι μετατοπίσεις των μεταναστευτικών ροών τόσο προς την Ελλάδα αλλά και προς την δυτική Ευρώπη συνολικά, που ακολούθησαν από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 από τις ανατολικές χώρες αλλά και τα τεκταινόμενα στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι άλλαξαν τις ισορροπίες στο ελληνικό εργατικό δυναμικό επηρεάζοντας την ελληνική οικονομία και παραγωγή συνολικά.

Επιπλέον, η μετατόπιση των κέντρων παραγωγής προς τις ασιατικές χώρες και η ανάδειξη νέων αγορών στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης δημιούργησαν νέες ισορροπίες στην οικονομία και στις δυνάμεις παραγωγής δημιουργώντας έτσι νέους προορισμούς για τη ποντοπόρο ναυτιλία και το παγκόσμιο εμπόριο γενικότερα.

Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, η Ελληνική ναυτιλία από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 κιάλας είχε να αντιμετωπίσει τον συνεχώς αυξανόμενο ανταγωνισμό που παρατηρείται ανάμεσα στους διάφορους κλάδους παραγωγής και απασχόλησης καθώς και των νέων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών που έχουν διαμορφωθεί κυρίως στις ονομαζόμενες ναυτικές περιοχές. Όπως είναι φυσικό οι σαρωτικές αλλαγές και οι μεγάλες κοινωνικοοικονομικές μεταβολές οι οποίες έλαβαν χώρα σε ολόκληρη σχεδόν την ελληνική κοινωνία κατά τα τελευταία χρόνια, έχουν επηρεάσει άμεσα και τις κοινωνικοοικονομικές δομές των ελληνικών ναυτικών περιοχών, οι οποίες αποτελούν τον κύριο τροφοδότη του ελληνικού ναυτεργατικού δυναμικού, και ιδιαίτερα εκείνες τις δομές οι οποίες επηρεάζουν άμεσα το ναυτικό επάγγελμα ως ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής.

Σαν αποτέλεσμα η ραγδαία και σημαντική μείωση του ποσοστού του εργατικού δυναμικού που απασχολείται στην ελληνική εμπορική

ναυτιλία απορρέει σε σημαντικό βαθμό από τις αλλαγές που επήλθαν στην ελληνική οικονομία και οι οποίες δημιούργησαν νέους κλάδους απασχόλησης των νέων εργαζομένων οι οποίοι προσφέρουν καλύτερες προοπτικές απασχόλησης, ελκυστικότερους όρους εργασίας, καλύτερο περιβάλλον και βέβαια χωρίς να προϋποθέτουν την αποκοπή από τις υπάρχουσες συνθήκες ζωής. Επίσης, η ραγδαία άνοδος του ελληνικού βιοτικού επιπέδου κατά την τελευταία δεκαετία και η σημαντική οικονομική ανάπτυξη της χώρας, αύξησε την ζήτηση για εργατικό δυναμικό που θα επανδρώσει τις στεριανές οικονομικές δραστηριότητες, δημιουργώντας πρόβλημα στην ελληνική ναυτιλία να προσελκύσει ικανό ναυτεργατικό δυναμικό σε όλα τα κλιμακία της ναυτικής ιεραρχίας.

Η σημαντική αυτή μεταβολή οφείλεται και στον συγκεκριμένο τρόπο ζωής που επιβάλλει το ναυτικό επάγγελμα, ο οποίος υποχρεώνει τον κάθε ναυτικό να ζει και να παρέχει την εργασία του σε ένα συγκεκριμένο πλοίο για μεγάλα χρονικά διαστήματα, πράγμα που τον αποκρίνει από το άμεσο οικογενειακό του περιβάλλον.

Από την άλλη η εργασία σε υπερωκεάνια, τουριστικά και ακτοπλοϊκά πλοία δίνει την δυνατότητα στον ναυτικό μεγαλύτερης παραμονής στο κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον και για αυτό παρατηρείται αυτή η σημαντική αύξηση εργαζομένων σε αυτήν την κατηγορία πλοίων και την επερχόμενη ραγδαία μείωση του αριθμού των ναυτεργατών στα ποντοπόρα πλοία.

Παράλληλα οι επιπλέον μειώσεις των συνθέσεων των πλοίων προκειμένου να γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικά και να σταματήσει έτσι η φυγή από την ελληνική σημαία μειώνουν παραπάνω τις θέσεις εργασίας. Με την πάροδο του χρόνου το ποσοστό των αλλοδαπών ναυτικών που απασχολούνται στην ελληνική ναυτιλία είναι συνεχώς αυξανόμενος. Το γεγονός αυτό οφείλεται εν μέρει στην έλλειψη ελληνικού ναυτεργατικού δυναμικού αλλά και στον διεθνοποιημένο και παγκόσμιο χαρακτήρα της ναυτιλίας.

Ειδικά η ποντοπόρος ναυτιλία είναι γνωστό ότι διέπεται από συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού που σημαίνει ότι είναι απαραίτητο να προσαρμόζεται ταχύτατα σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη προσφορά, τη ζήτηση και το κόστος λειτουργίας και επάνδρωσης του πλοίου. Αυτό σε συνδυασμό με την ολοένα και μικρότερη απορρόφηση των νέων στο ναυτικό επάγγελμα έχει αυξήσει ραγδαία την απασχόληση ξένου ναυτεργατικού δυναμικού στα ελληνόκτητα και ελληνικής σημαίας πλοία.

Συγκεκριμένα οι Έλληνες ναυτικοί οι οποίοι πριν από 30 χρόνια ήταν περίπου 100.000 με υποχρεώσεις ως στελέχη πλοίων ελληνικής σημαίας και ιδιοκτησίας πλέον μετά βίας αγγίζουν τους 20.000. Οι ιδιοκτήτες караβιών της χώρας μας σε κάθε ευκαιρία που δίνεται τονίζουν το έλλειμμα αυτό, η κάλυψη του οποίου αποτελεί σε βάθος χρόνου βασική προϋπόθεση διατήρησης της ναυτικής τεχνογνωσίας. Οι διαθέσιμοι αξιωματικοί και ναυτικοί στην χώρα μας έχουν περιοριστεί σημαντικά τελευταία και αυτό αποδίδεται στο ότι το επάγγελμα δεν είναι ιδιαίτερα δελεαστικό στις νεότερες γενιές.

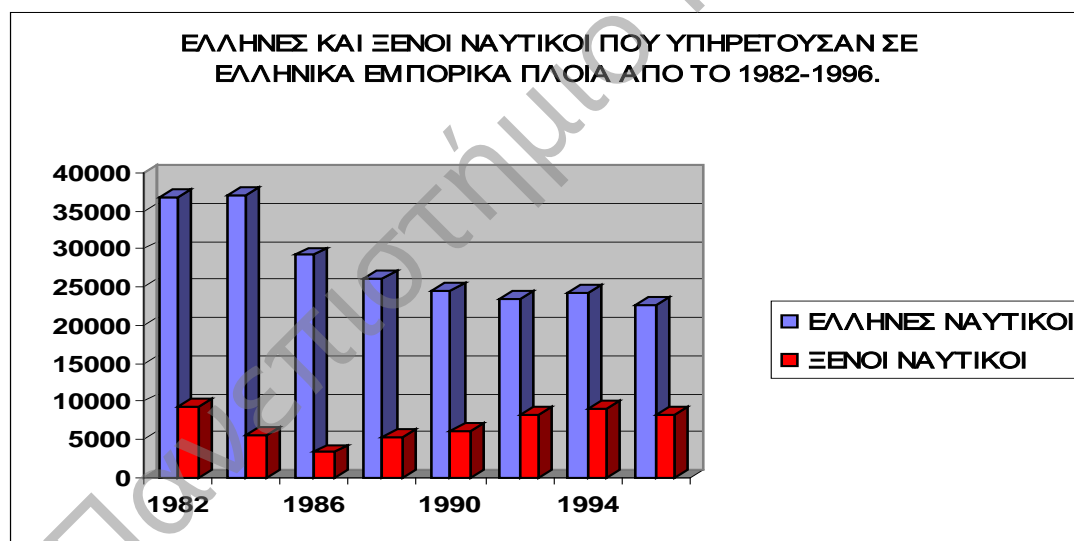
Οι περισσότερες ναυτιλιακές εταιρείες έχουν πλέον γραφεία προσωπικού σε χώρες της Ασίας και της Ανατολικής Ευρώπης με στόχο να προσλαμβάνουν φθηνότερο ναυτικό εργατικό δυναμικό. Θα λέγαμε, ότι υπάρχει έλλειψη ναυτικών Ευρωπαϊκά σε όλες τις ειδικότητες και οι εταιρίες προτιμούν ναυτικούς από τρίτες χώρες εξαιτίας χαμηλότερης μισθοδοσίας.

Η Ε.Ε έχει το ίδιο πρόβλημα, αλλά σε πιο μεγάλη έκταση, και η έλλειψη ναυτικών αγγίζει τους 13.000 αξιωματικούς το 2001 και υπολογιζόταν να φθάσει περίπου τους 36.000 αξιωματικούς το 2006. Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 ο συνολικός στόλος της ΕΕ μειώθηκε, όπως και ο αριθμός των ναυτικών της. Ο συνολικός αριθμός υπηκόων της ΕΕ εργαζόμενων σε σκάφη με σημαία κράτους μέλους της ΕΕ είναι σήμερα περίπου 120.000, πτώση 40% σε σύγκριση με το 1985, ενώ ο αριθμός μη υπηκόων της ΕΕ εργαζομένων σε σκάφη με σημαία κράτους μέλους της ΕΕ αυξήθηκε από το 1983 από περίπου 29.000 σε

περίπου 34.500 σήμερα. Ο κλάδος των τακτικών επιβατικών και πορθμειακών μεταφορών στην ΕΕ αποτελεί εξαίρεση στην τάση αυτή: η αγορά αυτή εξυπηρετείται ακόμη προς το παρόν από σκάφη υπό σημαία κρατών μελών της ΕΕ επανδρωμένα κυρίως από υπηκόους της ΕΕ και απασχολεί σχεδόν το 50% του ναυτιλλόμενου προσωπικού των κρατών μελών της ΕΕ (20% σε ενδοκοινοτικές μεταφορές και 30% σε ενδομεταφορές). Στις ενδοκοινοτικές μεταφορές απασχολούνται περίπου 30.300 ναυτικοί ενώ οι μη υπήκοοι της ΕΕ καταλαμβάνουν μόνον 651 θέσεις εργασίας¹

Η τάση αυτή διαγράφεται καθαρά στο παρακάτω σχεδιάγραμμα, όπου ο αριθμός των ξένων ναυτικών τόσο στην ελληνική όσο και στην ελληνόκτητη εμπορική ναυτιλία αυξάνεται συνεχώς.

Διάγραμμα 1: Έλληνες και ξένοι ναυτικοί που υπηρετούσαν σε ελληνικά εμπορικά πλοία από το 1982-1996

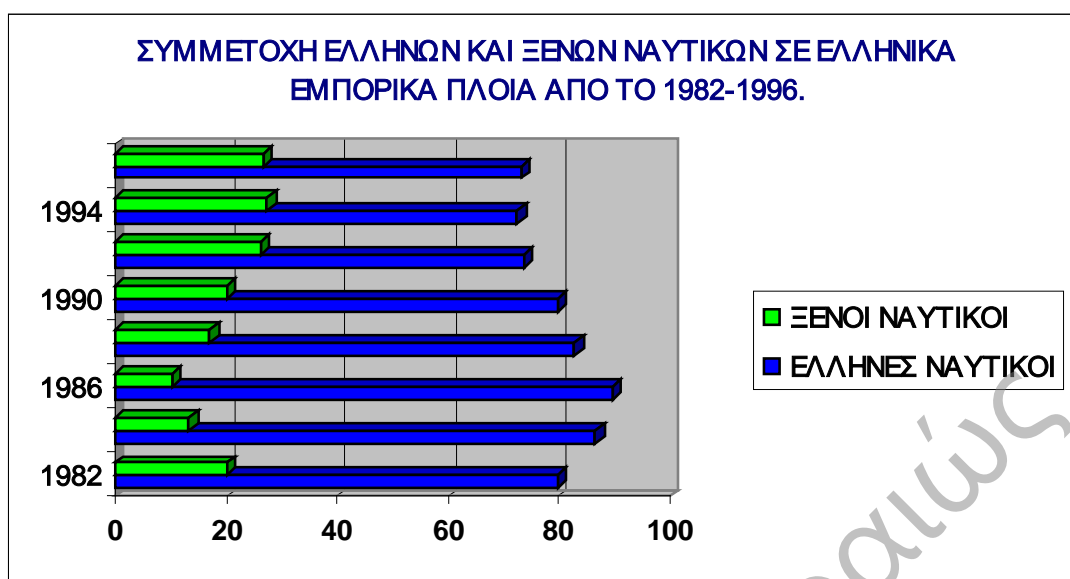
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Σημαντική αύξηση παρατηρήθηκε στον αριθμό των ξένων ναυτικών που απασχολούνται σε ελληνικά πλοία από το 1982-1996, ενώ ο αριθμός του ξένου ναυτεργατικού δυναμικού που απασχολείται στα ίδια πλοία έχει αυξηθεί σημαντικά με τάση διαρκούς ανόδου.

¹ <http://eur-lex.europa.eu>

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την εκπαίδευση και την πρόσληψη ναυτικών

Διάγραμμα 2: Συμμετοχή Ελλήνων και ξένων ναυτικών ελληνικά εμπορικά πλοία 1982-1996

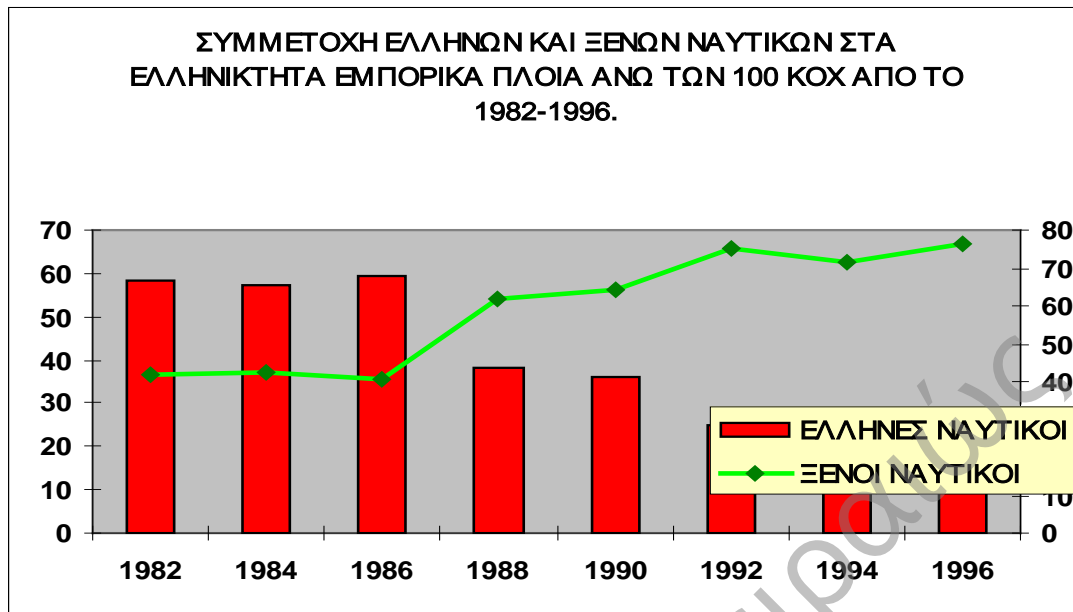

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Παρατηρείται λοιπόν μια τάση αύξησης του ποσοστού συμμετοχής των ξένων ναυτικών στα ελληνικά πλοία την περίοδο 1983-1996. Διαφαίνεται ότι στην θέση κάθε Έλληνα ναυτικού που αποχωρεί από τα ελληνικά εμπορικά πλοία, την θέση του την παίρνει ένας ναυτεργάτης ξένης εθνικότητας.

Στα ελληνόκτητα εμπορικά πλοία των 100κοχ οι ξένοι ναυτεργάτες αυξήθηκαν κατά αρκετά υψηλό ποσοστό την περίοδο 1982-1996. Σχεδόν για κάθε έναν Έλληνα ναυτικό που αποχωρούσε από τα ελληνόκτητα εμπορικά πλοία των 100 κοχ και άνω, τον αντικαθιστούσε ένας ναυτικός ξένης υπηκοότητας. Το φαινόμενο ήταν πολύ έντονο το διάστημα 1986-1988 και μετά το 1992.

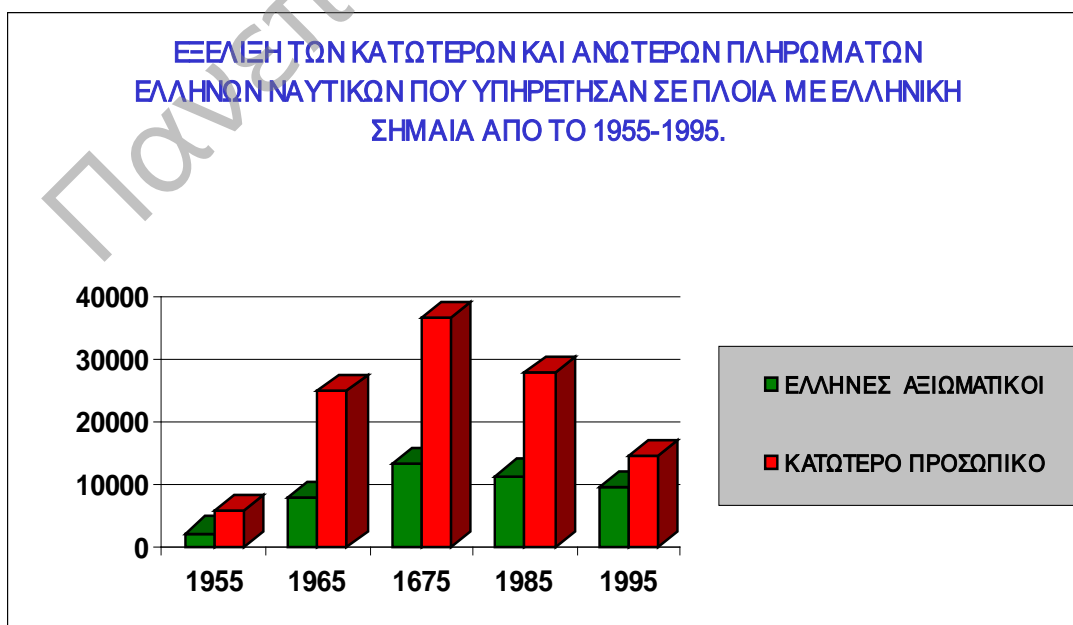
Διάγραμμα 3: Συμμετοχή Ελλήνων και ξένων ναυτικών στα ελληνοκτητα εμπορικά πλοία άνω των 100 κοχ 1982-1996

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Επίσης σημαντική είναι η παρατηρούμενη μείωση τόσο στον αριθμό του απασχολούμενου κατώτερου προσωπικού στα υπό ελληνική σημαία εμπορικά πλοία, όσο και στον αριθμό του ανώτερου στελεχειακού ναυτεργατικού δυναμικού.

Διάγραμμα 4: Εξέλιξη των κατώτερων και ανώτερων πληρωμάτων ελλήνων ναυτικών που υπηρέτησαν σε πλοία με ελληνική σημαία 1955-1995

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η αριθμητική εξέλιξη του κατώτερου ελληνικού προσωπικού σε πλοία με ελληνική σημαία υπήρξε πολύ μεταβαλλόμενη στο διάστημα της τελευταίας σαρακονταετίας με σημαντική αύξηση στο πρώτο μισό αυτής της χρονικής περιόδου και με εντυπωσιακή μείωση στο άλλο δεύτερο μισό, δηλαδή από το 1985 και μετά με τάση για περαιτέρω μείωση. Αντίστοιχη μεταβλητότητα παρατηρείται και στο ανώτερο στελεχιακό δυναμικό το οποίο συρρικνώνεται συνεχώς από το 1985 και μετά.

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της ελληνικής στατιστικής αρχής διαπιστώνεται μια αριθμητική άνοδος των Ελλήνων έναντι των ξένων ναυτικών σε όλες τις ηλικιακές ομάδες. Από το σύνολο των 26.893 ναυτικών που εργάζονταν σε ελληνικά και ελληνόκτητα πλοία στις 20/9/2008 το 58,46% ήταν Έλληνες και το 41,54% ήταν ξένοι. Αυτό οφείλεται κυρίως στην πολύ μεγάλη διαφορά ανάμεσα σε ξένους και Έλληνες στις ηλικιακές ομάδες 51-60 (76,33% έλληνες 23,67% ξένοι) και 41-50 (64,74% έλληνες 35,26% ξένοι). Επίσης όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα οι ηλικιακές ομάδες 31-40 και 41-50 αποτελούν μαζί το 61% των εργαζομένων σε ελληνικά και ελληνόκτητα πλοία υπό ξένη σημαία, 100 ΚΟΧ και άνω, συμβεβλημένα με το ΝΑΤ, κατά μεγάλες ομάδες ειδικοτήτων και ηλικιών στις 20/9/2008.

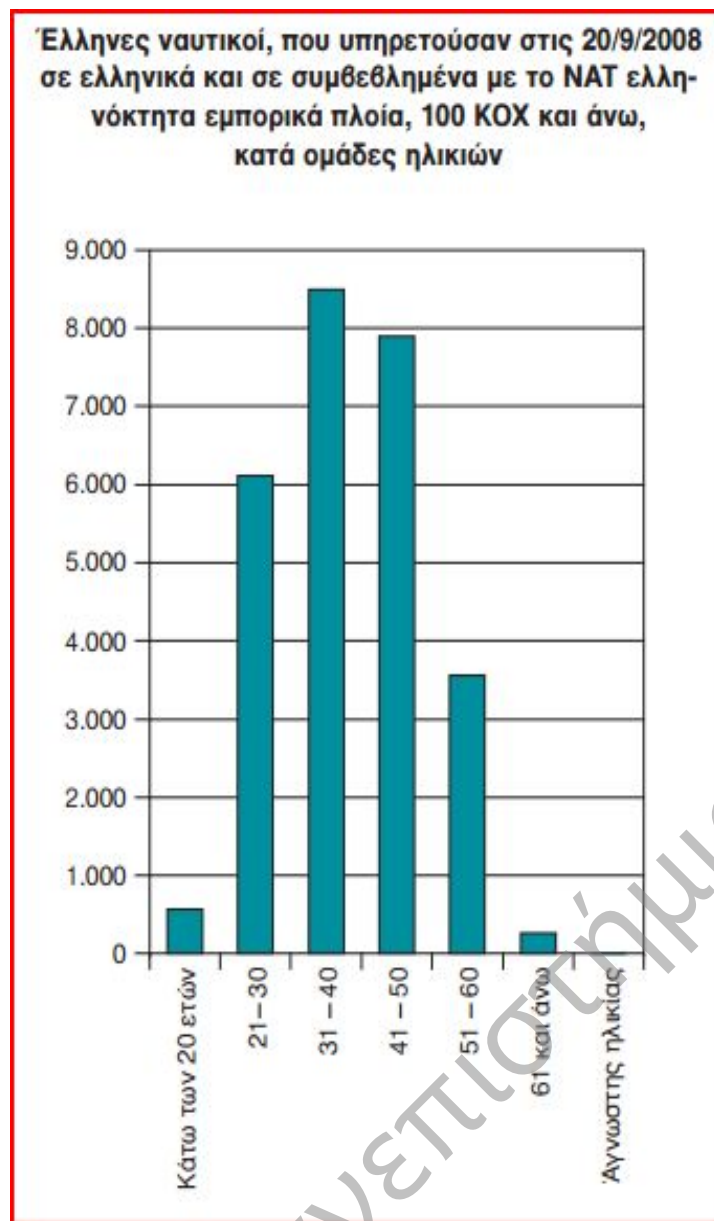
Πίνακας 1: Έλληνες και ξένοι ναυτικοί που εργάζονταν σε ελληνικά και ελληνόκτητα πλοία υπό ξένη σημαία, 100 ΚΟΧ και άνω, συμβεβλημένα με το ΝΑΤ, κατά μεγάλες ομάδες ειδικοτήτων και ηλικιών στις 20/9/2008

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΛΟΙΑΡΧΟΙ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΚΑΤΩΤΕΡΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΔΟΚΙΜΟΙ ΚΑΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΧΩΡΙΣ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ:	
						ΕΛΛΗΝΕΣ	ΞΕΝΟΙ
	26.893	8.059	17.276	1.516	42	15.721	11.172
ΚΑΤΩ ΤΩΝ 20 ΕΤΩΝ	565	7	137	419	2	498	67
21-30	6.115	1.551	3.607	942	15	3.135	2.980
31-40	8.493	2.088	6.286	107	12	3.865	4.628
41-50	7.899	2.772	5.086	33	8	5.114	2.785
51-60	3.560	1.535	2.005	15	5	2.870	890
61 ΚΑΙ ΑΝΩ	261	106	155	-	-	239	22

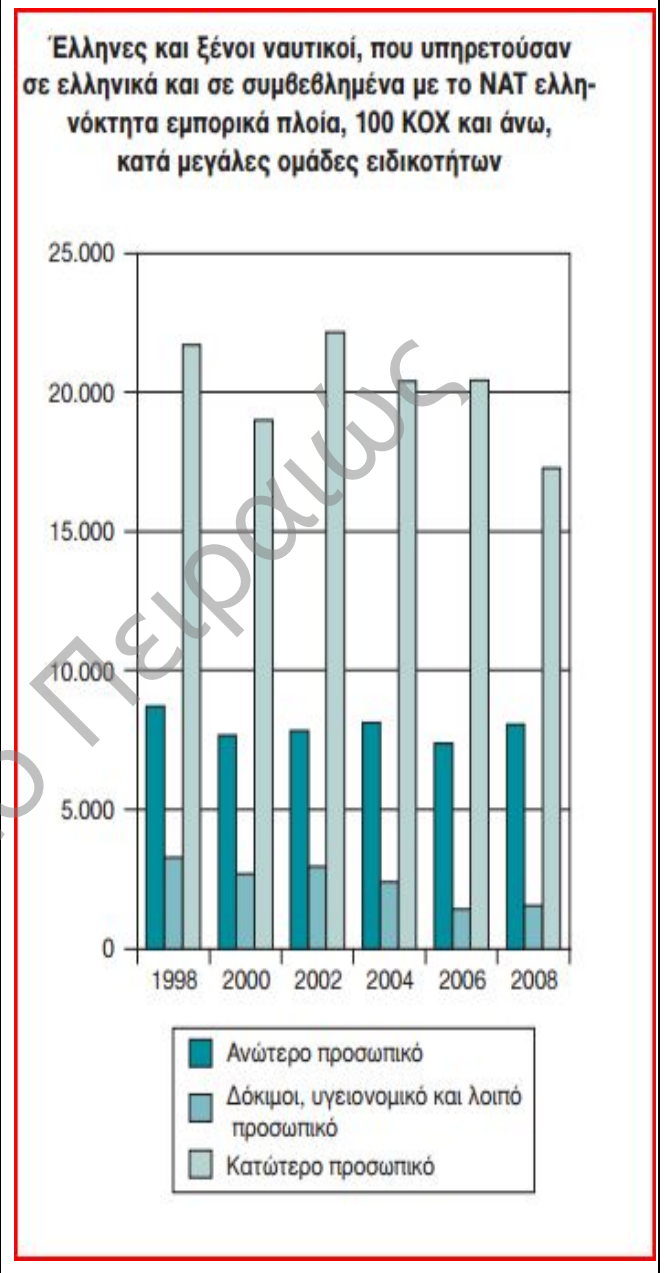
Πηγή: Στατιστικές Εμπορικής Ναυτιλίας, ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 5: Έλληνες ναυτικοί 20/9/2008 σε ελληνικά και ελληνοκτετα εμπορικά πλοία κατά ομάδες ηλικιών

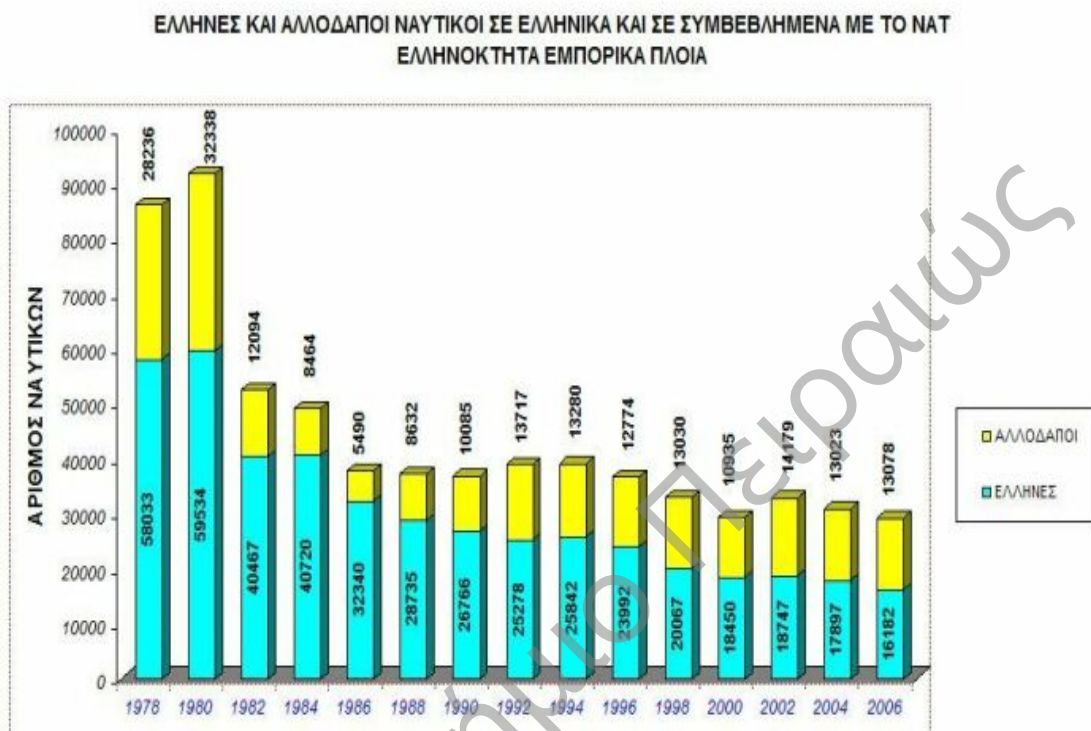
Διάγραμμα 6: Έλληνες και ξένοι ναυτικοί, σε ελληνικά και ελληνοκτετα εμπορικά πλοία κατά μεγάλες ομάδες ηλικιών

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικά Εμπορικής Ναυτιλίας

Στα παραπάνω διαγράμματα αποτυπώνεται η μείωση των εργαζομένων σε ελληνικά πλοία από το 1998 μέχρι σήμερα. Όπως φαίνεται από το διάγραμμα η μεγαλύτερη μείωση έγινε στο κατώτερο προσωπικό των πλοίων και στο δόκιμο και υγειονομικό προσωπικό. Το ανώτερο προσωπικό διατηρεί μια σχετική σταθερότητα στον αριθμό του.

Διάγραμμα 7: Έλληνες και αλλοδαποί ναυτικοί σε ελληνικά και σε συμβεβλημένα με το ΝΑΤ ελληνόκτητα εμπορικά πλοία

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικά Εμπορικής Ναυτιλίας

Παρακάτω αποτυπώνονται τα πιο πρόσφατα αναλυτικά στοιχεία που αφορούν τη διετία 2010-2012. Από τον κάτω πίνακα παρατηρείται ότι το 2010 και στις δύο κατηγορίες πλοίων, υπό ελληνική και ξένη σημαία, συνολικά υπερτερεί το ελληνικό ναυτεργατικό δυναμικό γεγονός όμως που οφείλεται μόνο στην απασχόληση των ελλήνων ναυτικών στα επιβατικά πλοία. Αυτό δε συμβαίνει και στις άλλες κατηγορίες πλοίων. Στα ελληνικής σημαίας πλοία οι ξένοι ναυτικοί υπερτερούν στα φορτηγά και στα δεξαμενόπλοια έναντι των Ελλήνων ναυτικών ενώ οι Έλληνες ναυτικοί είναι πολύ περισσότεροι στα επιβατικά πλοία μόνο, μία τάση που επιβεβαιώνεται διαχρονικά.

Πίνακας 2: Ναυτικοί που υπηρετούσαν την 20ή Σεπτεμβρίου 2012 σε εμπορικά πλοία, 100 ΚΟΧ και άνω, υπό ελληνική σημαία, και σε ελληνόκτητα πλοία υπό ξένη σημαία, συμβεβλημένα με το NAT, κατά εθνικότητα ναυτικών και κατηγορίες πλοίων

<i>Ναυτικοί που υπηρετούσαν την 20ή Σεπτεμβρίου 2012 σε εμπορικά πλοία, 100 ΚΟΧ και άνω, υπό ελληνική σημαία, και σε ελληνόκτητα πλοία υπό ξένη σημαία, συμβεβλημένα με το NAT, κατά εθνικότητα ναυτικών και κατηγορίες πλοίων</i>					
Εθνικότητα ναυτικών	Αριθμός ναυτικών κατά κατηγορίες πλοίων				
	Φορτηγά	Δεξαμενόπλοια	Επιβατηγά Τουριστικά	Λοιπά	Σύνολο
Σύνολο	6.839	9.573	5.904	564	22.880
<i>A' Σε πλοία υπό Ελληνική σημαία</i>	<i>6.588</i>	<i>8.993</i>	<i>5.537</i>	<i>464</i>	<i>21.582</i>
Ελληνικής υπηκοότητας	2.721	3.709	5.322	457	12.209
Σύνολο ναυτικών ξένης υπηκοότητας	3867	5284	215	7	9.373
Αιγύπτου	22	0	19	7	48
Φιλιππίνων	3.362	4.322	62	0	7.746
Πακιστάν	6	108	0	0	114
Ινδίων	33	10	0	0	43
Σρι Λάνκα	2	18	3	0	23
Χιλής	6	0	0	0	6
Συρίας	1	1	0	0	2
Κύπρου	8	9	5	0	22
Γκάνας	1	13	0	0	14
Ινδονησίας	42	0	2	0	44
Βιρμανίας	-	-	-	-	0
Ουκρανίας	128	149	63	0	340
Λοιπές	256	654	61	0	971
<i>B' Σε πλοία υπό ξένη σημαία</i>	<i>251</i>	<i>580</i>	<i>367</i>	<i>100</i>	<i>1.298</i>
Ελληνικής υπηκοότητας	143	239	341	94	817
Σύνολο ναυτικών ξένης υπηκοότητας	108	341	26	6	481
Αιγύπτου	0	1	0	0	1
Φιλιππίνων	58	277	26	0	361
Λοιπές	50	63	0	6	119

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικά Εμπορικής Ναυτιλίας

Πίνακας 3: Ναυτικοί που υπηρετούσαν την 20ή Σεπτεμβρίου 2010 σε εμπορικά πλοία, 100 ΚΟΧ και άνω, υπό ελληνική σημαία, και σε ελληνόκτητα πλοία υπό ξένη σημαία, συμβεβλημένα με το NAT, κατά εθνικότητα ναυτικών και κατηγορίες πλοίων

<i>Ναυτικοί που υπηρετούσαν την 20ή Σεπτεμβρίου 2010 σε εμπορικά πλοία, 100 ΚΟΧ και άνω, υπό ελληνική σημαία, και σε ελληνόκτητα πλοία υπό ξένη σημαία, συμβεβλημένα με το NAT, κατά εθνικότητα ναυτικών και κατηγορίες πλοίων</i>					
Εθνικότητα ναυτικών	Αριθμός ναυτικών κατά κατηγορίες πλοίων				
	Φορτηγά	Δεξαμενόπλοια	Επιβατηγά Τουριστικά	Λοιπά	Σύνολο
Σύνολο	6.015	7.467	5.869	281	19.632
Α' Σε πλοία υπό Ελληνική σημαία	5.852	6.979	5.480	281	18.592
Ελληνικής υπηκοότητας	2.443	3.017	5.376	264	11.100
Ξένης υπηκοότητας	3409	3962	104	17	7.492
Αιγύπτου	25	0	1	0	26
Φιλιππίνων	2.839	3.249	34	14	6.136
Πακιστάν	12	55	0	0	67
Ινδιών	38	10	0	0	48
Σρι Λάνκα	1	18	1	0	20
Χιλής	15	1	0	0	16
Πορτογαλίας	0	0	0	0	0
Ονδούρας	35	86	0	0	121
Συρίας	12	0	0	0	12
Κύπρου	4	14	7	0	25
Γκάνας	3	0	0	0	3
Ινδονησίας	57	1	0	0	58
Βιρμανίας	32	0	0	0	32
Ουκρανίας	84	113	34	2	233
Λοιπές	252	415	27	1	695
Β' Σε πλοία υπό ξένη σημαία	163	488	389	0	1.040
Ελληνική	94	185	341	0	620
Σύνολο ναυτικών ξένης υπηκοότητας	69	303	48	0	420
Αιγύπτου	0	1	0	0	1
Φιλιππίνων	52	234	34	0	320
Πακιστάν	0	17	0	0	17
Λοιπές	15	50	14	0	79

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικά Εμπορικής Ναυτιλίας

Όσον αφορά τα πλοία υπό ξένη σημαία βλέπουμε ότι οι ξένοι ναυτικοί υπερτερούν αριθμητικά κατά πολύ στα δεξαμενόπλοια και με μία μικρή διαφορά στα φορτηγά. Στα επιβατικά οι έλληνες ναυτικοί κάνουν τη διαφορά, αλλά σε αυτό το γεγονός οφείλεται και η αριθμητική υπεροχή του συνολικά.

Πίνακας 4: Έλληνες και ξένοι ναυτικοί που υπηρετούσαν την 20ή Σεπτεμβρίου 2012 σε εμπορικά πλοία, 100 ΚΟΧ και άνω

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ									
20/9/2012									
Έλληνες και ξένοι ναυτικοί που υπηρετούσαν την 20ή Σεπτεμβρίου 2012 σε εμπορικά πλοία, 100 ΚΟΧ και άνω, υπό ελληνική σημαία, και σε ελληνόκτητα πλοία, υπό ξένη σημαία, συμβεβλημένα με το ΝΑΤ, κατά ειδικότητα ναυτολογήσεως									
Ειδικότητες ναυτολογήσεως	Γενικό σύνολο	Πληρώματα πλοίων ελληνικής σημαίας				Πληρώματα πλοίων ξένης σημαίας			
		Σύνολο	Έλληνες ναυτικοί	Ξένοι ναυτικοί		Σύνολο	Έλληνες ναυτικοί	Ξένοι ναυτικοί	
			Αριθμός	Αριθμός	%		Αριθμός	Αριθμός	%
Σύνολο	22.880	21.582	12.209	9.373	43,4	1.298	817	481	37,1
Πλοίαρχοι (1)	1.158	1.092	1.089	3	0,3	66	62	4	6,1
Ύπαρχοι	80	73	73	0	0,0	7	7	0	0,0
Υποπλοίαρχοι	952	882	839	43	4,9	70	63	7	10,0
Ανθυποπλοίαρχοι	1.665	1.581	964	617	39,0	84	57	27	32,1
Μηχανικοί Α΄	1.084	1.021	992	29	2,8	63	57	6	9,5
Μηχανικοί Α΄ και Β΄	27	25	25	0	0,0	2	2	0	0,0
Μηχανικοί Β΄	845	788	713	75	9,5	57	49	8	14,0
Μηχανικοί Γ΄	1.292	1.212	810	402	33,2	80	57	23	28,8
Μηχανικοί που δεν δήλωσαν τάξη ναυτολογήσεως	49	35	13	22	62,9	14	4	10	0,0
Ραδιοτηλεγραφητές (Α΄, Β΄)	1	1	1	0	0,0	0	0	0	0,0
Οικ αξιωματικοί (Α΄, Β΄)	177	159	157	2	1,3	18	18	0	0,0
Φροντιστές	27	24	24	0	0,0	3	3	0	0,0
Βοηθοί φροντιστές	79	73	73	0	0,0	6	6	0	0,0
Ναύκληροι	994	941	449	492	52,3	53	29	24	45,3
Υποναύκληροι	66	62	50	12	19,4	4	4	0	0,0
Κυβερνήτες (Α΄, Β΄, Γ΄)	149	142	142	0	0,0	7	7	0	0,0
Ναύτες	4.038	3.846	1.371	2.475	64,4	192	69	123	64,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικά Εμπορικής Ναυτιλίας

Το ίδιο περίπου παρατηρούμε να συμβαίνει και τον Σεπτέμβριο του 2012, οι ξένοι ναυτικοί είναι περισσότεροι από τους έλληνες στα φορτηγά πλοία υπό ελληνική σημαία και κυρίως στα δεξαμενόπλοια υπό ελληνική σημαία. Παρόλα αυτά στα πλοία ξένης σημαίας οι έλληνες ναυτικοί που απασχολούνται στα φορτηγά υπερτερούν αριθμητικά έναντι των ναυτικών ενώ στα δεξαμενόπλοια ξένης σημαίας οι ξένοι ναυτικοί είναι 303 άτομα έναντι 185 ελλήνων.

Συνολικά παρατηρείται ότι οι ξένοι ναυτικοί που απασχολούνται σε ελληνικής σημαίας πλοία αυξήθηκαν από 7.492 σε 9.373 τη διετία 2010-2012, το ίδιο όμως συμβαίνει και στο σύνολο του ναυτεργατικού δυναμικού έχοντας υποστεί μία συνολική αύξηση τα τελευταία δύο. Αυτό που πρέπει να σημειωθεί παρόλα αυτά είναι ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, για το 2010 και το 2012 οι ξένοι ναυτικοί υπερτερούν μόνο στα κατώτερα πληρώματα, ενώ οι πλοίαρχοι και οι μηχανικοί προτιμώνται να είναι Έλληνες τόσο στα πλοία ελληνικής σημαίας όσο και στα ξένης σημαίας πλοία. Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται αναλυτικά οι αριθμοί.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι οι τάσεις της διεθνοποίησης και παγκοσμιοποίησης αποτυπώνονται και στη βιομηχανία της ναυτιλίας. Η ναυτιλία πέρασε πρώτα από το στάδιο της διεθνοποίησης και μετά χάραξε πορεία για την πλήρη παγκοσμιοποίηση. Διεθνοποίηση σημαίνει ότι οι συντελεστές της παραγωγής καθώς και οι λοιποί αναγκαίοι συντελεστές εκμετάλλευσης μιας ναυτιλιακής εταιρείας δεν έχουν την ίδια εθνικότητα με αυτήν του πλοιοκτήτη. Στους συντελεστές της παραγωγής συμπεριλαμβάνεται και το ναυτεργατικό δυναμικό το οποίο είναι πρωταγωνιστικός παράγοντας της εύρυθμης και κερδοφόρας λειτουργίας μιας ναυτιλιακής εταιρείας².

Οι καρποί και οι συνέπειες αυτής της διεθνοποίησης των συντελεστών παραγωγής διαφαίνονται σήμερα, αλλά οι ρίζες αυτών των επιπτώσεων στην ελληνική εμπορική ναυτιλία φτάνουν μέχρι και μισό αιώνα πριν.

---

² Βλ. Γιουλιέμος Αλέξανδρος, Management των ναυτιλιακών επιχειρήσεων, Τόμος Β, Γ' έκδοση, σελ 35

Η ελληνική ναυτιλία στο σύνολο της μεταπολεμικής πορείας απασχολούσε ελληνικά πληρώματα σε ποσοστό 75%, το οποίο μειώθηκε σε 70% το 1983, στο 60% το 1986, μικρότερα το 1996 έως και σήμερα. Είναι λοιπόν γεγονός αναμφισβήτητο, ότι λίγο πριν την νέα χιλιετία η πατροπαράδοτη σχέση εθνικής οικονομίας και των συντελεστών παραγωγής της ναυτιλιακής επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένου και του ναυτεργατικού δυναμικού, υφίσταται βαθμιαία μία μεταβολή. Πράγματι και στο σύνολο της οικονομικής και παραγωγικής δραστηριότητας κανένα έθνος δεν είναι σήμερα ικανό να οργανώσει, να αναπτύξει, και να διατηρήσει μια ανταγωνιστική ναυτιλία βασιζόμενο μόνο στις δικές του πλουτοπαραγωγικές πηγές.

Είναι λοιπόν εξαναγκασμένη η ελληνική ναυτιλία προκειμένου να επιβιώσει στον παγκόσμιο χάρτη, να απολέσει θέσεις εργασίας και να οδηγηθεί στην χρησιμοποίηση ξένου φθηνού εργατικού δυναμικού, ως απαραίτητη προϋπόθεση για αύξηση της ανταγωνιστικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΛΗΡΩΜΑΤΩΝ

Οι διατάξεις που αφορούν τα αλλοδαπά πληρώματα που εργάζονται σε ελληνικά πλοία βρίσκονται κυρίως στον Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου και στον Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου. Τα θέματα εργασίας του αλλοδαπού προσωπικού σε ναυτιλιακές επιχειρήσεις ρυθμίζονται από τη νομοθεσία που συνιστά το θεσμικό πλαίσιο της ποντοπόρου ναυτιλίας αλλά και από τους νόμους περί μετανάστευσης και περί διαμονής και εργασίας των αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια.

Είναι λοιπόν σκόπιμη η αναφορά όλων αυτών των διαφορετικών νομοθετημάτων ώστε δοθεί μία ολοκληρωμένη εικόνα για τα δικαιώματα παραμονής και εργασίας των αλλοδαπών ναυτικών αλλά και λοιπών εργαζομένων στη ναυτιλία στην ελληνική επικράτεια.

Ξεκινώντας, πρέπει να οριστεί ποιες θεωρούνται ναυτιλιακές εταιρίες, τι προβλέπει η νομοθεσία σήμερα αλλά και ποια νομοθετήματα κατά το παρελθόν ενίσχυσαν τη ποντοπόρο ναυτιλία, έτσι ώστε να θέσουμε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο για το ποιοι θεωρούνται ως εργαζόμενοι σε ναυτιλιακές επιχειρήσεις και με ποιο τρόπο τους αντιμετωπίζει η ελληνική πολιτεία. Μέσα από τα διάφορα νομοθετήματα που θα αναφερθούν παρακάτω, η πολιτεία μερίμνησε ιδιαίτερα κατά το παρελθόν για τις εταιρίες που ασχολούνται με τη ποντοπόρο ναυτιλία, με σκοπό την ενίσχυση της εθνικής οικονομίας και την αύξηση του ελληνικού εμπορικού στόλου.

Για τον ίδιο σκοπό, γίνεται επίσης αναφορά στις διατάξεις που ρυθμίζουν τη ναυτική εργασία, τις συμβάσεις ναυτικής εργασίας καθώς και τις διατάξεις εργατικής νομοθεσίας που εναρμονίζονται με τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Γενικά η νομοθεσία για τη ναυτική εργασία και το καθεστώς αλλοδαπών εργαζομένων στη χώρα μας είναι αρκετά περίπλοκη, οπότε θα γίνει μία προσπάθεια αποσαφήνισης παρακάτω.

2.1 ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Η λειτουργία μιας ναυτιλιακής επιχείρησης είναι αρκετά πολύπλοκη, για την αποδοτική άσκησή της συνεπώς χρειάζεται και η συνδρομή πολλών προσώπων. Τα πρόσωπα που προσφέρουν υπηρεσίες σε μία ναυτιλιακή επιχείρηση μπορούμε να τα κατατάξουμε σε δύο κατηγορίες: Σε αυτά, που με σχέση εξαρτημένης εργασίας, προσφέρουν τις υπηρεσίες τους επάνω στο πλοίο και σε αυτά που παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο πλοίο, τακτικά ή έκτακτα, χωρίς σχέση εξαρτημένης εργασίας. Στην πρώτη κατηγορία ανήκει το πλήρωμα³.

Το πλήρωμα με επικεφαλή τον Πλοίαρχο, κατέχει τη σημαντικότερη θέση ανάμεσα στα βοηθητικά πρόσωπα της ναυτιλιακής επιχειρήσεως.

Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι ναυτικοί πράκτορες, ο πλοηγός, οι ναυλομεσίτες, οι εργολάβοι φορτοεκφορτώσεως, οι φορτοεκφορτωτές λιμένα, κ. ά.

Σε μια τρίτη κατηγορία βεβαίως, θα μπορούσε κανείς να εντάξει όλα εκείνα τα πρόσωπα, τα οποία προσφέρουν με διάφορες ιδιότητες (ως υπάλληλοι, εργάτες, κλητήρες, κλπ.) τις υπηρεσίες τους στις εγκαταστάσεις της ναυτιλιακής επιχείρησης που βρίσκονται στην ξηρά.

Πλήρωμα λοιπόν, είναι το σύνολο των προσώπων που συντρέχει το θαλάσσιο επιχειρηματία στην άσκηση της ναυτιλιακής επιχείρησης, εφόσον είναι ναυτολογημένα στο πλοίο⁴. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, προσδιοριστικό στοιχείο για την έννοια του μέλους του πληρώματος είναι η ναυτολόγηση στο καράβι όπου ένα πρόσωπο πρόκειται να προσφέρει τις υπηρεσίες του.

Στο πλήρωμα με τη στενή έννοια του όρου ανήκουν:

- Το προσωπικό του καταστρώματος, δηλαδή τα πρόσωπα που βοηθούν τον Πλοίαρχο στην οδήγηση του πλοίου (κυβερνήτες, ναύκληροι, λοστρόμοι, ναύτες) και

³ Βλ. *Αλίκη Κιάντου-Παμπούκη*, *Ναυτικό Δίκαιο*, Τόμος 1, σελ 183

⁴ Βλ. *Αλίκη Κιάντου-Παμπούκη*, *Ναυτικό Δίκαιο*, Τόμος 1, σελ 184

- Το προσωπικό των γενικών υπηρεσιών (ραδιοτηλεγραφετές οικονομικοί υπάλληλοι, θαλαμηπόλοι, φροντιστές, μάγειροι, κ. ά).

Στα μέλη του πληρώματος ανήκει και ο Πλοίαρχος (αν και η άποψη αυτή αμφισβητείται σε ορισμένες περιπτώσεις), που είναι επικεφαλής του, όταν και αυτός ναυτολογείται σε ορισμένο πλοίο. Ο Πλοίαρχος εκτός από τη διοίκηση του πλοίου έχει και πλήθος άλλων αρμοδιοτήτων, τόσο ιδιωτικού όσο και δημοσίου δικαίου.

Επιστρέφοντας στη γενικότερη περιγραφή της φύσης της ναυτικής εργασίας, και σύμφωνα με τα παραπάνω, σημειώνεται πως η ναυτική εργασία διεξάγεται τόσο στο πέλαγος, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού από το ένα λιμάνι σε ένα άλλο, όσο και στο ίδιο το λιμάνι, κατά το χρόνο που το καράβι εκτελεί μια φορτοεκφόρτωση, επισκευή, ανεφοδιασμό, κτλ.

Κατά τη διάρκεια της ναυτολόγησής του στο καράβι, ο ναυτικός απασχολείται σε εργασίες που έχουν σχέση όχι μόνο με το αντικείμενο μεταφοράς του πλοίου, αλλά και με το ίδιο το καράβι, σε ό, τι αφορά τη συντήρησή του, αλλά και την ασφαλή λειτουργία του. Δεδομένου ότι ένα καράβι κινείται και λειτουργεί όλο το εικοσιτετράωρο, γίνεται αντιληπτό ότι πάνω σε αυτό επιβαίνουν τόσοι ναυτικοί, ώστε οι απαραίτητες εργασίες να μη σταματούν, μέρα ή νύχτα.

Ξέχωρα όμως, από τις κανονικές ώρες εργασίας και επειδή έχει αναφερθεί προηγουμένως ότι το καράβι λειτουργεί όλο το εικοσιτετράωρο, ο ναυτικός καλείται πολύ συχνά να εργαστεί υπερωριακά, για να καλύπτονται όλες οι ανάγκες που ενδεχόμενα μπορεί να προκύπτουν ή επειδή υπάρχουν έκτακτες συνθήκες, όπως για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια παραμονής του πλοίου σε λιμάνι, εξαιτίας φόρτωσης ή εκφόρτωσης, απόπλους ή κατάπλους. Έτσι, με τον καιρό ο ναυτικός προσαρμόζεται σε αυτό το πλωτό περιβάλλον, με τις ειδικές απαιτήσεις, περιορίζεται στο χώρο που έχει στη διάθεσή του και στις δραστηριότητες που του είναι διαθέσιμες εκτός εργασίας, τη

διάρκεια και τη φύση του κάθε ταξιδιού και η ψυχολογία του επηρεάζεται αναλόγως.

Η αποδοτική και ομαλή λειτουργία του πλοίου απαιτεί ομαδική εργασία, πειθαρχία και αυστηρή τήρηση όλων των ναυτικών κανόνων, και των κανόνων ασφαλείας για την αποφυγή λαθών και ατυχημάτων.

Το καράβι και το πλήρωμά του, με τη σύνθεση και τις ιδιαιτερότητες που έχουν αναφερθεί στα προηγούμενα, είναι ένας μικρόκοσμος. Οι ναυτικοί, πέρα από αυτά, όμως, είναι υποχρεωμένοι από τη φύση της δουλειάς τους να συνεργάζονται περιστασιακά και με άλλους ανθρώπους, εκτός πλοίου, όταν αυτό προσεγγίζει λιμάνια ή για άλλο λόγο. Αυτοί οι άνθρωποι εκτελούν με τη σειρά τους κι εκείνοι κάποια επαγγελματική δραστηριότητα, για λογαριασμό του πλοίου ή οποιουδήποτε έχει συμφέροντα επάνω σε αυτό. Τονίζεται επομένως, ότι και σε αυτή τη φάση της ναυτικής εργασίας, οι ναυτικοί πρέπει να συνεργάζονται άψογα με οποιονδήποτε έρχεται στο καράβι και να προσπαθούν για την επιτυχή, ασφαλή και αποδοτική εκμετάλλευση αυτού.

2.2. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΟΝΤΟΠΟΡΟΥ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Σκοπός της παρουσίασης του θεσμικού πλαισίου που ισχύει για τις ναυτιλιακές εταιρίες και της ποντοπόρου ναυτιλίας είναι η κατανόηση των εταιρικών μορφών που υπάρχουν στην ελληνική νομοθεσία, του τρόπου λειτουργίας των εταιριών αυτών και των δραστηριοτήτων τους. Είναι αναγκαία η αναφορά στους νόμους που διέπουν την ελληνική ναυτιλία ούτως ώστε να αναλυθεί από τη νομική σκοπιά και να κατανοηθεί το πλαίσιο της ναυτικής εργασίας και των εργαζομένων στις εταιρίες αυτές. Όσον αφορά το ελληνικό δίκαιο, οι σχετικές διατάξεις που αφορούν τη λειτουργία του πλοίου περιλαμβάνονται κυρίως στον «Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου» (ΚΔΝΔ), αλλά και σε ανεξάρτητα νομοθετήματα.

Το πρώτο νομοθέτημα που αφορούσε την ναυτιλία μετά τη δεκαετία του 1940 ψηφίστηκε με σκοπό να ορθοποδήσει η ολοσχερώς κατεστραμμένη ελληνική οικονομία. Στόχος της ελληνικής πολιτείας ήταν να βρεθεί τρόπος ώστε να αντλήσει κεφάλαια με σκοπό την ανανέωση του ελληνικού στόλου αλλά και την προσέλκυση κεφαλαίων εξωτερικού. Με βάση τις οικονομικές συνθήκες της εποχής, η μόνη λύση ήταν ο τραπεζικός δανεισμός κυρίως από αμερικάνικες τράπεζες και μπροστά στην ανάγκη προσέλκυσης κεφαλαίων εξωτερικού και επίσπευσης της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, ψηφίστηκε το ΝΔ 2687/53 «περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού». Ο νόμος αυτός ξεχωρίζει για δύο λόγους⁵:

- Πρώτον είναι νόμος **αυξημένης τυπικής ισχύος**. Οι κανόνες δικαίου του κράτους δεν έχουν όλοι την ίδια τυπική ισχύ. Κατ' εξαίρεση αυξημένη τυπική ισχύ έχουν οι νόμοι αυξημένης τυπικής ισχύος όπως και το σύνταγμα. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία για την ενδεχομένη αλλαγή ή κατάργηση του.
- Είναι «νόμος πλαίσιο». Έχει 17 μόνο άρθρα στα οποία ορίζει ότι μπορούν να δοθούν ορισμένου τύπου κίνητρα για την εισαγωγή κεφαλαίων για παραγωγικές επενδύσεις. Οι νόμοι πλαίσιο θέτουν γενικώς τις κατευθυντήριες γραμμές παραπέμποντας συνήθως τις περαιτέρω εξειδικεύσεις για την υλοποίηση των στόχων, τους οποίους εμπεριέχουν, παρέχοντας ταυτόχρονα νομοθετική εξουσιοδότηση για την εξειδίκευση των ειδικότερων θεμάτων.

Τη ναυτιλία αφορά το άρθρο 13 σύμφωνα με το οποίο, κεφάλαια εξωτερικού κατά την έννοια του νόμου αυτού είναι και τα πλοία ολικής χωρητικότητας τουλάχιστον 1.500 κόρων που νηολογούνται υπό την ελληνική σημαία. Σύμφωνα με άρθρο αυτό στις εγκριτικές πράξεις για τη νηολόγηση των πλοίων μπορεί ορίζεται:

---

⁵ Βλ. Γιάννης Μαρκιανός – Δανιόλος, Το θεσμικό πλαίσιο της ποντοπόρου ναυτιλίας, Συνέδριο-ημερίδα ναυτιλίας 2010

- (α) η ελεύθερη διάθεση του συναλλάγματος από την πώληση του караβιού
- (β) η ελεύθερη διαχείριση των εσόδων χωρίς κανέναν περιορισμό και
- (γ) η αναγνώριση ως ελληνικού πλοίου που ανήκει σε αλλοδαπούς και κάθε όρος που εξυπηρετεί τους σκοπούς του άρθρου 14 (δηλαδή την προσέλκυση πλοίων άνω των 1.500 ΚΟΧ στην ελληνική σημαία) κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις νόμων.

Ένα χρόνο μετά, ψηφίστηκε το Ν.Δ. 2928/1954 «περί αυθεντικής ερμηνείας⁶ του άρθρου 13 του ΝΔ 687/53» σύμφωνα με το οποίο η φράση «επιτρεπομένης και παρεκκλίσεως από τις κείμενες διατάξεις» σημαίνει ότι οι όροι νηολόγησης που προβλέπει η εγκριτική πράξη μπορούν να αντιτίθενται σε διατάξεις του Αστικού, Εμπορικού και Δικονομικού δικαίου ακόμα και αυτών που είναι δημοσίας τάξεως⁷.

Το πλοίο θα διαγράφεται από την ελληνική σημαία με μια έγγραφη δήλωση των πλοιοκτητών και τη συναίνεση τυχόν ενυπόθηκων δανειστών προς το ΥΕΝ ή οιαδήποτε προξενική ή λιμενική αρχή στο εξωτερικό.

Το καράβι απαλλάσσεται από επίταξη εκτός από γενικότερη διεθνή σύμβαση στην οποία θα συμμετέχουν η Ελλάδα και οι Μεγάλες

⁶ Βλ. Χρυσόγονος Κώστας, Συνταγματικό Δίκαιο σελ. 489.

«Αυθεντική ερμηνεία του νόμου είναι ο αναδρομικός εξουσιαστικός καθορισμός, με γενική δεσμευτική ισχύ, της έννοιας μιας ασαφούς ή πάντως αμφισβητήσιμης, ως προς την ερμηνεία της διάταξης. Η αναγνώριση στο 77 παρ. 1 του Συντάγματός, ότι η αυθεντική ερμηνεία ανήκει στην νομοθετική λειτουργία φαίνεται να παραβιάζει ανοικτές θύρες, αφού το Σύνταγμα ούτως ή άλλως δεν θέτει περιορισμούς στα χρονικά όρια ισχύς του τυπικού νόμου. Δεδομένου λοιπόν ότι ο κοινοβουλευτικός νομοθέτης μπορεί να προχωρήσει στο μείζον δηλαδή την αναδρομική τροποποίηση ή κατάργηση προγενέστερου νόμου με μεταγενέστερο, αυτονόητο είναι ότι στις αρμοδιότητες του περιλαμβάνει και το έλασσον δηλαδή την αναδρομική αυθεντική ερμηνεία προγενέστερου νόμου με μεταγενέστερο.»

⁷Κανόνες δημοσίας τάξης θεωρούνται οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου που ρυθμίζουν κάποια σχέση αναγκαστικά με ορισμένο τρόπο και δεν δύναται να αλλάξουν με την βούληση των μερών δηλαδή δεν αφήνουν κανένα περιθώριο δράσεως στην ιδιωτική αυτονομία.

Δυνάμεις. Καταλαβαίνει κανείς σύμφωνα με τους όρους αυτούς που περιλαμβάνονται στις εγκριτικές πράξεις πόσο σημαντικό ήταν τότε να εξασφαλιστούν οι τράπεζες και τα υπενδεδυμένα κεφάλαια έναντι διάφορων κινδύνων όπως πολεμικές συρράξεις.

Επιτρέπεται η υποθήκευση του πλοίου είτε σύμφωνα με τον Ελληνικό τύπο, είτε, αν η υποθήκη υπογραφεί στο εξωτερικό, με τον τρόπο που ισχύει εκεί, η δε υποθήκη, είναι άμεσα εκτελεστή, χωρίς καμία άλλη διαδικασία.

Πέρα από τους όρους που αποσκοπούν στη δυνατότητα εξασφάλισης των τραπεζών, στις εγκριτικές πράξεις έχουν περιληφθεί όροι που είναι απαραίτητοι για τη στήριξη των ποντοπόρων πλοίων που δραστηριοποιούνται στον διεθνή ναυτιλιακό στίβο. Ενδεικτικά έχουν περιληφθεί όροι που αφορούν:

- Τη φορολογία πλοίων και των μετόχων των πλοιοκτητριών εταιριών, τη σύνθεση του πληρώματος και τη δυνατότητα, υπό προϋποθέσεις, ναυτολόγησης αλλοδαπών (κατά παρέκκλιση των γενικών διατάξεων που επιβάλλουν τη ναυτολόγηση Ελλήνων μόνο).
- Τη δυνατότητα των αλλοδαπών ναυτικών να αμείβονται σύμφωνα με τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας της χώρας τους.
- Τη δυνατότητα σύστασης ειδικού τύπου εταιρίας με σκοπό να αποτελέσει την πλοιοκτήτρια εταιρία του πλοίου για το οποίο του εταιρικού δικαίου (δημιουργείται με την υπογραφή ενός δικηγόρου και δεν καταχωρείται ούτε το διοικητικό συμβούλιο, ούτε οι μέτοχοι, δεν προβαίνει σε κανενός τύπου δημοσιεύσεις κ. τ. λ).

Το δεύτερο σημαντικό νομοθέτημα που θέσπισε η ελληνική πολιτεία με σκοπό την προσέλκυση κεφαλαίων και την ανάπτυξη της ναυτιλίας είναι ο **Αναγκαστικός Νόμος 89/1967**⁸ περί εγκαταστάσεως αλλοδαπών

---

⁸ Αναγκαστικοί είναι εκείνοι οι νόμοι που εκδίδονται σε περίπτωση έκτακτης εθνικής ανάγκης από τον αρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας.

εταιριών στην Ελλάδα. Ο νόμος αυτός δεν εισήγαγε κάποια καινούρια μορφή εταιρίας αλλά έδωσε τη δυνατότητα σε αλλοδαπές εμποροβιομηχανικές εταιρίες ξένων ή ελληνικών συμφερόντων να ανοίξουν υποκαταστήματα ή γραφεία στην Ελλάδα με σκοπό την εισροή συναλλάγματος. Θεωρείται λοιπόν δεδομένη η ύπαρξη αλλοδαπής εταιρίας για να ανοίξει υποκατάστημα ή γραφείο στην Ελλάδα. Οι διευκολύνσεις που απολάμβαναν αυτές οι εταιρίες ήταν φορολογικής και δασμολογικής φύσης. Επιπλέον τους δόθηκαν διάφορα προνόμια όπως, άδεια εργασίας έως 2 έτη στο αλλοδαπό υπαλληλικό προσωπικό, απαλλαγή από φόρο εισοδήματος, διευκολύνσεις για την εισαγωγή αυτοκινήτων ατελώς, απαλλαγή τήρησης βιβλίων στην ελληνική γλώσσα κ.α. Δημιουργήθηκε τότε μία παρανόηση για το εάν οι ναυτιλιακές εταιρίες θα μπορούσαν να επωφεληθούν από αυτόν τον θεσμό καθώς δε γινόταν ρητή αναφορά για το εάν οι ναυτιλιακές εταιρίες μπορούν να υπαχθούν στο νόμο αυτό.

Ως αποτέλεσμα, η πολιτεία θέσπισε τον αναγκαστικό νόμο **378/1968** με σκοπό τη συμπλήρωση του **89/1967**, έτσι ώστε οι προνομιακές ρυθμίσεις του να επεκταθούν ρητά και στις εταιρίες που ασκούν ναυτιλιακή δραστηριότητα, ξένες και ελληνικές. Επιπρόσθετα, οι εταιρίες που ασχολούνται με πρακτόρευση, διαχείριση και αντιπροσώπευση πλοίων υπό ξένη σημαία με δραστηριότητα στην Ελλάδα θα μπορούν να ενταχθούν και αυτές στις εν λόγω ρυθμίσεις, ώστε να επωφεληθούν των φορολογικών, δασμολογικών και πάσης φύσεως διευκολύνσεις που παρείχε η ελληνική πολιτεία. Οι νόμοι αυτοί αποδείχθηκαν εξαιρετικά αποτελεσματικοί για αρκετά χρόνια ώστε να αναπτυχθεί η ναυτιλία και η εισροή συναλλάγματος στη χώρα μας. Παρόλα αυτά είχαν και κάποια μειονεκτήματα όπως η χαμηλή φορολόγηση και τα ειδικά προνόμια τα οποία υποστηρίχθηκε ότι δεν ωφελούσαν την ελληνική οικονομία.

Σε συνέχεια αυτής της προσπάθειας για την διευθέτηση των όποιων προβλημάτων προέκυψαν από το νόμο 89/1967 αλλά και των κενών και ελλείψεων που παρατηρήθηκαν, νομοθετήθηκε ο **νόμος 27/1975 «Περί φορολογίας πλοίων, επιβολής εισφοράς προς ανάπτυξη της Εμπορικής**

Ναυτιλίας, εγκατάστασης αλλοδαπών ναυτιλιακών επιχειρήσεων και λοιπών συναφών θεμάτων». Οι διατάξεις του νόμου 27/1975 ορίζουν ότι όσες εταιρίες επιθυμούν να εγκατασταθούν στην ελληνική επικράτεια με υποκαταστήματα ή γραφεία οφείλουν να έχουν σαν αντικείμενο απασχόλησης αποκλειστικά την παροχή υπηρεσιών προς την ποντοπόρο ναυτιλία εκτός της ελληνικής επικρατείας, με δαπάνες οι οποίες να καλύπτονται εξ' ολοκλήρου με την εισαγωγή ξένου συναλλάγματος. Ο λόγος που ο νομοθέτης προέβη στη θέσπιση του νόμου αυτού ήταν από τη μία να περιορίσει κατά κάποιο τρόπο την ανεξέλεγκτη ελευθερία και τα ειδικά προνόμια του δόθηκαν με τους προηγούμενους αναγκαστικούς νόμους, 89/1967 και 378/1968 και δεύτερον να θέσει πιο στενά όρια για το ποιες εταιρίες θα μπορούσαν να υπαχθούν στο νόμο 89/1967. Με τον τρόπο αυτό συγκεκριμενοποιήθηκαν και περιορίστηκαν οι δραστηριότητες που θα μπορούν από εκεί και πέρα να έχουν οι εταιρίες του ν. 89/1967 και οι φοροαπαλλαγές που δίνονταν να αφορούν εισοδήματα από συγκεκριμένες πηγές.

Η θέσπιση του νόμου αυτού είχε μεν κάποια μειονεκτήματα καθώς δε έδινε τη δυνατότητα σε κάποιες ναυτιλιακές εταιρίες να εγκατασταθούν στην Ελλάδα αφού οι δραστηριότητες τους δεν εμπίπτουν σε αυτές που ορίζει ο νόμος 27/1975. Παράλληλα έπληξε την εμπιστοσύνη από μέρος της ναυτιλιακής κοινότητας λόγω της μη σταθερής πολιτικής του ελληνικού κράτους για τη ναυτιλία. Από την άλλη έδωσε τη δυνατότητα στο κράτος να ασκεί πιο αποτελεσματικό έλεγχο και αύξησε την εισροή συναλλάγματος.

Στη συνέχεια ο νόμος 89/1967 αλλά και ο νόμος 27/1975 δέχτηκαν διάφορες μετατροπές και αντικαταστάσεις έως σήμερα ώστε να ανταποκρίνονται ανάλογα στις σύγχρονες απαιτήσεις της ναυτιλιακής κοινότητας και οικονομικής συγκυρίας. Οι νόμοι 3427/2005 αφορούν την αντικατάσταση διαφόρων άρθρων του 89/1967. Επίσης το άρθρο 25 του 27/1975 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 28 του νόμου 814/1978 *«Περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως φορολογικών και άλλων τινών συναφών διατάξεων»*. Το άρθρο 28 του 814/1978 όριζε ακόμα περαιτέρω

με σαφήνεια και περιόριζε τις δραστηριότητες που μπορούν να ασκούνται εγκατεστημένα στην Ελλάδα γραφεία ή τα υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων.

Άλλο σημαντικό νομοθέτημα ήταν ο νόμος **959/1979** «Περί της ναυτικής εταιρίας». Ο νόμος ορίζει ότι η ναυτική εταιρία είναι εμπορική και αποκλειστικός σκοπός της εταιρίας είναι η κυριότητα, η διαχείριση και εκμετάλλευση ελληνικών εμπορικών πλοίων. Η έδρα της εταιρίας πρέπει να είναι στην ελληνική επικράτεια και ο χρόνος της είναι ορισμένος. Σύμφωνα με το άρθρο 10 απαγορεύεται σε αλλοδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα η απόκτηση εμπράγματων δικαιωμάτων επί μετοχών της ναυτικής εταιρίας. Ο σκοπός δημιουργίας του νόμου 959/1979 ήταν η διευκόλυνση της εφοπλιστικής επιχείρησης με πρότυπο ανάλογες αλλοδαπές εταιρικές νομοθεσίες. Επίσης σκοπός ήταν να δημιουργηθεί μία ξεχωριστή εταιρική μορφή που να μην εμπίπτει στις διατάξεις του 2190/1920 περί ανώνυμων εταιριών⁹.

Επιπλέον πρέπει να σημειωθεί ότι προϋπόθεση για να φτάσουμε στο ναυτιλιακό θαύμα αποτέλεσε η ύπαρξη του YEN, στελεχωμένο με το φυσικό του προσωπικό, δηλαδή το λιμενικό σώμα που αποτελείται από αξιωματικούς με κατάλληλη παιδεία (νομική, οικονομική, διοικητική ή τεχνική) ικανούς να παρακολουθούν τις διεθνείς εξελίξεις της ναυτιλίας, το οποίο YEN αποτελούσε έναν έγκυρο και έγκαιρο συνομιλητή της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών και των ενώσεων των ναυτικών, προκειμένου να αποφασίζεται κάθε φορά με ποιόν τρόπο μπορούν να καλυφθούν οι εκάστοτε ανάγκες της ποντοπόρου ναυτιλίας, με την εισαγωγή νέων όρων στις εγκριτικές πράξεις ή την τροποποίηση των υπαρχόντων.

Το 2009, η τότε κυβέρνηση της χώρας αποφασίζει τη διάλυση του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής

---

⁹ Οι εταιρίες οι οποίες έχουν την εμπορική ιδιότητα καθορίζονται από την νομοθεσία κατά τρόπο περιοριστικό, επομένως δεν δύναται η ιδιωτική βούληση στα πλαίσια της ιδιωτικής αυτονομίας να διαπλάσει νέες εταιρικές μορφές διαφορετικές από τις μορφές που ο νόμος αναγνωρίζει, συνεπώς γίνεται λόγος περί του κλειστού αριθμού των εμπορικών εταιριών.

όπως είχε ονομαστεί, και την κατάτμηση των βασικών αρμοδιοτήτων του σε τρία υπουργεία: Στο νεοσύστατο υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, στο υπουργείο Δημοσίας Τάξεως, που μετονομάστηκε σε Προστασίας του Πολίτη, και στο υπουργείο Μεταφορών, Υποδομών και Δικτύων.

Γρήγορα όμως, η ανάγκη για άμεση αντιμετώπιση των ιδιόμορφων θεμάτων και προβλημάτων μιας ναυτιλίας, που δραστηριοποιείται στο διεθνή στίβο, αλλά και των ιδιόμορφων συνθηκών εργασίας των εργαζομένων σ' αυτή, που αποκτούν αναμφίβολα εξειδικευμένες γνώσεις στην αντιμετώπισή τους, οδήγησε στην επανασύσταση ανεξάρτητου και πάλι του Υπουργείου Ναυτιλίας και Αιγαίου και την επαναφορά σ' αυτό όλων των αρμοδιοτήτων, που είχαν μεταβιβαστεί ή εκχωρηθεί σε άλλα Υπουργεία.

2.3 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

2.3.1 Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Στην ελληνική νομοθεσία υπάρχουν διάφοροι ορισμοί για την έννοια του ναυτικού και κατ' επέκταση τη φύση της ναυτικής εργασίας. Κατά μία ευρεία έννοια, ναυτικός θεωρείται κάθε εργαζόμενος στη θάλασσα, οι εργασιακές σχέσεις του οποίου διέπεται από το «γενικό εργατικό δίκαιο». Υπό τη στενή έννοια, οι ναυτικοί είναι μέλη ενός πληρώματος, οι σχέσεις των οποίων ρυθμίζονται από το «ναυτεργατικό δίκαιο». Για τη ναυτική εργασία υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις όπως για παράδειγμα ο κώδικας ιδιωτικού ναυτικού δικαίου χρησιμοποιεί τη σύμβαση ναυτολογήσεως με σκοπό να ρυθμίζει ειδικότερα θέματα που διέπουν τη ναυτική εργασία.

Κυριότερες πηγές του ναυτεργατικού δικαίου είναι το Σύνταγμα, ο Νόμος, οι συλλογικές συμβάσεις ναυτικής εργασίας. Κυρίαρχος νόμος του ελληνικού Ναυτεργατικού Δικαίου είναι ο **3816/1958** με τον οποίο κυρώθηκε ο Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου και ιδίως οι διατάξεις των άρθρων 21, 37 μέχρι 83, 205, 249, 250,251, 289, 291,

295, 296, 297 και άλλοι, καθώς και ειδικοί νόμοι που εκδόθηκαν επί των παραπάνω.

Ειδικότερα, τα θέματα ναυτικής εργασίας, ορίζονται από τα ακόλουθα:

➤ **Τον Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (Ν.3816/1958)**, και ειδικότερα από τα άρθρα 37-83, τα οποία αφορούν στον Πλοίαρχο, στο πλήρωμα πλοίου και στη σύμβαση ναυτολόγησης.

Το **Ιδιωτικό Ναυτικό Δίκαιο** ρυθμίζει τις δικαιοπρακτικές σχέσεις και τις αστικές ευθύνες από α) την κυριότητα ή την εκμετάλλευση του πλοίου ή του πλωτού ναυπηγήματος και β) από την άσκηση της ναυτικής εμπορίας. Οι σχετικές διατάξεις περιλαμβάνονται κυρίως στον Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ), αλλά και σε διεθνείς συμβάσεις που έχουν κυρωθεί από τη χώρα μας, στον Αστικό Κώδικα (ΑΚ), στο Εμπορικό Δίκαιο και στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Το Ιδιωτικό Ναυτικό Δίκαιο διακρίνεται κυρίως στους ακόλουθους κλάδους: Ναυτεργατικό Δίκαιο, Δίκαιο της Θαλάσσιας Αρωγής, Δίκαιο της Ναυτικής Ασφάλισης και Δίκαιο της Κοινής Αβαρίας.

➤ **Τον Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου (Ν.Δ. 187/1973)**, μέρος 2ο, άρθρο 55 και μετά, για τα θέματα ναυτικής απογραφής, ναυτικών φυλλαδίων, κλπ. Η οργανική σύνθεση του προσωπικού των πλοίων καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 87 παρ. 2 του Ν.Δ. 187/73 περί Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου (Α'261)

Το **Δημόσιο Ναυτικό Δίκαιο** ασχολείται :

α) με την οργάνωση του Κράτους για τη διοίκηση της εμπορικής ναυτιλίας και β) με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα έναντι του Κράτους όσων ασχολούνται με την εμπορική ναυτιλία.

- Τις Συλλογικές Συμβάσεις Ναυτικής Εργασίας, που ισχύουν κάθε φορά και ρυθμίζουν θέματα αμοιβών, επιδομάτων, προσαυξήσεων (υπερωριών) κ. ά.,
- Τον Κανονισμό Εργασίας επί Πλοίων, (που αφορά αρμοδιότητες).
- Τον νόμο **2974/2001** «Κύρωση της 180ης Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας για τις ώρες εργασίας των ναυτικών και την επάνδρωση των πλοίων» .
- Το Ν.Α. **2651/1953** «Περί Συνθέσεων των Πληρωμάτων».

2.3.2 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η σύμβαση ναυτικής εργασίας είναι σύμβαση εξαρτημένης εργασίας η οποία συνδέει το πλήρωμα με τη ναυτιλιακή επιχείρηση. Η σύμβαση αυτή διέπεται από ιδιορρυθμίες και χρήζει ιδιαίτερης μέριμνας από την πολιτεία για δύο λόγους: α) για λόγους δημοσίου συμφέροντος και συγκεκριμένα για την ασφάλεια ναυσιπλοΐας και β) για την προστασία των εργαζομένων στην θάλασσα.

Για το λόγο αυτό ο νομοθέτης καθορίζει και την απαραίτητη οργανική σύνθεση του πληρώματος, τόσο την ποιοτική όσο και την ποσοτική σύνθεση, ανάλογα με τον προορισμό του πλοίου.

Κατά το νόμο, για να εργαστεί κάποιος σε ελληνικό πλοίο είτε με την ιδιότητα του «ναυτικού» ή του «εργάτη θαλάσσης» είναι απαραίτητο να έχει απογραφεί (άρθ. 55 επ. ΚΔΝΔ).

Εκτός από την απογραφή απαιτούνται και αποδεικτικά ναυτικής ικανότητας για την υπηρεσία σε πλοίο, τα οποία αναφέρονται σε άδειες, διπλώματα, πτυχία κτλ, ανάλογα με τον κλάδο δραστηριότητας.

Όσον αφορά ειδικά την προστασία των Ελλήνων ναυτικών, οι διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας θεσπίζουν την ελληνική ιθαγένεια ως προϋπόθεση για να εργαστεί κανείς ως ναυτικός σε ελληνικά πλοία. Συγκεκριμένα τα άρθρα 56 και 57 ΚΔΝΔ απαιτούν την ελληνική

ιθαγένεια για την απογραφή ενός ατόμου ως ναυτικού, το άρθρο 27 ΚΑΝΔ προβλέπει ότι το προσωπικό των ελληνικών πλοίων αποτελείται από Έλληνες ναυτικούς που κατέχουν την απαραίτητη ναυτική ικανότητα και τέλος το άρθρο 88 ΚΑΝΔ προβλέπει ότι το οι αλλοδαποί ναυτικοί απαγορεύεται να ξεπερνάνε το ¼ της οργανικής σύνθεσης του πληρώματος σε ελληνικό πλοίο και μόνο εφόσον δε προσφέρονται Έλληνες ναυτικοί για εργασία ή οι Έλληνες ναυτικοί δεν έχουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά που να αποδεικνύουν την ναυτική ικανότητα.

Οι διατάξεις αυτές έχουν τροποποιηθεί παρόλα αυτά, καθώς προβλέπουν διακρίσεις υπέρ των ελλήνων ναυτικών και αντιτίθενται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία. Συγκεκριμένα έρχονται σε αντίθεση σε θεμελιώδεις διατάξεις του ΣΕΚ, άρθρα 18¹⁰ και 45¹¹. Η αντίθεση αυτή έχει να κάνει με το θεμελιώδες δικαίωμα ελεύθερης μετακίνησης εργαζομένων εντός της ΕΕ και την ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας ναυτικών από ευρωπαϊκές χώρες σε ελληνικά πλοία. Η ελληνική νομοθεσία προσαρμόστηκε στις κοινοτικές ρυθμίσεις με το Π.Δ. 12/1993 «περί προσβάσεως σε θέσεις ναυτικών επί ελληνικών εμπορικών πλοίων, ναυτικών, υπηκόων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»¹² Από τη διάταξη αυτή εξαιρούνται ο πλοίαρχος και ο αναπληρωτής πλοίαρχος οι οποίοι υποχρεούνται να έχουν την ελληνική ιθαγένεια και αυτό γιατί σύμφωνα με το δίκαιο το πρόσωπα αυτά έχουν

---

¹⁰ Άρθρο 18(πρώην άρθρο 12 της ΣΕΚ). «Εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, δύνανται να λαμβάνουν μέτρα για την απαγόρευση των διακρίσεων αυτών»

¹¹ Κατά το άρθρο 45 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ (πρώην άρθρο 39 ΣΕΚ), η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων περιλαμβάνει το δικαίωμα, με επιφύλαξη τους δικαιολογούμενους από τη δημόσια τάξη, ασφάλεια και υγεία περιορισμούς, να απαντούν στις προσφορές εργασίας, να **μετακινούνται** προς τούτο ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, να **διαμένουν** σε ένα κράτος μέλος για να ασκούν ένα επάγγελμα και να **παραμένουν** στην επικράτεια αυτού του κράτους μέλους αφού εξάσκησαν ένα επάγγελμα σε αυτό. Η κοινοτική νομοθεσία που υλοποίησε αυτές τις αρχές συμπληρώθηκε το 1968. Έτσι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων πραγματοποιήθηκε από νομική άποψη, συγχρόνως με την τελωνειακή ένωση. Τα ο 1994, αυτή η ελευθερία επεκτάθηκε σε όλους τους εργαζόμενους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

¹² *Αλίκη Κιάντου-Παμπούκη*, Ναυτικό Δίκαιο, Τόμος 1, έκδοση Πέμπτη, σελ 193

αρμοδιότητες άσκησης δημόσιας εξουσίας. Σύμφωνα με σχετικές αποφάσεις του ΔΕΚ (Δικαστήριο της ΕΕ) πάντως σε δύο ανάλογες περιπτώσεις ο πλοίαρχος και αναπληρωτής πλοίαρχος δύναται να μην έχουν τη ιθαγένεια του κράτους της σημαίας του πλοίου εφόσον η άσκηση δημόσιας εξουσίας από μέρους τους είναι περιορισμένη. Η περίπτωση αυτή αναλύεται εκτενέστερα παρακάτω.

2.3.3 ΣΥΜΒΑΣΗ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2006

Την 23η Φεβρουαρίου 2006, η Γενική Συνδιάσκεψη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ)¹³, κατά την 94η ναυτιλιακή σύνοδό της στη Γενεύη Ελβετίας, υιοθέτησε τη *Σύμβαση Ναυτικής Εργασίας, 2006* (ΣΝΕ, 2006)¹⁴, ένα ενιαίο - συνεκτικό όργανο όσο και πρωτοπόρο, το οποίο ενσωματώνει πρότυπα που εμπεριέχονται σε 65 υφιστάμενα διεθνή όργανα (Συμβάσεις και Συστάσεις) ναυτικής εργασίας, που έχει υιοθετήσει η ΔΟΕ από το 1920, καθώς και θεμελιώδεις αρχές που περιέχονται σε άλλες διεθνείς Συμβάσεις εργασίας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο τομέας παροχής υπηρεσιών θαλάσσιων μεταφορών, λόγω της διεθνούς δραστηριοποίησης των πλοίων σε ένα δυναμικώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, θεωρείται παγκοσμιοποιημένος και με κοινά αναγνωρισμένες τις ιδιαιτερότητες του ναυτικού επαγγέλματος, η ΣΝΕ, 2006 συμβάλλει ουσιαστικά στον καθορισμό και την επιβολή σε παγκόσμιο επίπεδο κοινών ελάχιστων προτύπων για τις συνθήκες εργασίας των ναυτικών που εργάζονται σε αυτά.

Η ΣΝΕ 2006, χαρακτηρίζεται και ως «*Χάρτα Δικαιωμάτων των ναυτικών*» αποτελεί τον πρώτο διεθνή Κώδικα Ναυτικής Εργασίας. Αναγνωρίζοντας τη σημασία του ανθρώπινου παράγοντα στην ασφαλή δραστηριοποίηση των πλοίων, την προστασία της ανθρώπινης ζωής και περιουσίας στη θάλασσα, την προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος, την ασφάλεια από έκνομες ενέργειες, καθώς και την

¹³http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=10393&catid=25:-----un-system-directory&Itemid=32

¹⁴ <http://www.hcg.gr/node/5538>

ευθεία σχέση της αποτελεσματικότητας και της παραγωγικότητας των υπηρεσιών των θαλασσίων μεταφορών με τη βιώσιμη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, οι απαιτήσεις της ΣΝΕ, 2006 αποσκοπούν στη διαμόρφωση «ποιοτικότερων όρων εργασίας» των ναυτικών σε παγκόσμιο επίπεδο, υπό την αρχή της «μη ευνοϊκότερης μεταχείρισης», προς επίτευξη «ίσων όρων ανταγωνισμού» διεθνώς.

Η ΣΝΕ 2006 έχει αρκετά πλεονεκτήματα για τους ναυτικούς καθώς αποτελεί μία ολοκληρωμένη σειρά βασικών ναυτιλιακών αρχών και δικαιωμάτων εργασίας. Επίσης εξηγεί σε ένα ενιαίο κείμενο τα βασικά εργασιακά δικαιώματα των ναυτικών με σαφή γλώσσα. Οι ναυτικοί είναι καλύτερα ενημερωμένοι για τα δικαιώματά τους και των μέσων που τους διατίθενται. Αποτελεί βελτιωμένη εφαρμογή των ελάχιστων συνθηκών εργασίας και διαβίωσης και δίνει τη δυνατότητα για υποβολή καταγγελιών τόσο επί του πλοίου και στη ξηρά. Επιπλέον προσφέρει τη δυνατότητα βελτίωσης της ποιότητας των υπηρεσιών της ναυτιλίας αλλά και βελτίωση στην προστασία του περιβάλλοντος. Στην Ελλάδα η ΣΝΕ 2006 κυρώθηκε με τον νόμο **4078/2012** (ΦΕΚ Α'179) «*Κύρωση της σύμβασης ναυτικής εργασίας, 2006 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας*»

2.3.4 ΑΛΛΟΔΑΠΑ ΠΛΗΡΩΜΑΤΑ

Συγκεκριμένα για τα αλλοδαπά πληρώματα υπάρχουν αναλυτικές διατάξεις που αναφέρονται στη σύνθεση των πληρωμάτων και σε ποιες περιπτώσεις επιτρέπεται η ναυτολόγηση αλλοδαπών:

- Σύμφωνα με το **Ν.Δ. υπ' αριθ. 2651/1953** (ΦΕΚ Α' 297) «*Περί συνθέσεως των πληρωμάτων των ελληνικών πλοίων*» και κατά το άρ. 4-1. Ο τότε νομοθέτης είχε ορίσει: «*Ουδείς ναυτολογείται επί πλοίων, εάν δεν είναι Έλληνα απογεγραμμένος ναυτικός και δεν κέκτηται το οικείον δίπλωμα ή πτυχίον ή άδειαν ναυτικής ικανότητος, όπου απαιτείται τοιοούτον, κατά τας εκάστοτε ισχύουσας διατάξεις*». Σε εξαιρετικές

περιπτώσεις επιτρέπεται η εντός των ορίων της οργανικής σύνθεσης του πληρώματος προσωρινά ύστερα από άδεια της λιμενικής ή προξενικής αρχής, είτε προς πλήρωση υπάρχοντων κενών της οργανικής συνθέσεως του πληρώματος, είτε προς αντικατάσταση απολυομένων του πλοίου για οιασδήποτε αιτία συμπλήρωση του πληρώματος:

α) με ημεδαπούς ναυτικούς μη κεκτημένων τα νόμιμα προσόντα και

β) με αλλοδαπούς ναυτικούς, εφ' όσον διαπιστώνεται ότι είναι αδύνατη η ναυτολογία ελλήνων ναυτικών, είτε διότι δεν υπάρχουν σε πλησιέστερους λιμένες είτε διότι δεν προσφέρονται προς εργασία ή προσφέρονται μεν αλλά υπό όρους που αντίκειται στις διατάξεις περί μισθολογίου και όρων εργασίας ή είναι αποδεδειγμένως κακής διαγωγής ή επιζήμιοι εις τα συμφέροντα του πλοίου.

Σε κάθε περίπτωση οι αλλοδαποί ναυτικοί δεν μπορούν να υπερβαίνουν σε αριθμό το $\frac{1}{4}$ της οργανικής σύνθεσης του πληρώματος του πλοίου. Οι κατ'εξαιρεση ναυτολογηθέντες αλλοδαποί ναυτικοί παραμένουν στο πλοίο μόνο εφόσον εξακολουθούν αποδεδειγμένα υπάρχει αδυναμία ναυτολογίας Ελλήνων ναυτικών και όχι για πάνω από ένα εξάμηνο οπουδήποτε και εάν βρίσκεται το πλοίο. Επίσης επιτρέπεται και η ναυτολόγηση αλλοδαπού μηχανικού με εξειδικευμένες γνώσεις επί νεοαγοραζόμενο πλοίο το οποίο απαιτεί ειδικό χειρισμό έως και 2 έτη.

- Σύμφωνα επίσης με τα **άρθρα 87,88 του Κ.Α.Ν.Α.** ορίζεται ότι το προσωπικό των πλοίων αποτελείται μόνο από Έλληνες απογεγραμμένους ναυτικούς οι οποίοι κατέχουν τα αναγκαία αποδεικτικά ναυτικής ικανότητας ή και την απαιτούμενη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος.

Επιτρέπεται, εξαιρετικώς και υπό την προϋπόθεση ότι δεν δημιουργείται κίνδυνος για την ασφάλεια του πλοίου, κατ' αίτησιν του πλοιάρχου και κατόπιν εγκρίσεως της Λιμενικής ή Προξενικής Αρχής, η συμπλήρωση του πληρώματος:

α) με ημεδαπούς ναυτικούς χωρίς να έχουν τα απαιτούμενα αποδεικτικά ναυτικής ικανότητας:

β) με αλλοδαπούς ναυτικούς εφόσον δεν υπάρχουν ημεδαποί που να κατέχουν τις απαραίτητες ναυτικές ικανότητες, ή δεν είναι δυνατή ή προσέλευση τους στο λιμάνι είτε, οι υπάρχοντες δεν προσφέρονται προς εργασία ή προσφέρονται υπό όρους που αντίκειται στις περί μισθολογίου και όρων εργασίας διατάξεις.

Σύμφωνα με τις προηγούμενες διατάξεις ο αριθμός προσλαμβανομένων αλλοδαπών δεν γίνεται να υπερβεί το ένα τέταρτο της οργανικής σύνθεσης του πληρώματος. Όταν το πλοίο προσεγγίσει ελληνικό λιμάνι οι ναυτολογηθέντες θα πρέπει να αντικατασταθούν από Έλληνες ναυτικούς που κατέχουν τα νόμιμα προσόντα. Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν Έλληνες ναυτικοί προς εξυπηρέτηση των αναγκών ορισμένης νέας ειδικότητας, ή δεν κατέχουν την απαραίτητη απαιτούμενη εμπειρία, επιτρέπεται, κατόπιν αδείας του Υπουργού, η πρόσληψη αλλοδαπών σε οργανικές θέσεις. Η διάρκεια της υπηρεσίας τους καθορίζεται με αποφάσεως του Υπουργού, και δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνει την τριετία στο σύνολο της.

- Ο Νόμος 451/1976 (Α'273), ο οποίος αντικαθιστά το άρθρο 83 του 3816/1958 Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου καθορίζει ότι:

«Αι διατάξεις του παρόντος τίτλου ως και αι Ελληνικαί συλλογικαί συμβάσεις ναυτικής εργασίας, εφαρμόζονται και επί των αλλοδαπών ναυτικών. Το προς παλιννόστησιν δικαίωμα του αλλοδαπού νοείται ως δικαίωμα του αλλοδαπού αυτού όπως επιστρέψη εις την πολιτείαν της ιθαγενείας του ή εις τον λιμένα ενάρξεως του πλού ή εις τον τόπον υπογραφής της συμβάσεως ναυτολογήσεως». Με τον νόμο αυτό εφαρμόζονται οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας και για τους αλλοδαπούς ναυτικούς.

- Ωστόσο, κατά παρέκκλιση του άρθρου 83 του ΚΙΝΔ που αντικαταστάθηκε με τον νόμο 451/1976, το 1983 θεσπίστηκε ο

νόμος υπ' αριθ. **1376/1983 (ΦΕΚ Α' 96)** «*Μέτρα για την αντιμετώπιση της ναυτιλιακής κρίσης και συναφείς διατάξεις*» ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή για δύο έτη με την απόφαση Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας Αριθ. 70150/6537 1983.

Σύμφωνα με τον νόμο αυτό επιτρέπεται, κατά παρέκκλιση του άρθρ. 83 του Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου ή άλλης σχετικής διάταξης και των Συλλογικών Συμβάσεων που ισχύουν κάθε φορά, σύναψη συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών (ΕΕΕ) και αλλοδαπών συνδικαλιστικών οργανώσεων, που θα καθορίζουν το ύψος των αποδοχών των αλλοδαπών ναυτικών που εργάζονται σε φορτηγά ποντοπόρα πλοία ολικής χωρητικότητας 3.000 κόρων και άνω. Οι αποδοχές δεν μπορεί να είναι κατώτερες από αυτές που κάθε φορά ισχύουν στη χώρα τους. Με τις ίδιες συμφωνίες μπορεί να ρυθμίζεται και η ασφάλιση στους εθνικούς τους κοινωνικούς φορείς. Η διάρκεια της παρέκκλισης καθορίζεται με την παραπάνω απόφαση που δεν μπορεί όμως να υπερβαίνει τη διετία από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Επιτρέπεται για τα φορτηγά ποντοπόρα πλοία ολικής χωρητικότητας 3.000 κόρων και άνω η ναυτολόγηση αλλοδαπών σε ειδικότητες κατώτερων πληρωμάτων και εφόσον Έλληνες άνεργοι ναυτικοί δεν αποδέχονται να ναυτολογηθούν με τους όρους των συλλογικών συμβάσεων, σε ποσοστό μέχρι 30% του συνόλου της οργανικής σύνθεσης. Ο πλοίαρχος κάθε ποντοπόρου φορτηγού πλοίου άνω των 3.000 κοχ υποχρεούται ανά δίμηνο να υποβάλλει στη Διεύθυνση Ναυτικής Εργασίας του ΥΕΝ, απευθείας ή μέσω Ελληνικής Λιμενικής ή Προξενικής Αρχής, πίνακα του πληρώματος του πλοίου σε δύο αντίτυπα. Υπόδειγμα του πίνακα καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού.

Ο πλοίαρχος οφείλει να αντικαταστήσει το αργότερο μέσα σε δύο μήνες από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού τους αλλοδαπούς που κατέχουν οργανικές θέσεις, με άνεργους έλληνες ναυτικούς, εφόσον προσφέρονται με τους όρους της Ελληνικής Συλλογικής Σύμβασης.

Οι προσλαμβανόμενοι αλλοδαποί ναυτικοί, παραμένουν επί του πλοίου, για όσο χρόνο αναγράφεται στις αναφερόμενες συμφωνίες, ή στην ατομική των σύμβαση, όχι όμως για χρόνο μεγαλύτερο των 9½ μηνών. Οι όροι των ανωτέρω συμφωνιών αυτής της απόφασης εφαρμόζονται και για τους απασχολούμενους αλλοδαπούς στο πλοίο πέραν από αυτούς της οργανικής σύνθεσης του πληρώματος. Με τις ίδιες συμφωνίες μπορούν να καθορίζονται και οι όροι ασφάλισης των αλλοδαπών ναυτικών στους Εθνικούς τους κοινωνικούς φορείς. Η παρούσα απόφαση ισχύει για δύο χρόνια από τη δημοσίευσή της στη Εφημερίδα της Κυβέρνησης, μπορεί δε να ανακαλείται με νεώτερη απόφασή, εάν συντρέξουν οι προϋποθέσεις της παρ. 1 του άρθρ. 2 του Ν. 1376/83.

Η Ελλάδα ως κράτος μέλος της ΕΕ, δεσμεύεται ως προς τις ευρωπαϊκές διατάξεις σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων αλλά όσον αφορά τη ναυτική εργασία. Ένας υπήκοος κράτους – μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης δύναται να ναυτολογηθεί ως Πλοίαρχος ή Κυβερνήτης ή ως μέλος πληρώματος σε σκάφος υπό ελληνική σημαία και ισχύουν διάφορες διατάξεις και αποφάσεις του ΔΕΚ που συγκλίνουν ως προς αυτό.

- Πρώτον, Το άρθρο 45 παρ. 4 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην άρθρο 39 παρ. 4 της Συνθήκης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) προβλέπει τα εξής:

«1. Εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Κοινότητας. 2. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας. 3. Με την επιφύλαξη των περιορισμών που δικαιολογούνται για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων περιλαμβάνει το δικαίωμά τους: α) να αποδέχονται κάθε πραγματική προσφορά εργασίας, β) να διακινούνται ελεύθερα για το σκοπό αυτόν εντός της επικρατείας των κρατών μελών, γ) να

διαμένουν σε ένα από τα κράτη μέλη με το σκοπό να ασκούν εκεί ορισμένη εργασία σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που διέπουν την απασχόληση των εργαζομένων υπηκόων αυτού του κράτους μέλους, δ) να παραμένουν στην επικράτεια ενός κράτους μέλους και μετά την άσκηση σ' αυτό ορισμένης εργασίας, κατά τους όρους που θα αποτελέσουν αντικείμενο κανονισμών εφαρμογής που θα εκδώσει η Επιτροπή. 4. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται προκειμένου περί απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση».

- Επίσης, το **άρθρο 1 του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68** του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας, ορίζει τα εξής:

« 1. Κάθε υπήκοος κράτους μέλους, ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής του, έχει το δικαίωμα να αναλαμβάνει μισθωτή δραστηριότητα και να την ασκεί στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, συμφώνως προς τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που ρυθμίζουν την απασχόληση των ημεδαπών εργαζομένων του κράτους αυτού.

2. Απολαύει ιδίως στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, του ιδίου, όπως και οι υπήκοοι του κράτους αυτού, δικαιώματος προτεραιότητας στις διαθέσιμες θέσεις εργασίας».

Το **άρθρο 4** του ως άνω Κανονισμού προβλέπει:

« 1. Οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που περιορίζουν, κατ' αριθμό ή ποσοστιαία, την απασχόληση των αλλοδαπών, κατ' επιχείρηση, κατά κλάδο δραστηριότητας, κατά περιφέρεια ή σε εθνικό επίπεδο, δεν εφαρμόζονται στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών.

2. Όταν σε κράτος μέλος, η παροχή οιονδήποτε πλεονεκτημάτων σε επιχειρήσεις εξαρτάται από την απασχόληση ενός ελαχίστου ποσοστού ημεδαπών εργαζομένων, οι υπήκοοι των άλλων κρατών μελών

λογίζονται ως ημεδαποί εργαζόμενοι, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της οδηγίας του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 1963 [...].»

- Τέλος, στο άρθρο 2 του **Π.Δ. 12/1993** «Περί προσβάσεως σε θέσεις εργασίας επί Ελληνικών Εμπορικών πλοίων, ναυτικών, υπηκόων Κρατών Μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και αναγνωρίσεως θαλάσσιας υπηρεσίας που διανύεται από Έλληνες ναυτικούς σε πλοία που φέρουν σημαία Κράτους Μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, προς απόκτηση αποδεικτικών ναυτικής ικανότητας», όπως αυτό συμπληρώθηκε με το **Π.Δ. 315/1995** ορίζεται ότι :

«Υπήκοοι Κρατών Μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που έχουν την ιδιότητα του ναυτικού σύμφωνα με τη νομοθεσία του Κράτους τους, έχουν την ίδια δυνατότητα προσβάσεως σε θέσεις εργασίας επί Ελληνικών Εμπορικών Πλοίων με εκείνη που επιφυλάσσεται από τις σχετικές διατάξεις της Ελληνικής Νομοθεσίας για τους Έλληνες ναυτικούς εξαιρουμένης της θέσεως του πλοιάρχου και του νομίμου αναπληρωτή του. 2. Προς τον σκοπό αυτό, όπου στην ισχύουσα νομοθεσία που ρυθμίζει την εργασία επί Ελληνικών Εμπορικών πλοίων αναφέρονται οι όροι "Έλληνες ναυτικοί" ή ημεδαποί" ή άλλος όρος που υποδηλώνει πρόσωπο Ελληνικής ιθαγενείας, νοούνται και οι υπήκοοι των Κρατών Μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που έχουν την ιδιότητα του ναυτικού σύμφωνα με την νομοθεσία του Κράτους καταγωγής ή προελεύσεώς τους».

Να επισημανθεί επίσης ότι στο **άρθρο 2 του ΠΔ 315/1995 (Α 171)** ορίζεται ότι:

«Οι ρυθμίσεις του Π.Δ. 12/1993 που αφορούν υπηκόους Κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή πλοία που φέρουν αντίστοιχη σημαία επεκτείνονται και στους υπηκόους Κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών, πλην Ελβετίας, και τα πλοία που φέρουν αντίστοιχη σημαία».

Σε συνέχεια των παραπάνω διατάξεων και σε εναρμόνιση με ανάλογες αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εισηγείται η έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, το οποίο θα συμπληρώνει το Π.Δ. 12/1993, όπως αυτό έχει συμπληρωθεί ήδη με το Π.Δ. 315/1995, και συγκεκριμένα με την προσθήκη εδαφίου στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 του Π.Δ. 12/1993, η οποία αναφέρει ότι :

«Υπήκοοι Κρατών Μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που έχουν την ιδιότητα του ναυτικού σύμφωνα με τη νομοθεσία του Κράτους τους, έχουν την ίδια δυνατότητα προσβάσεως σε θέσεις εργασίας επί Ελληνικών Εμπορικών Πλοίων με εκείνη που επιφυλάσσεται από τις σχετικές διατάξεις της Ελληνικής Νομοθεσίας για τους Έλληνες ναυτικούς εξαιρουμένης της θέσεως του πλοιάρχου και του νομίμου αναπληρωτή του» ως ακολούθως :

«Η πιο πάνω εξαίρεση ισχύει όταν τα καθήκοντα δημόσιας διοίκησης του πλοιάρχου και σε περίπτωση απουσίας ή αδυναμίας αυτού, του νομίμου αναπληρωτή του, ασκούνται τακτικά κατά τρόπο συνήθη και δεν αντιπροσωπεύουν ένα πολύ μικρό μέρος των συνολικών καθηκόντων τους. Σε περίπτωση αμφιβολίας, ως προς το εάν σε συγκεκριμένο Ελληνικό Εμπορικό Πλοίο έχει εφαρμογή η υπόψη εξαίρεση, το θέμα επιλύεται από τη Διεύθυνση Ναυτικής Εργασίας του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, μετά από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπορικού Ναυτικού».

Με βάση τα παραπάνω προκύπτει το συμπέρασμα ότι είναι δυνατόν ένας υπήκοος κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να ναυτολογηθεί ως πλοίαρχος ή κυβερνήτης ενός σκάφους υπό ελληνική σημαία, υπό την απαραίτητη, προϋπόθεση ότι οι αρμοδιότητες δημόσιας εξουσίας που απονέμονται στους Πλοιάρχους ή Κυβερνήτες της κατηγορίας των σκαφών αυτών δεν ασκούνται από αυτούς σε τακτική και μόνιμη βάση και δεν αντιπροσωπεύουν μεγάλο μερίδιο των δραστηριοτήτων τους. Εφόσον είναι δυνατή η ναυτολόγηση πλοιάρχου ή κυβερνήτη υπηκόου κράτους-μέλους σε σκάφος με ελληνική σημαία, επιτρέπεται και η ναυτολόγηση ως μέλους πληρώματος σε σκάφος υπό

ελληνική σημαία ενός ναυτικού, που είναι υπήκοος κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, δεδομένου ότι αυτός δεν είναι επιφορτισμένος με καθήκοντα άσκησης δημόσιας εξουσίας.

2.3.5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ-ΕΞΟΔΟΥ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ

Όσον αφορά την διαδικασία εισόδου-εξόδου από τη χώρα των υπό ναυτολόγηση ή απόλυση αλλοδαπών ναυτικών οι προϋποθέσεις είναι ¹⁵:

α) Η είσοδος αλλοδαπού ναυτικού στην χώρα μας για ναυτολόγηση επιτρέπεται μόνο από τα νομοθετημένα σημεία εισόδου. Η είσοδος στη χώρα αλλοδαπού ναυτικού επιτρέπεται εφόσον αυτός κατέχει ελληνική προξενική θεώρηση (Ε.Π.Θ.) για ναυτολόγηση, στην οποία αναγράφεται το όνομα του πλοίου που πρόκειται να ναυτολογηθεί, η σημαία και ο αριθμός νηολογίου του και προσκομίζει στην υπηρεσία εισόδου τα παρακάτω δικαιολογητικά:

i. Αίτηση της ναυτιλιακής εταιρείας ή εξουσιοδοτημένου ναυτικού πράκτορα, ο οποίος πρέπει να κατέχει άδεια ναυτικού πράκτορα από την οικεία λιμενική αρχή.

ii. Έγγραφο της οικείας λιμενικής αρχής με το οποίο επιτρέπεται η ναυτολόγηση στο πλοίο και βεβαιώνεται ότι αυτό δεν είναι παροπλισμένο και βρίσκεται σε λιμάνι της περιοχής της, ή πρόκειται να διέλθει από το λιμάνι της επόμενες 48 ώρες σύμφωνα με δήλωση του ναυτικού πράκτορα από τον οποίοπρακτορεύεται. Προϋπόθεση για τη χορήγηση του ανωτέρω εγγράφου είναι να μην υπερβαίνει ο συνολικός αριθμός των επιβαινόντων στο πλοίο το μέγιστο αριθμό ατόμων που προβλέπει το οικείο πιστοποιητικό αξιοπλοΐας του πλοίου.

iii. Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986 όπου αναγράφεται από την εταιρεία ή τον εξουσιοδοτημένο ναυτικό πράκτορα, ότι ο αλλοδαπός

---

¹⁵ Απόφαση Υπουργών Οικονομικών, Εμπορικής Ναυτιλίας Και Δημόσιας Τάξης Αριθ. 4803/12/10α /1992 (ΦΕΚ Β' 455)

ναυτικός προσέρχεται για ναυτολόγηση μετά από πρόσκληση και ότι αναλαμβάνονται από αυτούς τα έξοδα της παλιννόστησης σε περίπτωση που δια οποιοδήποτε λόγο ματαιωθεί η ναυτολόγηση.

Ο υπό ναυτολόγηση αλλοδαπός, θα πρέπει να παρουσιάσει στην προξενική αρχή και να προσκομίσει¹⁶ :

- Πλήρως συμπληρωμένο και υπογεγραμμένο αντίγραφο του εναρμονισμένου εντύπου αίτησης για την ενιαία θεώρηση (Άρθρο 11 και Παράρτημα I του Κώδικα Θεωρήσεων - Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ L 243/1 -15.9.2009)
- Διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο αναγνωρισμένο από τη χώρα μας, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στον πίνακα των ταξιδιωτικών εγγράφων.
- Έγκυρο Ναυτικό Φυλλάδιο (Seaman's Book).
- Ιατρικό πιστοποιητικό (Medical fitness certificate) από αναγνωρισμένο κρατικό ή ιδιωτικό φορέα, από το οποίο να προκύπτει ότι δεν πάσχει από νόσημα ικανό να αποτελέσει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.
- Πρόσθετα Δικαιολογητικά έγγραφα τα οποία ορίζονται από την αρμόδια Προξενική Αρχή σύμφωνα με τα κρατούντα επιτοπίως ή με την εθνικότητα του αιτούντος.
- Αντίγραφο του συμβολαίου απασχόλησης του υπό ναυτολόγηση (Contract or Letter of appointment) ατόμου.

β) Απαγορεύεται η ναυτολόγηση αλλοδαπού που βρίσκεται στη χώρα μας χωρίς άδεια παραμονής. Κατ' εξαίρεση δύναται μετά από έγκριση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης να επιτραπεί η ναυτολόγηση μόνο σε αλλοδαπό υπήκοο προερχόμενο από χώρα για τη οποία δεν απαιτείται Ε.Π.Θ. εισόδου (θεώρηση Schengen).

Σε ειδικές περιπτώσεις εισόδου αλλοδαπών για ναυτολόγηση, επιτρέπεται η είσοδος και ναυτολόγηση αλλοδαπού χωρίς ελληνική προξενική θεώρηση σε υπήκοο χώρας στην οποία δεν λειτουργεί

¹⁶ <http://www.mfa.gr/theoriseis-eisodou-visas/theoriseis-schengen/diadikasia-horigisis-theoriseon-schengen-se-nautikous.html>

ελληνική προξενική αρχή, αν αποδεδειγμένα έρχεται από τη χώρα αυτή. Στην περίπτωση αυτή η πλοιοκτήτρια εταιρεία υποχρεούνται να καταθέσει τουλάχιστον 2 εργάσιμες ημέρες πριν από την άφιξη του αλλοδαπού τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

γ) Αν κατά την είσοδο του αλλοδαπού ναυτικού διαπιστώνεται ότι από τη χορήγηση της Θεώρησης έγινε αγοραπωλησία, μετονομασία αλλαγή σημαίας ή πρακτόρευσης του πλοίου ώστε να δημιουργείται αβεβαιότητα ως προς την ναυτολόγησή του, οι υπηρεσίες ελέγχου διαβατηρίων απαιτούν την κατάθεση εγγράφων από τα οποία αποδεικνύονται οι ανωτέρω μεταβολές και αναφέρουν στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για έγκριση ή μη της εισόδου.

δ) Ισχύουν επίσης και διαδικασίες που προβλέπονται από διμερείς ναυτιλιακές συμφωνίες για τη διακίνηση στη χώρα αλλοδαπών ναυτικών.

ε) Οι Υπηρεσίες Ελέγχου Διαβατηρίων χορηγούν για διέλευση (TRANSIT), θεώρηση εισόδου, αφού κατατεθούν από τη ναυτιλιακή εταιρεία τα απαραίτητα δικαιολογητικά είτε πρόκειται για απόλυση και επαναπατρισμό του ναυτικού, είτε για ναυτολόγηση της σε άλλο πλοίο.

Η ναυτολόγηση και η απόλυση των αλλοδαπών ναυτικών γίνεται με ευθύνη και μέριμνα της ναυτιλιακής εταιρείας ή του εξουσιοδοτημένου ναυτικού πράκτορα, οι οποίοι υποχρεούνται να καταβάλουν τα έξοδα παλιννόστησης σε κάθε περίπτωση ματαίωσης της ναυτολόγησης ή μη αναχώρησης των απολυθέντων ναυτικών.

Σύμφωνα με την Απόφαση Υπουργών Οικονομικών, Εμπορικής Ναυτιλίας και Δημοσίας Τάξης **Αρ. 3312.20α /02/94 (ΦΕΚ Β' 371)** Πλοίαρχος, ναυτικός πράκτορας ή πλοιοκτήτης πλοίου το οποίο βρίσκεται στην Ελληνική επικράτεια υποχρεούται για κάθε αλλοδαπό ναυτικό που το εγκαταλείπει και εισέρχεται παράνομα στη Χώρα να καταθέσει στη Λιμενική Αρχή εγγυητική επιστολή ανεγνωρισμένης Τράπεζας ύψους 500.000 δραχμών για την κάλυψη των εξόδων συντήρησης και απέλασής του. Η Λιμενική Αρχή δύναται να

απαγορεύσει τον απόπλου του πλοίου μέχρι προσκομίσεως των ως άνω εγγυητικών επιστολών. Σε περίπτωση που εντός 2μήνου από τον απόπλου του πλοίου εντοπισθούν και συλληφθούν οι απουσιάζοντες αλλοδαποί ναυτικοί, με μέριμνα της οικείας Υπηρεσίας Ελέγχου Διαβατηρίων, το αντίστοιχο ποσό των εγγυητικών επιστολών εισπράττεται και χρησιμοποιείται για την κάλυψη των εξόδων απέλασης, τυχόν δε υπόλοιπο επιστρέφεται στον πλοίαρχο, τον πλοιοκτήτη ή το ναυτικό πράκτορα. Εφόσον εντός 2μήνου από τον απόπλου του πλοίου, δεν εντοπισθούν οι παρανόμως εισελθόντες στη Χώρα αλλοδαποί ναυτικοί, οι εγγυητικές επιστολές καταπίπτουν υπέρ του Δημοσίου και εγγράφονται στον ανάλογο φορέα του προϋπολογισμού που έχει συσταθεί για την κάλυψη των εξόδων απέλασης και συντήρησης των προσώπων αυτών.

2.3.6 ΛΟΙΠΟΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΣΕ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι λοιποί αλλοδαποί εργαζόμενοι στις ναυτιλιακές επιχειρήσεις υπάγονται σε ιδιαίτερο καθεστώς παραμονής και εργασίας στην Ελλάδα εάν οι εταιρίες στις οποίες εργάζονται υπάγονται στους διατάξεις των **Α.Ν. 89/1967** και **Α.Ν. 378/1968**, ή στο άρθρο **25 του Ν. 27/1975** και του **ν.δ. 2687/1953**.

Συγκεκριμένα, το **άρθρο 25 του νόμου 27/1975** «Περί φορολογίας πλοίων, επιβολής εισφοράς προς ανάπτυξη της Εμπορικής Ναυτιλίας, εγκαταστάσεως αλλοδαπών ναυτιλιακών επιχειρήσεων και ρυθμίσεων συναφών θεμάτων», όπως αντικαταστάθηκε με το **άρθρο 28 του Νόμου 814/1978** και τροποποιήθηκε με το άρθρο **77 παρ. 5 του Νόμου 1892/1990** και αντικαταστάθηκε εκ νέου με το άρθρο **4 του Ν.2234/1994** αναφέρει στην παρ. 1:

«Γραφεία ή υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων οποιουδήποτε τύπου ή μορφής, ασχολούμενα αποκλειστικά με τη διαχείριση, εκμετάλλευση, ναύλωση, ασφάλιση, διακανονισμό αβαριών, μεσιτεία αγοραπωλησιών ή ναυπηγήσεων ή ναυλώσεων ή ασφαλίσεων πλοίων με

ελληνική ή ξένη σημαία, πάνω από πεντακόσιους (500) κόρους ολικής χωρητικότητας, εξαιρουμένων των επιβατηγών ακτοπλοϊκών πλοίων και των εμπορικών πλοίων που εκτελούν εσωτερικούς πλόες, καθώς και με την αντιπροσώπευση πλοιοκτητριών εταιρειών, ως και επιχειρήσεων που έχουν σαν αντικείμενο εργασιών τις ίδιες με τις παραπάνω αναφερόμενες δραστηριότητες, δύνανται, υποβάλλοντας σχετική αίτηση στο Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, να εγκαθίστανται στην Ελλάδα κατόπιν άδειας που χορηγείται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εμπορικής Ναυτιλίας και η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

Στη παράγραφο 3β του ίδιου νόμου **2234/1994** αναφέρεται σχετικά με τους αλλοδαπούς εργαζομένους που εργάζονται σε εταιρίες υπαγόμενες στις παραπάνω διατάξεις ότι:

«Χορηγείται στο πάσης φύσεως αλλοδαπό προσωπικό των επιχειρήσεων τούτων άδεια εργασίας στην Ελλάδα για χρονικό διάστημα μέχρι δύο (2) ετών. Η άδεια αυτή δύναται να παρατείνεται ανά διετία απεριόριστως και εφόσον ισχύει η υπαγωγή των επιχειρήσεων τούτων στις διατάξεις του παρόντος άρθρου. Η αίτηση για την παροχή άδειας εργασίας και παραμονής ή παρατάσεως της ήδη χορηγηθείσης τοιαύτης άδειας, πρέπει να συνοδεύεται και από υπεύθυνη δήλωση του εκπροσώπου της επιχείρησης ότι ο αιτών αλλοδαπός ανήκει από προσωπικό αυτής και εργάζεται αποκλειστικά δι' αυτήν».

Δηλαδή για τα γραφεία ή υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων ασχολούμενα με τη διαχείριση, αντιπροσώπευση ή εκμετάλλευση πλοίων που είναι εγκαταστημένα στην Ελλάδα και εφόσον ασχολούνται αποκλειστικά με την παροχή υπηρεσιών προς την ποντοπόρο ναυτιλία, χορηγείται σε πάσης φύσεως αλλοδαπό υπαλληλικό προσωπικό των εταιριών αυτών άδεια εργασίας και παραμονής στην χώρα έως 2 ετών. Η άδεια αυτή μπορεί να ανανεώνεται απεριόριστα ανά διετία εφόσον το προσωπικό εργάζεται αποκλειστικά στην ίδια επιχείρηση.

Οι διατάξεις εφαρμόζονται ανάλογα με τις ίδιες προϋποθέσεις και στις ημεδαπές επιχειρήσεις που έχουν σαν αντικείμενο εργασιών αποκλειστικά τις αναφερόμενες στην παράγραφο 1 του άρθρου 4 του Ν.2234/1994 εργασίες ή υπηρεσίες αλλά και για τις εταιρίες που υπάγονται στις διατάξεις των **Α.Ν. 89/1967** και **Α.Ν. 378/1968**.

Οι παραπάνω περιπτώσεις αδειών διαμονής και εργασίας ρυθμίζονται από τον **Νόμο 3386/05** «*Για την είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια*» και από τον Ν.3536/07 «*Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης*»

Συγκεκριμένα οι άδειες διαμονής και εργασίας για τα Στελέχη Εταιριών τακτοποιούνταν έως πρόσφατα με βάση το **Άρθρο 17, παρ. 1β του ν. 3386/05** όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 8 παρ. 2 του ν. 3536/07 και πλέον με τον **νέο νόμο 4251/2014** «*Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις*», άρθρο 17 παράγραφος (δ):

«*Υπαλληλικό προσωπικό και νόμιμοι εκπρόσωποι που απασχολούνται αποκλειστικά σε εταιρίες που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του ν.3427/2005 (ΦΕΚ 312 Α'), ν. 378/1968 (ΦΕΚ 82 Α') και του άρθρου 25 του ν.27/1975 (ΦΕΚ 77 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 4 του ν.2234/1994 (ΦΕΚ 142 Α'), καθώς και σε επιχειρήσεις του ν.δ. 2687/1953 (ΦΕΚ 317 Α'), εφόσον προσκομίζουν τίτλο σπουδών ή έγγραφα που αποδεικνύουν πενταετή εργασιακή εμπειρία, συναφή με το αντικείμενο απασχόλησης στην εταιρεία, όπως αυτό περιγράφεται στη σύμβαση εργασίας.*»

Η άδεια διαμονής για εργασία χορηγείται για χρονικό διάστημα μέχρι ενός έτους και μπορεί να ανανεώνεται ανά διετία , εφόσον:

- α. Έχουν συνάψει σύμβαση εργασίας με την εταιρία, από την οποία προκύπτει ότι η αμοιβή τους είναι ίση, τουλάχιστον, με τις μηνιαίες αποδοχές του ανειδίκευτου εργάτη ή, εφόσον πρόκειται για μέλη διοικητικών συμβουλίων ή διαχειριστές ή νόμιμους

εκπροσώπους, προσκομίζουν αντίγραφο του ΦΕΚ δημοσίευσης του διορισμού ή της εκλογής τους και, σε περίπτωση μη δημοσίευσης, αντίγραφο του καταστατικού της εταιρείας ή αντίγραφο απόφασης του αρμοδίου οργάνου της εταιρείας για την ιδιότητά τους ως μελών διοικητικού συμβουλίου ή διαχειριστών ή νόμιμων εκπροσώπων και βεβαίωση της εταιρείας από την οποία να προκύπτει το ύψος των αποδοχών τους.

β. Είναι ασφαλισμένοι για την κάλυψη εξόδων νοσηλείας, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και εργατικού ατυχήματος.

Οι ανωτέρω υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν να συνοδεύονται και από τα μέλη της οικογένειάς τους, στα οποία χορηγείται ατομική άδεια διαμονής που λήγει ταυτόχρονα με την άδεια διαμονής του συντηρούντος, εφόσον ο συντηρών αποδεικνύει ότι διαθέτει προσωπικό εισόδημα σταθερό και επαρκές που δεν μπορεί να είναι μικρότερο από οκτώ χιλιάδες πεντακόσια (8.500) ευρώ ετησίως προσαυξημένο κατά 15% για κάθε μέλος της οικογένειάς του.

2.3.7 Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Όσον αφορά τα εργασιακά θέματα η ΕΕ προωθεί την υιοθέτηση υποχρεωτικών κανόνων με άσκηση νομοθετικής εξουσίας (άρθ. 137 ΣΕΚ)¹⁷. Η ΕΕ σχετικά με τη κανονιστική αρμοδιότητα στα εργασιακά θέματα σύμφωνα με το άρθρο 137 ΣΕΚ έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα με κράτη μέλη και όχι αποκλειστική. Επίσης σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας η ΕΕ δρα μόνο όταν οι στόχοι είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη.

---

¹⁷ Βάσει του άρθρου 153 ΣΛΕΕ (Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης), πρώην άρθρο 137 ΣΕΚ (Σύμβαση Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) έχουν εγκριθεί διάφορα μέτρα σε επίπεδο Κοινότητας στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία. Οι ευρωπαϊκές οδηγίες είναι νομικά δεσμευτικές και τα κράτη μέλη πρέπει να τις μεταφέρουν στην εθνική τους νομοθεσία.

Τα εργασιακά θέματα τα οποία ρυθμίζονται από το κοινοτικό δίκαιο διαβαθμίζονται σε αυτά για τα οποία απαιτείται ειδική πλειοψηφία, αυτά για τα οποία απαιτείται ομοφωνία και σε αυτά που ρητώς αποκλείονται από την κοινοτική αρμοδιότητα. Από το άρθρο 137 ΣΕΚ ορίζονται συγκεκριμένοι τομείς επέμβασης όπως για παράδειγμα υγιεινή και ασφάλεια στο χώρο εργασίας, φυλετικές διακρίσεις, ισότητα ανδρών γυναικών σε εργασιακά θέματα, η καταπολέμηση κοινωνικού αποκλεισμού και συνθήκες απασχόλησης υπηκόων τρίτων χωρών. Από την άλλη, η διάρθρωση των μισθών αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών για αυτό και η εναρμόνιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αδύνατο να επιτευχθεί.

Έως σήμερα έχουν εκδοθεί αρκετοί κανονισμοί και οδηγίες που προβλέπουν σε εργασιακά θέματα. Οι σχετικές οδηγίες που αφορούν τη ναυτική εργασία οι οποίες αποτελούν μέρος εσωτερικού δικαίου είναι¹⁸:

1. Εκείνες που αφορούν Ατομικές συμβάσεις εργασίας:

- Οδηγία 99/55 για το χρόνο εργασίας ναυτικών, επί των πλοίων που καταπλέουν σε κοινοτικούς λιμένες
- Οδηγία 99/63 για το χρόνο εργασίας ανθρώπων θαλάσσης (κλαδική)

2. Για τη Μετανάστευση:

- Οδηγία 75/35, για το συντονισμό ειδικών μέτρων για τη διακίνηση αλλοδαπών
- Οδηγία 2003/86/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης
- Οδηγία 2003/109/ΕΚ σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (νόμος 3386/2005)

---

¹⁸ Βλ. Ιωάννης Κουκιάδης, *Εργατικό Δίκαιο-Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις*, Δ' έκδοση σελ 159,161

- Οδηγία 2002/90/EK για τον ορισμό της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής
- Κανονισμός (ΕΚ) 1030/2000 για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών
- Κανονισμός (ΕΚ) 333/2002 για την καθιέρωση φύλλου ενιαίου τύπου επί του οποίου τίθεται η θεώρηση που χορηγείται από τα κράτη μέλη στους κατόχους ταξιδιωτικών εγγράφων μη αναγνωρισμένο από το κράτος μέλος που χορηγεί το φύλλο
- Οδηγία 2001/40/EK σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων απομάκρυνσης υπηκόων τρίτων χωρών.

Ο ρόλος των κοινοτικών κανονισμών και οδηγιών για τη μετανάστευση αφορά σε πολύ μεγάλο βαθμό τα νέα ρεύματα μεταναστευτικών ροών που αντιμετωπίζει η ΕΕ στο σύνολο της και ειδικά η χώρα μας, για το λόγο αυτό όπως θα αναφερθούμε εκτενέστερα και στο επόμενο κεφάλαιο, η πολιτεία μερίμνησε δημιουργώντας τον νόμο 4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις». Επιπλέον, τα μέτρα αυτά έχουν ως στόχο να αντιμετωπίσουν από κοινού τα μεταναστευτικά και εργασιακά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι χώρες της Ευρώπης και να εναρμονίσουν τη νομοθεσία με βάση τις δύο αυτές παραμέτρους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

3.1 ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Το πλαίσιο της μεταναστευτικής νομοθεσίας στην Ελλάδα είναι ένα ιδιότυπο μίγμα διατάξεων που έχουν πηγή διεθνείς ή κοινοτικούς κανόνες (πρόσφυγες, επί μακρόν διαμένοντες, οικογενειακή επανένωση, ελεύθερη κυκλοφορία μελών οικογένειας ευρωπαϊού πολίτη κλπ) είτε τη βούληση του εθνικού νομοθέτη στο πλαίσιο των διεθνών δεσμεύσεων.

Βάσεις της Ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση είναι η εκτίμηση για τα θετικά που προσφέρει στην ανάπτυξη τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα (δημογραφικό-ασφαλιστικό σύστημα), η ανάγκη για διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής μέσω της μείωσης του αριθμού των αδήλωτων – ανασφάλιστων μεταναστών όσο και η απόφαση για την εγκαθίδρυση ενιαίου χώρου κυκλοφορίας ανθρώπων και προϊόντων με γνώμονα την ασφάλεια, την δικαιοσύνη και την ελευθερία.

Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. έχουν δώσει μεγάλη έμφαση, τα τελευταία χρόνια, στην ένταξη των μεταναστών στις κοινωνίες τους – αναγνωρίζοντας το γεγονός πως έχουν να αντιμετωπίσουν πολλές κοινές προκλήσεις- τονίζοντας σταδιακά την ανάγκη ενδυνάμωσης της συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. στις πολιτικές ένταξης.

Κατά το έτος του 2000 ψηφίστηκαν δύο κοινοτικές οδηγίες πάνω στις οποίες τα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα για να προσαρμόσουν την εθνική τους νομοθεσία. Η πρώτη κοινοτική οδηγία αφορά στην φυλετική ισότητα (οδηγία 2000/43/ΕΚ) βάσει της οποίας απαγορεύονται οι διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής ενώ η δεύτερη αφορά στην ισότητα στην απασχόληση (οδηγία 2000/78/ΕΚ) με την οποία καταδικάζεται η διάκριση στο χώρο της απασχόλησης και της κατάρτισης για λόγους όπως το θρήσκευμα, οι πεποιθήσεις, η αναπηρία, η ηλικία, καθώς και ο γενετήσιος προσανατολισμός. Το

Συμβούλιο Υπουργών συμφώνησε επίσης σε 11 Κοινές Βασικές Αρχές για την Ένταξη, με στόχο τη δημιουργία ενός πλαισίου μέσω του οποίου τα κράτη μέλη θα μπορούν να θέσουν τις αρχές για την ένταξη των μεταναστών. Αυτές οι αρχές αναδεικνύουν μεταξύ άλλων τη σημασία της πρόσβασης σε μαθήματα εκμάθησης της γλώσσας, στην εργασία και στις προσφερόμενες υπηρεσίες στη χώρα υποδοχής.

Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (2008)¹⁹ επιχειρεί να παράσχει το πολιτικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της μεταναστευτικής πολιτικής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της παγκόσμιας κοινότητας. Η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης συμβαδίζει με την οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης όπως επίσης και με την βοήθεια στην ανάπτυξη των χωρών προέλευσης των μεταναστών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν μια επιλεκτική και συντονισμένη μεταναστευτική πολιτική, ιδίως σε συνάρτηση με τις ανάγκες της εγχώριας αγοράς εργασίας και λαμβανομένων υπόψη των πιθανών επιπτώσεων στα υπόλοιπα κράτη μέλη. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογραμμίζει τη σημασία της διόρθωσης μι πολιτικής που να επιτρέπει την ίση μεταχείριση των μεταναστών και την αρμονική ενσωμάτωση τους στην κοινωνία της χώρας που τους υποδέχεται.

Στη συνέχεια το πρόγραμμα της Στοκχόλμης²⁰ (2010-2014) έρχεται να εξειδικεύσει και να προτείνει ένα οδικό χάρτη για μία δυναμική και ολοκληρωμένη πολιτική μετανάστευσης, η οποία θα αποτελείται από δράσεις που:

---

¹⁹ Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Μετανάστευση και το Άσυλο
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0038_el.htm

²⁰ Πρόγραμμα της Στοκχόλμης
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0034_el.htm

- αναπτύσσουν περισσότερο την Παγκόσμια Προσέγγιση της ΕΕ για τη Μετανάστευση ώστε να αυξηθεί η συνεργασία με χώρες εκτός ΕΕ.
- στηρίζουν τη μετανάστευση ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες των αγορών εργασίας των χωρών της ΕΕ.
- προάγουν την ένταξη των μεταναστών και προασπίζουν τα δικαιώματά τους
- αντιμετωπίζουν τη παράνομη μετανάστευση με συμφωνίες επανεισδοχής και με πολιτικές επιστροφής
- φροντίζουν για την κατάσταση των ασυνόδευτων ανηλίκων

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνωρίζει ότι η μετανάστευση εργατικού δυναμικού προς μια περιοχή μπορεί να συμβάλει στην ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ζωτικότητα. Από την άποψη αυτή το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι της γνώμης ότι η Ένωση θα πρέπει να ενθαρρύνει τη δημιουργία ευέλικτων συστημάτων εισδοχής που να λαμβάνουν υπόψη τις προτεραιότητες, τις ανάγκες και τους αριθμούς που ορίζει κάθε κράτος μέλος και να επιτρέπουν στους μετανάστες να αξιοποιούν πλήρως τις δεξιότητές και ικανότητές τους. Προκειμένου να διευκολυνθεί καλύτερη αντιστοίχιση δεξιοτήτων και αναγκών, θα πρέπει να θεσπισθούν συνεκτικές μεταναστευτικές πολιτικές και να πραγματοποιηθούν καλύτερες αξιολογήσεις των δεξιοτήτων που έχουν ζήτηση στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας. Τα συστήματα αυτά πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις αρμοδιότητες των κρατών μελών, ιδίως για τη διαχείριση των αγορών εργασίας τους, και την αρχή της κοινοτικής προτίμησης.

Το Ελληνικό Υπουργείο Εσωτερικών έχει θέσει σε διαβούλευση κείμενο για την εθνική στρατηγική για την ένταξη των Πολιτών τρίτων χωρών, στο οποίο θέτει αντίστοιχους προβληματισμούς²¹:

«Η σωστή διαχείριση της μετανάστευσης αποτελεί το κύριο μέλημα μας προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη και να ελαχιστοποιηθούν τα

²¹ Διαβούλευση Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη Πολιτών Τρίτων Χωρών 2012-2015
<http://ete.ypes.gr/diavoulefsi.html>

κόστη από τη μετανάστευση. Η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών πρέπει να στηρίζεται σε σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης αλλά και στενής συνεργασίας μεταξύ των χωρών προέλευσης, προορισμού και διέλευσης. Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πραγματοποιήσει σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Προς αυτή την κατεύθυνση προσδοκούμε ότι στο επόμενο διάστημα οι προσπάθειες αυτές θα ευοδωθούν ακόμα περισσότερο μέσα από τη σύναψη νέων και την τήρηση παλαιών Ευρωπαϊκών και διακρατικών συμφωνιών».

Στην Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών προβλέπονται άξονες δράσης συνυφασμένοι με τις 11 Κοινές Βασικές Αρχές για την Ένταξη της ΕΕ.

Η ελληνική κυβέρνηση θέτει ως στόχους για την προώθηση στην απασχόληση και την κατάρτιση:

1. Προώθηση των επαγγελματικών ευκαιριών των μεταναστών και προσφύγων μέσω της κατάρτισης με ταυτόχρονη μελέτη των τοπικών αγορών και των ειδικών ικανοτήτων που απαιτούνται σε κάθε περίπτωση.
2. Προώθηση της κατάρτισης ως μοχλό κοινωνικής κινητικότητας των μεταναστών.
3. Αντιμετώπιση των διακρίσεων σε όλα τα στάδια της ένταξης των μεταναστών στην αγορά εργασίας (πρακτικές πρόσληψης , διαδικασία προαγωγής σε ανώτερη θέση κ.ο.κ.).
4. Διασφάλιση των εργασιακών δικαιωμάτων και καταπολέμηση της ανασφάλιστης εργασίας των μεταναστών.
5. Προώθηση της συμμετοχής και συνεισφοράς των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής μέσω της απασχόλησης
6. Προώθηση της διαφορετικότητας στην αγορά εργασίας.

Μερικά από τα μέτρα που εξειδικεύονται στην Εθνική Στρατηγική είναι:

- Εφαρμογή στοχευμένων δράσεων σε άτομα που ανήκουν σε ειδικές κοινωνικές ομάδες για τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας.
- Διευκόλυνση της προσέγγισης μεταναστών και πιθανών εργοδοτών.
- Καθοδήγηση των μεταναστών προς τομείς υψηλής ανάπτυξης που δημιουργούν θέσεις εργασίας.
- Δημιουργία προγραμμάτων εξατομικευμένης παρακολούθησης ή εφαρμογή δράσεων mentoring που ξεκινούν από επιχειρήσεις ή δομές της κοινωνίας πολιτών.
- Ενθάρρυνση των μεταναστών να αξιοποιούν πλήρως τις δεξιότητες και ικανότητές τους.
- Βελτίωση της αναγνώρισης των δεξιοτήτων και αντιστοίχιση δεξιοτήτων και αναγκών της αγοράς εργασίας.
- Παροχή συνοδευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών.
- Προώθηση της ενημέρωσης για τις δυνατότητες πρόσβασης στην αγορά εργασίας.
- Ενημέρωση των μεταναστών για τις δυνατότητες κατάρτισής τους και των δυνατοτήτων αντιστοίχισης των τίτλων σπουδών τους.
- Συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην εκπόνηση και εφαρμογή μέτρων προώθησης των μεταναστών στην απασχόληση.
- Ενθάρρυνση της πρόσληψης μεταναστών μέσω δράσεων ευαισθητοποίησης, μέτρων που παρέχουν οικονομικά κίνητρα και άλλων μέτρων που εστιάζονται στους εργοδότες.

Όσον αφορά την ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας στόχος της Εθνικής Στρατηγικής *«είναι η προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος των μεταναστών δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις των μεταναστών και των εθνοτικών μειονοτήτων, αποτελούν ζωτικό μέρος της επιχειρηματικής δραστηριότητας εν γένει και συμβάλλουν σημαντικά στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης»*.

Τα μέτρα που προτείνονται είναι:

- Ενθάρρυνση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της ιδέας του επιχειρείν, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Υποστήριξη της δημιουργίας επιχειρήσεων εκ μέρους των μεταναστών.
- Ανάπτυξη σχημάτων που υποστηρίζουν τη δημιουργία επιχειρήσεων.
- Ενίσχυση των δυνατοτήτων κατάρτισης των μικρών επιχειρήσεων, των επαγγελματικών οργανώσεων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων στους οικονομικούς τομείς που απασχολούν σημαντικό αριθμό μεταναστών.
- Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας.

3.2 ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πρώτη σύγχρονη νομοθετική προσπάθεια της ελληνικής πολιτείας για τη διαχείριση του μεταναστευτικού ρεύματος στη χώρα μας έγινε με το νόμο 1975/1991 ο οποίος κατήργησε τον πολύ παλιό νόμο 4310/1929 που ίσχυε μέχρι τότε²². Ο νόμος του 1991 ήταν αυστηρός και είχε σαν στόχο κυρίως την πάταξη της λαθρομετανάστευσης, αυτό στη συνέχεια αποδείχτηκε ότι δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα. Στη συνέχεια καθώς η πολιτεία αναγκάστηκε να νομιμοποιήσει και να δώσει δικαιώματα σε αρκετούς παράνομους μετανάστες, αποτέλεσμα αυτής της διαπίστωσης ήταν να ψηφισθεί στη συνέχεια ο νόμος 2910/2001 *«για την είσοδο και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας και με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις»*. Ο νέος αυτός νόμος στηρίχτηκε σε πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είχε σαν στόχο κάποια ελεγχόμενη ένταξη των μεταναστών και επέφερε κάποιες βελτιώσεις στο νομικό καθεστώς τον

²² Βλ. Ζ. ΠΑΠΑΣΙΩΠΗ- ΠΑΣΙΑ, Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών, Γ' έκδοση, σελ 48

αλλοδαπών αλλά πολύ σύντομα αποδείχτηκε και αυτός ανεπαρκής. Αυτό αποδεικνύεται και από τις πάμπολλες τροποποιήσεις που συνέβησαν τα επόμενα τέσσερα χρόνια οι οποίες ανέδειξαν την προβληματική φύση της μεταναστευτικής πολιτικής.

Στην προσπάθεια να υπάρξει μία σοβαρή και δομημένη αντιμετώπιση του μεταναστευτικού προβλήματος ψηφίζεται ο νόμος 3386/2005 *«Για την είσοδο και, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια»*. Ο νέος νόμος προέβλεπε την έκδοση σχετικών προεδρικών διαταγμάτων για να εναρμονιστεί η ελληνική νομοθεσία με τη κοινοτική. Σε σχέση με τους προηγούμενους νόμους, ο νόμος 3386/2005 αποτελεί σαφώς μια ουσιαστική προσπάθεια λύσης του μεταναστευτικού προβλήματος και εναρμόνισης με το κοινοτικό δίκαιο και τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Παρόλα αυτά, κενά και προβληματικές διατάξεις υπάρχουν και σε αυτόν το νόμο, ο οποίος προστίθεται και συμπληρώνεται από τον νόμο 3536/2007. Ένας από τους κύριους άξονες του ν. 33386/2005 ήταν η χορήγηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος στην Ελλάδα υπηκόου τρίτης χώρας, όπως και η διευκόλυνση της συνένωσης των μελών της οικογένειας των μεταναστών, εναρμονιζόμενο με το κοινοτικό δίκαιο ενσωματώνοντας τις Οδηγίες 2003/109/ΕΚ²³ και 2004/86/ΕΚ του Συμβουλίου αντίστοιχα. Επιπλέον, ο νόμος 3386/2005 *«Για την είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια»* αφορά την κωδικοποίηση πολλών νόμων και διατάξεων που αφορούν το μεταναστευτικό και την εγκατάσταση αλλοδαπών.

Σήμερα, με την Ελληνική νομοθεσία οι πολίτες τρίτων χωρών που ζουν νόμιμα στην Ελλάδα υπάγονται είτε στις διατάξεις της μεταναστευτικής νομοθεσίας, είτε στις διατάξεις για το άσυλο είτε στις διατάξεις περί ομογενών.

Οι άδειες παραμονής που προβλέπει ο νόμος καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Από αυτές κάποιες δίνουν τη δυνατότητα για εργασία ανεξάρτητα από τον τύπο της (ανεξάρτητη οικονομική

---

²³ <http://www.synigoros.gr/resources/039-2003-109ek.pdf>

δραστηριότητα ή εξαρτημένη), κάποιες δίνουν τη δυνατότητα μόνο για εξαρτημένη ή ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα, για μερική απασχόληση (άδεια για σπουδές) ενώ υπάρχουν άδειες για την άσκηση συγκεκριμένης δραστηριότητας που αποκλείουν από την άσκηση οποιουδήποτε άλλου επαγγέλματος.

Ο μεγαλύτερος αριθμός μεταναστών που ζει σήμερα στην Ελλάδα κατέχει άδεια παραμονής για εξαρτημένη εργασία του νόμου 3386/05. Η διάρκεια της εν λόγω άδειας είναι μονοετής κατά την αρχική χορήγηση της και διετής μετά την πρώτη ανανέωσή της.

Στους πολίτες τρίτων χωρών που χορηγείται αρχική άδεια παραμονής δίνεται δικαίωμα για εργασία εκτός του νομού της αρχικής της χορήγησης μετά από την πρώτη ανανέωσή της.

Για την ανανέωση της άδειας παραμονής απαιτείται συγκεκριμένος αριθμός ημερών ασφάλισης κατά έτος που ορίζεται με υπουργική απόφαση. Σήμερα ο αριθμός αυτός είναι 120. Εάν ο πολίτης τρίτης χώρας έχει πραγματοποιήσει μικρότερο αριθμό ημερομισθίων, μπορεί να προβεί στην εξαγορά αριθμού ημερών ασφάλισης μέχρι ποσοστού 20% του απαιτούμενου βάσει της ανωτέρω απόφασης αριθμού. Σε περίπτωση ανανέωσης διετούς άδειας διαμονής, η προϋπόθεση αυτή πρέπει να συντρέχει αθροιστικά για το σύνολο της διετίας.

3.3. Ο ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ Ν. 4251/2014

Πρόσφατα ψηφίστηκε και τέθηκε σε εφαρμογή ο νέος νόμος υπ' αριθμόν **4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις»** (ΦΕΚ 80/2014) με τον οποίο επέρχονται αλλαγές στις άδειες διαμονής και στο καθεστώς εισόδου και παραμονής των Αλλοδαπών. Στις διατάξεις του Κώδικα υπάγονται περίπου 600.000 πολίτες τρίτων χωρών που στην συντριπτική τους πλειονότητα έχουν αποκτήσει άδεια διαμονής πριν το 2005. Στόχος του Κώδικα είναι να θεσπίσει ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο για τους

μετανάστες που ζουν στη χώρα και να διασφαλίσει τη νόμιμη διαμονή τους. Οι σύγχρονες διατάξεις του νέου κώδικα αποσκοπούν στην απλούστευση και στην επίσπευση των διαδικασιών που απασχολούν τους μετανάστες και τις οικογένειες τους.

Συγκεκριμένα, με τις άδειες «επί μακρόν διαμένοντος» δίνεται η δυνατότητα εύρεσης εργασίας και σε άλλες χώρες της ΕΕ εκτός της Ελλάδας, απεγκλωβίζοντας τους από την υποχρέωση να παραμένουν στην Ελλάδα αφού με τις προηγούμενες άδειες διαμονής δεν τους δινόταν αντίστοιχο δικαίωμα. Η άδεια «επί μακρόν διαμένοντος» θα δίνεται βάση ευρωπαϊκή οδηγίας και είναι σύμφωνη με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και αναμένεται γύρω στους 350.000 καταγεγραμμένους μετανάστες θα αναζητήσουν καλύτερη τύχη στο εξωτερικό. Ο Μεταναστευτικός Κώδικας είναι απλούστερος καθώς μειώνονται σε 20 τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την άδεια διαμονής, ενώ μειώνονται και οι κατηγορίες της άδειας. Επίσης αντιμετωπίζονται για πρώτη φορά, ιδιαίτερα οι μετανάστες δεύτερης γενιάς.

Επιπλέον, ο μεταναστευτικός κώδικας έρχεται να καλύψει τα κενά στη νομοθεσία που υπήρχαν έως τώρα καθώς η σημερινή νομοθεσία για τη μετανάστευση όπως ίσχυε μέχρι πρόσφατα δημιουργήθηκε σταδιακά μετά το 1991. Βασίζεται σε εθνική νομοθεσία αλλά και σε Οδηγίες της ΕΕ. Ο βασικός της κορμός είναι ο νόμος 3386/2005. Πέραν αυτού, όμως, ρυθμίσεις υπάρχουν σε άλλους 20 νόμους, 6 Προεδρικά Διατάγματα και 42 διάφορες άλλες κανονιστικές πράξεις και όλα αυτά μαζεύονται σε ένα ενιαίο κείμενο. Οι νέες παρεμβάσεις αφορούν και ουσιαστικές αλλαγές εκτός από τις ρυθμίσεις με σκοπό τη μείωση της γραφειοκρατίας.

Ο βασικός κορμός του κώδικα είναι η άδεια επί μακρόν διαμένοντος η οποία δίνει τη δυνατότητα στους νόμιμους μετανάστες που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα να μετακινηθούν σε άλλες χώρες της ΕΕ είτε να παραμείνουν στην Ελλάδα με τα δικαιώματα που τους παρέχει αυτή η κατηγορία αδειών. Μέχρι πρότινος το σύστημα βασιζόταν στις εθνικές άδειες διαμονής δηλαδή “Άδειες αορίστου χρόνου” ή

“δεκαετείς άδειες”. Αυτές οι άδειες δεν έδιναν δικαίωμα στον κάτοχό τους να εργασθεί σε άλλη χώρα πλην της Ελλάδος.

Επίσης εισέρχονται διάφορες διευκολύνσεις όπως αλλαγή διαδικασίας μετακλήσεων νέων αλλοδαπών, σχεδιασμός σε κεντρικό επίπεδο (και όχι σε επίκεντρο περιφέρειας) για να υπάρχει συνολικός έλεγχος και συνάρτηση με τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς εργασίας στο σύνολο της χώρας και εισαγωγή ειδικών γρήγορων διαδικασιών (fast track) εισόδου και διαμονής αλλοδαπών για την προώθηση επενδυτικών και αναπτυξιακών δραστηριοτήτων (π.χ. στρατηγικές επενδύσεις, αγορά ακινήτων).

Επιπλέον ο κώδικας λαμβάνει υπ’ όψιν την οικονομική κρίση και οι άνεργοι αλλοδαποί που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα δεν γίνονται υποχρεωτικώς παράνομοι. Παράλληλα μειώνεται η γραφειοκρατία αφού μειώνονται οι κατηγορίες των αδειών διαμονής από 50 σε 19. Επίσης καταργούνται περίπου 20 δικαιολογητικά για τις ανανεώσεις αδειών. Ο κώδικας αφορά αποκλειστικώς στους νομίμως διαμένοντες στη χώρα αλλοδαπούς, πρόκειται για περίπου 540.000 άτομα που έχουν ήδη άδεια διαμονής στη χώρα.

3.3.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΔΕΙΩΝ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

Οι κατηγορίες αδειών διαμονής σύμφωνα με το νέο κώδικα μετανάστευσης νόμο **4251/2014** δεν διαφέρουν ουσιαστικά από αυτές του νόμου **3386/2005**. Οι αλλαγές που εισήχθησαν αφορούν κυρίως τα δικαιολογητικά που απαιτούνται, τις γραφειοκρατικές διαδικασίες, και κυρίως τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για κάθε κατηγορία. Βασική καινοτομία παρόλα αυτά του κώδικα αποτελεί η δυνατότητα που δίνεται σε υπηκόους τρίτων χωρών να αποκτήσουν άδεια διαμονής στην Ελλάδα με σκοπό να προβούν σε επενδυτικές δραστηριότητες, για απασχόληση υψηλής ειδίκευσης και για παραμονή μακράς διάρκειας. Ως επενδυτικές δραστηριότητες ορίζονται οι περιπτώσεις που αφορούν πραγματοποίηση επένδυσης που έχει, κατά αρμόδια κρίση, θετικές

επιπτώσεις στην ανάπτυξη και την εθνική οικονομία. Οι κατηγορίες αδειών μακράς διάρκειας μεριμνούν και για τους μετανάστες δεύτερης γενιάς και για τους επί μακρόν διαμένοντες.

Αναλυτικά οι κατηγορίες αδειών διαμονής σύμφωνα με το νέο κώδικα μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης ορίζονται ως εξής:

A) Άδεια διαμονής για εργασία και επαγγελματικούς λόγους

B) Προσωρινή διαμονή

Γ) Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς, εξαιρετικούς και άλλους λόγους

Δ) Άδεια διαμονής για σπουδές, εθελοντική εργασία, έρευνα και επαγγελματική κατάρτιση

Ε) Άδεια διαμονής για θύματα εμπορίας ανθρώπων και παράνομης διακίνησης μεταναστών

ΣΤ) Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση

Ζ) Άδεια διαμονής μακράς διάρκειας

Η ισχύς της αρχικής άδειας διαμονής είναι συνήθως διετής και η εκάστοτε ανανέωσή της τριετής. Για την ανανέωση της άδειας διαμονής, ο πολίτης τρίτης χώρας οφείλει, μέσα σε χρονικό διάστημα δύο μηνών πριν από τη λήξη της άδειας διαμονής, να υποβάλει σχετική αίτηση που συνοδεύεται από τα απαιτούμενα για κάθε περίπτωση δικαιολογητικά. Εκπρόθεσμη αίτηση για ανανέωση άδειας διαμονής, μπορεί να κατατεθεί μέχρι και ένα μήνα από τη λήξη της.

Οι παραπάνω τύποι αδειών διαμονής περιλαμβάνουν αναλυτικά τις εξής υποκατηγορίες που αφορούν τους πολίτες τρίτων χωρών:

A) Άδεια διαμονής για εργασία και επαγγελματικούς λόγους

α1) Εργαζόμενοι με εξαρτημένη εργασία – παροχή υπηρεσιών ή έργου

α2) Εργαζόμενοι ειδικού σκοπού

α3) Επενδυτική δραστηριότητα

α4) Απασχόληση υψηλής ειδίκευσης «Μπλε Κάρτα»

B) Προσωρινή διαμονή

β1) Εποχική εργασία

β2) Αλιεργάτες

β3) Μέλη καλλιτεχνικών συγκροτημάτων

β4) Πολίτες τρίτων χωρών που μετακινούνται από επιχείρηση εγκατεστημένη σε κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, με σκοπό την παροχή υπηρεσίας

β5) Πολίτες τρίτων χωρών που μετακινούνται από επιχείρηση εγκατεστημένη σε τρίτη χώρα με σκοπό την παροχή υπηρεσίας

β6) Αρχηγοί οργανωμένων ομάδων τουρισμού

β7) Πολίτες τρίτων χωρών φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετέχουν σε προγράμματα πρακτικής άσκησης

Γ) Άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς, εξαιρετικούς και άλλους λόγους

γ1) Ανθρωπιστικοί λόγοι

γ2) Εξαιρετικοί λόγοι

γ3) Δημόσιο συμφέρον

γ4) Άλλοι λόγοι

Δ) Άδεια διαμονής για σπουδές, εθελοντική εργασία, έρευνα και επαγγελματική κατάρτιση

δ1) Σπουδές

δ2) Εθελοντική εργασία

δ3) Έρευνα

δ4) Επαγγελματική κατάρτιση

Ε) Άδεια διαμονής για θύματα εμπορίας ανθρώπων και παράνομης διακίνησης μεταναστών

ΣΤ) Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση

στ1) Μέλη οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας

στ2) Μέλη οικογένειας Έλληνα ή ομογενούς

στ3) Αυτοτελής άδεια διαμονής μέλους οικογένειας πολίτη τρίτης χώρας ή ομογενούς

στ4) Προσωποπαγές δικαίωμα διαμονής μελών οικογένειας Έλληνα

Ζ) Άδεια διαμονής μακράς διάρκειας

ζ1) Άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος

ζ2) Άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς

ζ3) Άδεια δεκαετούς διάρκειας

Στο άρθρο 17 του νόμου αναφέρεται η χορήγηση και ανανέωση άδειας διαμονής ειδικού σκοπού της περίπτωσης (δ) όπου συμπεριλαμβάνονται και οι περιπτώσεις αλλοδαπών εργαζομένων σε ναυτιλιακές εταιρίες όπως αναφέρθηκαν και στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Συγκεκριμένα επιτρέπεται να εισέλθουν στη χώρα πολίτες τρίτων χωρών που πρόκειται να απασχοληθούν ή διαμείνουν στην Ελλάδα, βάσει ειδικής νομοθεσίας, διακρατικών συμφωνιών ή διατάξεων του δημοσίου συμφέροντος πολίτες τρίτων χωρών:

α. Μέλη διοικητικών συμβουλίων, μέτοχοι, διαχειριστές, νόμιμοι εκπρόσωποι και ανώτατα διευθυντικά στελέχη (γενικοί διευθυντές, διευθυντές), ημεδαπών εταιρειών, καθώς και θυγατρικών εταιρειών και υποκαταστημάτων αλλοδαπών εταιρειών που ασκούν νόμιμα εμπορική δραστηριότητα στην Ελλάδα.

β. Εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις, βάσει ειδικών διακρατικών συμφωνιών ή εισηγήσεων αρμοδίων ελληνικών αρχών, εφόσον προσκομίσουν στην αρμόδια προξενική αρχή τη σχετική συμφωνία ή την εισήγηση των αρμοδίων αρχών και τη σύμβαση εργασίας με την επιχείρηση.

γ. Διευθυντές, επιχειρησιακά και τεχνικά στελέχη εταιρειών του ν. 27/1975 που ασχολούνται στη θαλάσσια έρευνα, γεώτρηση και εξόρυξη υδρογονανθράκων.

δ. Υπαλληλικό προσωπικό και νόμιμοι εκπρόσωποι που απασχολούνται αποκλειστικά σε εταιρίες που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του ν.3427/2005 (ΦΕΚ 312 Α'), ν. 378/1968 (ΦΕΚ 82 Α') και του άρθρου 25 του ν.27/1975 (ΦΕΚ 77 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 4 του ν.2234/1994 (ΦΕΚ 142 Α'), καθώς και σε επιχειρήσεις του ν.δ. 2687/1953 (ΦΕΚ 317 Α'), εφόσον προσκομίζουν τίτλο σπουδών ή έγγραφα που αποδεικνύουν πενταετή εργασιακή εμπειρία, συναφή με το αντικείμενο απασχόλησης στην εταιρεία, όπως αυτό περιγράφεται στη σύμβαση εργασίας.

Για τη περίπτωση (δ) το άρθρο 17 του νόμου αναφέρει ότι:

«Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Δικαιοσύνης, Μεταφορών και Επικοινωνιών, Δημόσιας Τάξης και Εμπορικής Ναυτιλίας καθορίζονται οι αερολιμένες, οι λιμένες και τα χερσαία σημεία στα σύνορα της Χώρας, μέσω των οποίων επιτρέπεται η είσοδος προσώπων στο ελληνικό έδαφος και η έξοδος από αυτό, καθώς και το περιεχόμενο του κάθε μορφής ελέγχου, τα όργανα ελέγχου και η διαδικασία εφαρμογής των δικαστικών και διοικητικών πράξεων, που έχουν σχέση με την είσοδο και την έξοδο προσώπων από τη Χώρα. Με

όμοια απόφαση είναι δυνατόν να καθορίζεται απλούστερη διαδικασία ελέγχου προσώπων που μετέχουν περιηγητικού πλου (κρουαζιέρας) ή επιβαίνουν πλοίων αναψυχής ή αεροσκαφών ειδικά ναυλωμένων, καθώς και οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εισόδου και εξόδου των υπό ναυτολόγηση ή απόλυση ναυτικών».

Επίσης στους παραπάνω πολίτες τρίτων χωρών, εφόσον προσκομίσουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, χορηγείται άδεια διαμονής διетуός ή ίσης διάρκειας με την προβλεπόμενη περίοδο διαμονής τους στη χώρα, η οποία ανανεώνεται ανά τριετία, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι εξακολουθούν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Οι παραπάνω πολίτες τρίτων χωρών μπορούν, κατά παρέκκλιση των διατάξεων της παρ.1 του άρθρου 71, να συνοδεύονται από τα μέλη της οικογένειάς τους στα οποία χορηγείται άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση που λήγει ταυτόχρονα με την άδεια διαμονής των συντηρούντων.

Σύμφωνα επίσης με το άρθρο 21 χορηγείται άδεια διαμονής:

Σε (α) οικονομικά ανεξάρτητα άτομα και (β) σε ιδιοκτήτες ακινήτων στην Ελλάδα

Για την (α) περίπτωση πρέπει για το άτομο να ισχύουν σωρευτικά οι κάτωθι προϋποθέσεις:

α. Να διαθέτει επαρκείς πόρους για την άσκηση της δραστηριότητας και κατ' ελάχιστο εξήντα χιλιάδες (60.000) ευρώ, κατατεθειμένα σε λογαριασμό στο όνομα του αιτούντος, που τηρείται σε αναγνωρισμένο τραπεζικό ίδρυμα. Μετά τη χορήγηση της ειδικής θεώρησης εισόδου, απαιτείται η κατάθεση του ανωτέρω ποσού σε αντίστοιχο ίδρυμα της ημεδαπής.

β. Η δραστηριότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας και

γ. Κατέχει ειδική θεώρηση εισόδου.

Η άδεια αυτή ισχύει για δυο έτη και μπορεί να ανανεωθεί για δυο έτη εφόσον:

α. Η εγκριθείσα δραστηριότητα εξακολουθεί να ασκείται και εφόσον αποδεικνύεται ότι έχει διατεθεί για τον σκοπό αυτόν το ποσό της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου.

β. Πρόκειται για την ίδια δραστηριότητα.

γ. Έχουν εκπληρωθεί οι φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις και

δ. Η δραστηριότητα εξακολουθεί να ασκείται εντός των ορίων του ίδιου νομού.

Δεν επιτρέπεται αλλαγή σκοπού πριν από την παρέλευση διετίας από την έναρξη ισχύος της αρχικής άδειας διαμονής. Μετά την ανανέωσή της και εφόσον επέλθει αποδεδειγμένα διακοπή της συγκεκριμένης δραστηριότητας, μπορεί να γίνει οποτεδήποτε αλλαγή σκοπού.

Πρόσβαση στην αγορά εργασίας ανεξάρτητα από το είδος της απασχόλησης παρέχουν οι κάτωθι άδειες:

1. Άδεια αόριστης διάρκειας- Άδεια δεκαετούς διάρκειας
2. Άδεια επί μακρόν διαμένοντος
3. Δελτίο διαμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών, μέλη οικογένειας Έλληνα ή πολίτη άλλου κράτους μέλους της Ε.Ε.

Η άδεια αόριστης διάρκειας αφορά πολίτες τρίτων χωρών που έχουν συμπληρώσει 10 έτη νόμιμης διαμονής στη χώρα πριν την θέση σε ισχύ των διατάξεων για την άδεια δεκαετούς διάρκειας. Η άδεια αόριστης διάρκειας θεσμοθετήθηκε με το νόμο 2910/01 και καταργήθηκε με τον 3731/08 μετά την ισχύ του οποίου οι πολίτες τρίτων χωρών που συμπληρώνουν δέκα έτη νόμιμης παραμονής δικαιούνται άδεια δεκαετούς διάρκειας με τα ίδια δικαιώματα. Σήμερα όσοι είχαν

συμπληρώσει τις προϋποθέσεις του νόμου και είχαν υποβάλλει αίτηση πριν την κατάργηση της κατέχουν άδεια αόριστης διάρκειας ενώ από τότε και ως σήμερα οι πολίτες τρίτων χωρών δικαιούνται άδεια δεκαετούς διάρκειας.

Οι πρώτοι (αόριστη διάρκεια) δεν απαιτείται να ανανεώνουν την άδεια τους ενώ οι δεύτεροι την ανανεώνουν αυτοδίκαια εφόσον παραμένουν στην χώρα μετά την παρέλευση δεκαετίας.

Η άδεια επί μακρόν διαμένοντος χορηγείται σε όσους πολίτες τρίτων χωρών διαμένουν συνολικά πέντε χρόνια νόμιμα στη χώρα και πληρούν σωρευτικά τις κάτωθι προϋποθέσεις:

α. Να διαθέτουν για τους ίδιους και για τα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας τους σταθερούς και τακτικούς πόρους, οι οποίοι αξιολογούνται σύμφωνα με τη φύση τους.

β. Να διαθέτουν για τους ίδιους και τα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας τους πλήρη ασφάλιση ασθένειας.

γ. Να διαθέτουν κατάλυμα, το οποίο πληροί προδιαγραφές υγιεινής.

δ. Να διαθέτουν σωρευτικά: αα) επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας και ββ) γνώση στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού.

Η άδεια επί μακρόν διαμένοντος ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την κοινοτική οδηγία 2003/109/EK του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2003²⁴ σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες. Στόχος της οδηγίας είναι η διευκόλυνση των πολιτών τρίτων χωρών που ζουν και εργάζονται για πάνω από μια πενταετία νόμιμα σε κράτος μέλος της ΕΕ να κινηθούν εντός της ΕΕ προς αναζήτηση εργασίας. Η άδεια του επί μακρόν διαμένοντος δίνει αυξημένα δικαιώματα στον κάτοχο της (ίση μεταχείριση, προστασία από την απέλαση κλπ) σε σχέση με αυτές της αόριστης και δεκαετούς

²⁴ http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/odigia109_2003.pdf

διάρκειας αλλά λόγω των δύσκολων προϋποθέσεων της δεν έχει αποκτηθεί ακόμα από μεγάλο αριθμό πολιτών τρίτων χωρών.

Πρόσβαση στην εργασία δικαιούνται και οι κάτοχοι Δελτίων διαμονής μελών οικογένειας Ελλήνων και Ευρωπαϊών πολιτών. Στην περίπτωση αυτή το δελτίο διαμονής απονέμεται όταν αποδεικνύεται εγγράφως η οικογενειακή σχέση του πολίτη τρίτης χώρας με το Έλληνα ή Ευρωπαϊό πολίτη που κατοικεί στην Ελλάδα αντίστοιχα. Η άδεια αυτή ανανεώνεται αυτοδίκαια εφόσον συνεχίζει να υφίσταται ο οικογενειακός δεσμός.

Ανθρωπιστικοί – Εξαιρετικοί λόγοι. Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι άδειες που έχουν αποκτηθεί μέσω της διαδικασίας των ανθρωπιστικών ή εξαιρετικών λόγων. Με τις άδειες αυτές επαναφέρονται στη νομιμότητα πολίτες τρίτων χωρών που απώλεσαν, συνήθως για τυπικούς λόγους, την άδεια παραμονής τους και τους δίνεται μια δεύτερη ευκαιρία αφού τεκμαίρεται βάσει της πολυετούς παραμονής τους στη χώρα η ανάπτυξη στενών βιοτικών δεσμών με αυτήν. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι άδειες αυτές εκδίδονται με την προϋπόθεση της υποχρεωτικής ανανέωσης για έναν από τους λόγους του 3386/05 ένα έτος μετά από την έκδοση τους. Στην περίπτωση αυτή ο πολίτες τρίτων χωρών έχουν το δικαίωμα να εργαστούν (εξαρτημένη εργασία, παροχής υπηρεσιών ή έργου) και την υποχρέωση να προσκομίσουν αποδείξεις για την ασφαλιστική τους κάλυψη ώστε να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους ως άδεια για εξαρτημένη εργασία.

Στην περίπτωση των ανθρωπιστικών λόγων του νόμου 3386/05 ανήκουν και τα παιδιά των μεταναστών που, αν και γεννήθηκαν ή πήγαν σχολείο στην Ελλάδα για έξι έτη, απώλεσαν τη νομιμότητα της παραμονής τους. Με τις ίδιες διατάξεις προστατεύονται τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, εγκληματικών πράξεων, ενδοοικογενειακής βίας και αυτοί που πάσχουν από σοβαρά νοσήματα ή υπήρξαν θύματα εργατικού ατυχήματος κατά τη διάρκεια της νόμιμης παραμονής τους στην Ελλάδα.

Αιτούντες άσυλο – Πρόσφυγες. Πρόσβαση στην εξαρτημένη εργασία έχει και το σύνολο σχεδόν των αιτησάντων άσυλο. Στην περίπτωση τους πέρα από την αίτηση για την παροχή ασύλου είναι απαραίτητη εφόσον ο αιτών άσυλο επιθυμεί να εργαστεί και η σχετική έγκριση από τις αρμόδιες υπηρεσίες της περιφερειακής αυτοδιοίκησης.

Οι αιτούντες άσυλο, λόγω ακριβώς του καθεστώτος τους δεν υποχρεούνται εκ του νόμου να αποδείξουν την ύπαρξη συγκεκριμένου αριθμού ημερών εργασίας κατ'έτος ώστε να ανανεώσουν την άδεια εργασία τους. Η έγκριση για εργασία που τους παρέχεται είναι συνδεδεμένη θετικά με το αίτημα για χορήγηση ασύλου που έχουν υποβάλλει και αρνητικά με τυχόν ευεργετήματα παροχές που δέχονται από το κράτος μέχρις ότου εξεταστεί το αίτημα τους.

Οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες από την άλλη πλευρά έχουν δικαίωμα νόμιμης παραμονής και εργασίας στην χώρα, ανεξάρτητα από το αν οι συνθήκες βάσει των οποίων απέκτησαν το καθεστώς του πρόσφυγα έχουν μεταβληθεί. Ο αριθμός των αναγνωρισμένων προσφύγων σε σχέση με αυτό των αιτησάντων ασύλου είναι πολύ μικρότερος μια που διαχρονικά εγκρίνονται λιγότερο από 1% των ετήσιων αιτήσεων.

Καθεστώς αναβολής απομάκρυνσης. Με το **νόμο 3907/11** καθιερώνεται ένα νέο καθεστώς παραμονής στη χώρα για αυτούς που ενώ έχει εκδοθεί απόφαση επιστροφής – απέλασης στη χώρα τους δίνεται, για διάφορους λόγους, αναβολή απομάκρυνσης από την Ελλάδα.

Οι δικαιούχοι αυτού του καθεστώτος έχουν δικαίωμα να εργαστούν εφόσον οι αρμόδιες αρχές αδυνατούν να διασφαλίσουν ότι τους παρέχονται κατά το χρονικό διάστημα της αναβολής, στοιχειώδεις όρους αξιοπρεπούς προσωρινής στέγασης σε εγκαταστάσεις δημόσιου ή κοινωφελούς χαρακτήρα και γενικότερα ότι καλύπτουν τις άμεσες βιοτικές τους ανάγκες.

Μέχρι σήμερα όμως δεν έχει εκδοθεί το σχετικό ΠΔ που θα καθορίζει τις προϋποθέσεις και τις λεπτομέρειες για την άσκηση του δικαιώματος για εργασία αυτής της ειδικής κατηγορίας.

Σε κάθε περίπτωση ο νόμος αναφέρει ρητά ότι οι δικαιούχοι αυτού του καθεστώτος δεν θα έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε προγράμματα κοινωνικής ένταξης.

Ομογενείς – Παλινοστούντες. Ειδική κατηγορία πολιτών που ζουν στη χώρα μας είναι αυτή των ομογενών -παλινοστούντων. Οι πολίτες αυτοί που συνήθως αναμένουν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια έχουν συνήθως μέχρι τότε ιθαγένεια τρίτων χωρών όπως είναι η Αλβανία και οι χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Τα νομιμοποιητικά τους έγγραφα στη χώρα δεν είναι άδεια παραμονής αλλά Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς που έχει προβλεφθεί ειδικά για την περίπτωση. Το ίδιο έγγραφο αποκτούν και τα μέλη της οικογένειας τους (σύζυγοι) ανεξάρτητα με το αν έχουν ελληνική καταγωγή. Το Ειδικό Δελτίο Ομογενούς δίνει πρόσβαση στην αγορά εργασίας ακόμη και για εργασία στο δημόσιο τομέα.

3.3.2 ΕΙΣΔΟΧΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ

Ως οικογενειακή επανένωση νοείται η είσοδος και η διαμονή στη χώρα των μελών της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα προκειμένου να διατηρηθεί η ενότητα της οικογένειας του, ασχέτως αν οι οικογενειακοί δεσμοί δημιουργήθηκαν πριν ή μετά την είσοδο του στη χώρα²⁵.

Το ζήτημα της οικογενειακής συνένωσης το είχε αντιμετωπίσει ο έλληνας νομοθέτης ήδη με το νόμο 2910/2001 σε μεγάλο βαθμό χωρίς εντούτοις να λύσει όλα τα προβλήματα που υπήρχαν. Με την ίδια λογική αντιμετωπίζεται το συγκεκριμένο ζήτημα και με το νόμο 3386/2005, ο οποίος ναι μεν ρυθμίζει αρκετά ζητήματα, δεν καταφέρνει εντούτοις να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το σοβαρότερο θέμα, αυτό της 2ης γενιάς μεταναστών.

---

²⁵ Βλ. Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών, σελ. 92

Στη συνέχεια, αντιλαμβανόμενη το σοβαρό αυτό πρόβλημα, η πολιτεία με το νέο νόμο 4251/2014, μεριμνά ιδιαίτερα για την περίπτωση της οικογενειακής επανένωσης, είτε αφορά επανένωση οικογένειας αλλοδαπού που διαμένει νόμιμα στη χώρα μας είτε επανένωση αλλοδαπών συγγενών Έλληνα πολίτη. Οι διατάξεις αυτές που αφορούν το συγκεκριμένο ζήτημα είναι σύμφωνες με την ευρωπαϊκή οδηγία 2003/86/ΕΚ²⁶ του Συμβουλίου της 22ης Σεπτεμβρίου 2003 όπως ήδη έχει αναφερθεί παραπάνω. Με τα άρθρα 69-83 του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης, ρυθμίζονται οι παραπάνω περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, βασικός όρος για την οικογενειακή επανένωση αποτελεί ο συντηρών αλλοδαπός να κατέχει άδεια διαμονής τουλάχιστον δύο ετών η οποία να έχει εκδοθεί από τις ελληνικές αρχές, η οποία να του παρέχει τη δυνατότητα να αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στη χώρα. Τα μέλη της οικογένειας του πρέπει να είναι πολίτες τρίτης χώρας. Για την άσκηση του δικαιώματος αυτού θα πρέπει να ισχύουν διάφορες προϋποθέσεις για την πολίτη που διαμένει στη Ελλάδα όπως:

- Να διαθέτει κατάλυμα ικανό να καλύψει τις ανάγκες του ιδίου και των μελών της οικογένειάς του.
- Να διαθέτει προσωπικό εισόδημα σταθερό και τακτικό, επαρκές για τις ανάγκες του ιδίου και της οικογένειάς του.
- Να διαθέτει πλήρη ασφάλιση ασθενείας ως προς το σύνολο των κινδύνων που καλύπτονται για τις αντίστοιχες κατηγορίες εργαζομένων ημεδαπών, η οποία να μπορεί να καλύψει και τα μέλη της οικογένειάς του.

Στα μέλη της οικογένειας χορηγείται αρχική άδεια διαμονής με ημερομηνία λήξεως αυτήν της άδειας διαμονής του συντηρούντος. Κατά την ανανέωση, η άδεια διαμονής των μελών ακολουθεί την τύχη της άδειας διαμονής του συντηρούντος. Επίσης, τα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος έχουν δικαιώματα όπως πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και στην εργασία. Σε περίπτωση

---

²⁶ http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/odigia86_2003.pdf

παρέλευσης πενταετίας από την αρχική χορήγηση άδειας διαμονής για οικογενειακή επανένωση, ή στην περίπτωση ενηλικίωσης, μπορεί να χορηγηθεί στον πολίτη τρίτης χώρας αυτοτελή άδεια διαμονής ανεξάρτητα πλέον από την ιδιότητα της οικογενειακής επανένωσης. Στους συζύγους ομογενών, που είναι πολίτες τρίτων χωρών, χορηγείται άδεια διαμονής διάρκειας πέντε ετών η οποία παρέχει δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας.

3.3.3 ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΝΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΈΛΛΗΝΑ

Σε πολίτες τρίτων χωρών που είναι μέλη οικογένειας Έλληνα και εισέρχονται στην Ελλάδα, χορηγείται «Δελτίο Διαμονής μέλους οικογένειας Έλληνα», υπό την προϋπόθεση σταθερής διαμονής τους στη χώρα. Το παραπάνω Δελτίο Διαμονής χορηγείται και σε πολίτες τρίτων χωρών που ήταν κάτοχοι Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς, ως αλλογενείς σύζυγοι Ομογενούς, καθώς και σε αναγνωρισμένους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Το Δελτίο Διαμονής έχει διάρκεια πέντε έτη. Το αδιάλειπτο της διαμονής δεν θίγεται από προσωρινές απουσίες που δεν υπερβαίνουν συνολικά τους έξι μήνες ετησίως, ούτε από απουσίες μεγαλύτερης διάρκειας για την εκπλήρωση υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας ή από μία απουσία δώδεκα συναπτόν μηνών κατ' ανώτατο όριο, για σοβαρούς λόγους, ιδίως εγκυμοσύνη και μητρότητα, σοβαρή ασθένεια, σπουδές ή επαγγελματική κατάρτιση ή τοποθέτηση σε άλλο κράτος-μέλος ή Τρίτη χώρα.

Σύμφωνα με το άρθρο 83 του Κώδικα τα μέλη οικογένειας Έλληνα τα οποία διαμένουν νομίμως στη Χώρα με τον Έλληνα για συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών, έχουν δικαίωμα μόνιμης διαμονής στη Χώρα. Μετά την απόκτηση Δελτίου Μόνιμης Διαμονής η απώλεια του δικαιώματος, επέρχεται μόνο σε περίπτωση απουσίας του ενδιαφερόμενου από την Ελλάδα, για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τα δύο (2) συναπτά έτη.

3.3.4 ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΠΙ ΜΑΚΡΟΝ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΟΣ

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στη κατηγορία άδεια διαμονής που αναφέρεται στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος. Το καθεστώς αυτό δίνει ενισχυμένα δικαιώματα στους πολίτες τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στη χώρα. Η οδηγία 2003/109/EK του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, η οποία θέτει κοινές προϋποθέσεις και διαδικασίες στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), όσον αφορά στην απόκτηση του καθεστώτος υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νομίμως στην επικράτειά τους, επί μακρό χρονικό διάστημα και αφετέρου καθορίζει τα συναφή δικαιώματά τους.

Το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος αποτελεί ένα ουσιαστικό μέσο για την επίτευξη ενός θεμελιώδους στόχου της ΕΕ όσον αφορά στην άσκηση κοινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, ο οποίος είναι η κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν επί μακρόν σε κοινοτικό έδαφος, στο πλαίσιο της συνολικότερης προσπάθειας για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ε.Ε.

Ως εκ τούτου, με το εν λόγω καθεστώς ο υπήκοος τρίτης χώρας απολαύει ίσης μεταχείρισης με τους ημεδαπούς σε σειρά δικαιωμάτων, ουσιαστικών για την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία υποδοχής και την γενικότερη ευημερία τους. Παράλληλα, δίδεται, στα πρόσωπα αυτά το δικαίωμα να μετακινηθούν και να διαμείνουν σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, με σκοπό την απασχόληση, τις σπουδές και την επαγγελματική κατάρτιση ή και την εγκατάσταση χωρίς την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, όταν διαθέτουν επαρκείς πόρους διαβίωσης.

Από τη στιγμή που ένας υπήκοος τρίτης χώρας αποκτήσει το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος αποκτά ίση μεταχείριση με τον ημεδαπό σε σειρά δικαιωμάτων ενώ η ανανέωση της άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος πραγματοποιείται ανά πενταετία και δεν υπόκειται πλέον σε έλεγχο οποιωνδήποτε προϋποθέσεων, πλην αυτών που σχετίζονται με τις περιπτώσεις ανάκλησης ή απώλειάς του. Ειδικότερα όσον αφορά στην εργασία, ο επί μακρόν διαμένων μπορεί να μεταβαίνει σε

οποιοδήποτε εργασιακό καθεστώς, χωρίς να απαιτούνται, ως προς την άδεια διαμονής που κατέχει, περεταίρω διατυπώσεις (π.χ. αλλαγή άδειας διαμονής ανάλογα με το είδος της απασχόλησης). Επιπλέον οι επί μακρόν διαμένοντες που απέκτησαν το καθεστώς σε ένα άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε., σύμφωνα με την κοινοτική οδηγία, έχουν τη δυνατότητα απόκτησης δικαιώματος διαμονής στην Ελλάδα με την προοπτική απόκτησης του καθεστώτος αυτού και στη Χώρα μας. Αντιστρόφως, οι επί μακρόν διαμένοντες που απέκτησαν την ιδιότητα αυτή στην Ελλάδα, μπορούν να αποκτήσουν δικαίωμα διαμονής σε ένα άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε.

Από το καθεστώς αυτό εξαιρούνται κάποιες κατηγορίες υπηκόων τρίτων χωρών όπως:

- α) κάτοχοι άδειας διαμονής για σπουδές ή επαγγελματική κατάρτιση
- β) κάτοχοι άδειας διαμονής δυνάμει προσωρινής προστασίας ή πρόσωπα που έχουν υποβάλλει σχετικό αίτημα,
- γ) κάτοχοι άδειας διαμονής δυνάμει επικουρικών μορφών προστασίας ή πρόσωπα που έχουν υποβάλλει σχετικό αίτημα,
- δ) πρόσφυγες ή πρόσωπα που έχουν υποβάλλει σχετικό αίτημα,
- ε) κάτοχοι άδειας προσωρινής διαμονής

Επίσης τα μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη της Ε.Ε. που είναι υπήκοοι τρίτης χώρας μπορούν, εφόσον το επιλέξουν και πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις, να υποβάλλουν αίτημα για τη χορήγηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος.

Ένας υπήκοος τρίτης χώρας που διαμένει στην Ελλάδα, νόμιμα και αδιάλειπτα κατά τα πέντε έτη αμέσως πριν την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αίτησης, μπορεί να αιτηθεί για την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος εφόσον έχει το απαραίτητο ετήσιο εισόδημα το οποίο πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσο με αυτό του ανειδίκευτου εργάτη και πλήρη ασφάλιση ασθένειας και τέλος διαθέτει

επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας και γνώση στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού.

Παρόλο που ο νέος κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης είναι πολύ πρόσφατος, μπορούμε να συμπεράνουμε για την αποτελεσματικότητα του και για το γεγονός ότι αποτελεί ένα νόμο που θα προσπαθήσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις ενός σύγχρονου ευρωπαϊκού κράτους με ολοένα και αυξανόμενο αριθμό μεταναστών. Εκτός από τις λύσεις στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες τρίτων χωρών ως προς την διαμονή και εργασία στην Ελλάδα, οι διατάξεις αυτές θα πρέπει να είναι σε θέση να μειώσουν την αναποτελεσματική γραφειοκρατία που παρατηρείται στους δήμους, στις περιφέρειες και στα διάφορα υπουργεία λόγω των χρονοβόρων και επίπονων διαδικασιών για την έκδοση, ανανέωση και τον έλεγχο των αδειών διαμονής από τη μία, καθώς και τις διαδικασίες πολιτογράφησης από την άλλη. Σε σχέση με τις προηγούμενες διατάξεις ο νέος αυτός κώδικας σίγουρα αποτελεί ότι πιο εναρμονισμένο με τις ευρωπαϊκές οδηγίες και νομοθεσίες, καθώς και με τις διεθνείς συνθήκες.

3.4 ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΝΟΜΙΜΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΜΕΝΟΥΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ

Πίνακας 5: Αριθμοί πολιτών τρίτων χωρών στην Ελλάδα 1/1/2010

ΑΔΕΙΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΣΕ ΙΣΧΥ ΣΤΙΣ 1/1/2010

A/A	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1	<u>ΑΛΒΑΝΙΑ</u>	414.445	70,65%
2	<u>ΟΥΚΡΑΝΙΑ</u>	21.644	3,69%
3	<u>ΓΕΩΡΓΙΑ</u>	17.655	3,01%
4	<u>ΠΑΚΙΣΤΑΝ</u>	17.097	2,91%
5	<u>ΑΙΓΥΠΤΟΣ</u>	14.732	2,51%
6	<u>ΡΩΣΙΑ</u>	13.512	2,30%
7	<u>ΙΝΔΙΑ</u>	13.127	2,24%
8	<u>ΜΟΛΔΑΒΙΑ</u>	12.217	2,08%
9	<u>ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ</u>	9.668	1,65%
10	<u>ΣΥΡΙΑ</u>	7.962	1,36%
ΣΥΝΟΛΟ		586.590	

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών

Σύμφωνα με στοιχεία που περιλαμβάνονται στο κείμενο διαβούλευσης της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη των Πολιτών Τρίτων Χωρών του ΥΠΕΣ οι άδειες διαμονής σε ισχύ την 01/01/10 ήταν 586.590 ενώ ο νόμιμος πληθυσμός μεταναστών στις 21/4/2013 ανερχόταν σε 405.406 άτομα.²⁷

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρείχε το Υπουργείο Εσωτερικών με αφορμή την ψήφιση του νόμου για το δικαίωμα ψήφου των πολιτών τρίτων χωρών στις δημοτικές εκλογές οι αριθμοί των δικαιούχων ψήφου τον Φεβρουάριο του 2010 ήταν οι εξής:

²⁷ Βλ. Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη πολιτών τρίτων χωρών 2013, ΥΠΕΣ

Πίνακας 6:Αριθμός δικαιούχων ψήφου στις δημοτικές εκλογές βάσει του Ν. 3838/2010

Τύπος τίτλου νόμιμης παραμονής	Αριθμός δικαιούχων	
Α.	Ομογενείς με Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας	160.000
Β.	Νόμιμοι αλλοδαποί με άδεια αορίστου ή δεκαετούς διάρκειας	62.000
Γ.	Νόμιμοι αλλοδαποί με άδεια επί μακρόν διαμένοντος	130
Δ.	Νόμιμοι αλλοδαποί με δελτίο διαμονής	14.000
Ε.	Νόμιμοι αλλοδαποί, γονείς ημεδαπών	1.000
στ.	Δικαιούχοι διεθνούς προστασίας	1.000
Ζ.	Ανιθαγενείς με ταξιδιωτικό τίτλο	120
Η.	Λοιποί ομογενείς	3.000
στ.	Νόμιμοι αλλοδαποί που αναμένουν την έκδοση άδειας των προηγούμενων τύπων	25.000
	ΣΥΝΟΛΟ	261.250

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών

Οι παραπάνω αλλοδαποί συμπίπτουν με αυτούς που απολαμβάνουν το δικαίωμα της απρόσκοπτης πρόσβασης στην αγορά εργασίας είτε αυτή είναι ανεξάρτητη είτε εξαρτημένη.

Όσον αφορά τις άδειες δεκαετούς διάρκειας εκτιμάται ότι κατά το τρέχον έτος θα αυξηθεί κατά πολύ ο αριθμός των δικαιούχων μια που συμπληρώνεται δεκαετία από την αδειοδότηση μεγάλου αριθμού πολιτών τρίτων χωρών με το νόμο 2910/01. Κατά την ίδια περίοδο συμπληρώνεται και η πενταετία των πολιτών τρίτων χωρών που έχουν υπαχθεί στη διαδικασία της νομιμοποίησης του 3386/05 και έχουν τη δυνατότητα εφόσον πληρούν τις εισοδηματικές προϋποθέσεις του

σχετικού Π.Δ. και κατέχουν πιστοποιητικό ελληνομάθειας τουλάχιστον Α2 επιπέδου να αιτηθούν για την απόκτηση της ιδιότητας του επί μακρόν διαμένοντος.

Από την άλλη πλευρά δεν έχει απαντηθεί ακόμη το πόσοι πολίτες τρίτων χωρών που κατέχουν σήμερα άδεια παραμονής για εξαρτημένη εργασία δεν θα καταφέρουν να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους μια που είναι κοινώς αποδεκτό ότι η ύφεση έχει ήδη θίξει σε μεγάλο βαθμό τους εργαζόμενους ιδιαίτερα στο χώρο της οικοδομής που αποτελεί χώρο δραστηριοποίησης μεταναστών.

Με την υπ αριθμ 15055/546 της 25/08/11 ΚΥΑ τροποποιήθηκε ο τρόπος υπολογισμού των ημερών ασφάλισης που υποχρεούνται να έχουν οι πολίτες τρίτων χωρών για την ανανέωση των αδειών παραμονής τους. Έτσι στην περίπτωση της εξαρτημένης εργασίας με ΙΚΑ απαιτούνται 120 ένημα κατά έτος ή αθροιστικά τη διετία 240 (με δικαίωμα εξαγοράς του 20%). Οι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ υποχρεούνται να έχουν ασφάλιση 6 μηνών κατ έτος χωρίς δικαίωμα εξαγοράς και οι ασφαλισμένοι στον ΟΑΕΕ 250 ημερών κατ έτος με δικαίωμα εξαγοράς 20%. Οι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ μπορούν να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους προσκομίζοντας λιγότερα ένημα εφόσον μπορούν να αποδείξουν απολύτως τεκμηριωμένα ότι υπήρχε αδυναμία για εργασία κατά τη διάρκεια του χρόνου. Σε κάθε περίπτωση οι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ θα πρέπει να έχουν τουλάχιστον 50 ένημα κατ έτος εφόσον θέλουν να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους.

Σύμφωνα με τις κοινότητες των μεταναστών ήδη υπάρχει πληθώρα μεταναστών εργαζομένων που δεν καταφέρνει να συμπληρώσει τον απαιτούμενο αριθμό ενσήμων για την ανανέωση της άδειας παραμονής ενώ εκκρεμεί στις αρμόδιες υπηρεσίες μεγάλος αριθμός αιτήσεων που είναι πιθανόν να απορριφθεί.

Παράλληλα διαπιστώνεται μια τάση επιστροφής μεταναστών που ζουν αρκετά χρόνια στη χώρα ειδικά αυτών που δεν έχουν οικογενειακές

υποχρεώσεις με παιδιά που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία. Η τάση αυτή δεν έχει μετρηθεί και ερώτημα παραμένει, ειδικά για την Αλβανική Κοινότητα, το αν αυτοί που φεύγουν έχουν πρόθεση επιστροφής και αν αυτό διευκολύνεται από το καθεστώς τους (άδεια δεκαετίας, ομογενείς κλπ) στη χώρα.

Με δεδομένα τα παραπάνω αναμένεται με ενδιαφέρον ο αριθμός των πολιτών τρίτων χωρών που θα υποβάλλουν αίτηση για άδεια δεκαετούς διάρκειας.

Με δεδομένο ότι οι μετανάστες που έχουν άδεια παραμονής εξαρτημένης εργασίας χρειάζονται κατ ελάχιστον 50 έτη στο χρόνο για να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους δεν νοείται άνεργος καθ όλο το έτος που ανανεώνει την άδεια παραμονής του.

Τα τελευταία αναλυτικά στοιχεία για τις ισχύουσες άδειες παραμονής που έχουν δημοσιευτεί από το Υπουργείο Εσωτερικών αφορούν τον Αύγουστο του 2014²⁸. Σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία του υπουργείου ο συνολικός αριθμός του νόμιμου μεταναστευτικού πληθυσμού στη χώρα είναι 461.438 άτομα εκ των οποίων 246.062 είναι άντρες και 215.376 είναι οι γυναίκες. Ο αριθμός των πολιτών τρίτων χωρών που κατέχουν άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας ανέρχεται σε 101.362 εκ των οποίων 65.450 άντρες και 35.912 γυναίκες.

Ενδιαφέρον έχει η ηλικιακή σύσταση του μεταναστευτικού πληθυσμού όπως επίσης και τα είδη αδειών που έχουν δοθεί έως το 2014 στην ευρύτερη Αττική. Από τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνεται η εκτίμηση για τον αυξημένο αριθμό που μπορεί να διεκδικήσει σύντομα να αποκτήσει την ιδιότητα του επί μακρόν διαμένοντος.

Σημαντικό στοιχείο επίσης αφορά τα παιδιά των μεταναστών που έχουν ενηλικιωθεί στην Ελλάδα, αφού έχουν φοιτήσει σε μια ή περισσότερες τάξεις του ελληνικού σχολείου.

---

²⁸http://www.ypes.gr/el/Generalsecretariat_PopulationSC/general_directorate_migratation/diefthinsi_metanastefitikis_politikhs

Γίνεται σαφές ότι κατά την περίοδο που διανύουμε εισέρχεται στην αγορά εργασίας ένας σημαντικός αριθμός νέων «μεταναστών» που στην πραγματικότητα είναι νέοι που έχουν μεγαλώσει ή και γεννηθεί στην Ελλάδα.

3.5 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η πρόσβαση των πολιτών τρίτων χωρών στην εργασία είναι συνδεδεμένη με το νομικό καθεστώς στο οποίο υπάγονται. Η μεγάλη πλειονότητα των πολιτών τρίτων χωρών που ζει στη χώρα μας δεν μπορεί παρά να εργαστεί σε μισθωτή απασχόληση σε έναν ή περισσότερους εργοδότες. Δικαίωμα για ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα έχουν αυτοί που διαθέτουν ήδη αποταμιεύσεις 60.000 ευρώ ή έχουν αποκτήσει τις άδειες μακράς διαμονής που παρέχουν πρόσβαση σε εργασία ανεξαρτήτως μορφής.

Η ΕΕ έχει επιβάλει μια αρκετά αυστηρή νομοθεσία που αφορά την Ίση Μεταχείριση και την καταπολέμηση των διακρίσεων για λόγους φύλου, φυλής, θρησκείας, γενετήσιου προσανατολισμού κλπ. Ο νόμος 3304/05 ενσωματώνει την σχετική κοινοτική οδηγία εισάγει όμως με το άρθρο 4 ρητή εξαίρεση σύμφωνα με την οποία, οι διατάξεις του νόμου αυτού «[...] δεν εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που προβλέπεται διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας και δεν θίγουν τις διατάξεις που ρυθμίζουν την είσοδο και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών ή ατόμων άνευ υπηκοότητας στην επικράτεια, ούτε τη μεταχείριση που συνδέεται με τη νομική κατάστασή τους ως ιθαγενών τρίτων χωρών ή ατόμων άνευ ιθαγένειας».

Έτσι οι πολίτες τρίτων χωρών δεν μπορούν να ασκήσουν μια σειρά από επαγγέλματα (δικηγόρος, πολιτικός μηχανικός κλπ) ακόμα κι αν κατέχουν τους σχετικούς τίτλους σπουδών ενώ σε κάποιες άλλες περιπτώσεις η απόκτηση της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος προϋποθέτει την ύπαρξη πιστοποιητικού αμοιβαιότητας από τη χώρα καταγωγής του πολιτών τρίτων χωρών (κοινωνικός λειτουργός,

νοσηλευτής, οδοντοτεχνίτης κλπ). Ο «περιορισμός» αυτός έχει μεγαλύτερη σημασία για νέους αλλοδαπούς που έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα και αναζητούν ποιοτικές θέσεις εργασίας. Διέξοδος για αυτούς τους πολίτες τρίτων χωρών είναι είτε η απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας είτε της ιδιότητας του «επί μακρόν διαμένοντος»

Αντίθετα με τους πολίτες τρίτων χωρών απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτά τα επαγγέλματα έχουν οι ευρωπαίοι πολίτες και οι ομογενείς.

Μέχρι σήμερα οι μετανάστες δεν ανταγωνίστηκαν τους ημεδαπούς στην αγορά εργασίας. Κατά κοινή ομολογία κατέλαβαν θέσεις που δεν προτιμούσαν οι ημεδαποί ενώ νέες ανάγκες για θέσεις εργασίας δημιούργησε η αυξημένη συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας και η αναπλήρωση της όσον αφορά τις οικιακές εργασίες. Σύμφωνα με τα στοιχεία οι πολίτες τρίτων χωρών εργάζονται στο μεγαλύτερο ποσοστό στον χώρο της οικοδομής, τις κατασκευές, στο λιανεμπόριο και στο χώρο των ξενοδοχείων και των εστιατορίων.

Η κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας των τελευταίων δυο χρόνων δεν έχει επηρεάσει ακόμη τις προτιμήσεις των ανέργων είτε ελλήνων είτε αλλοδαπών. Ενδεικτικό είναι ότι παρά τη συνεχή αύξηση της, δεν έχει σταματήσει η αναζήτηση εποχιακών εργατών από τρίτες χώρες που έρχονται στη χώρα για την κάλυψη «κενών» θέσεων εργασίας ειδικά στον αγροτικό τομέα και τον τομέα των αλιεργατών (Αιγύπτιοι).

3.5.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αυτό που μπορεί να ειπωθεί με σαφήνεια είναι ότι οι μετανάστες στην παρούσα συγκυρία φαίνεται να πλήττονται περισσότερο από τους υπόλοιπους εργαζόμενους σε ό, τι αφορά την ανεργία. Ενώ μέχρι το 2008 το ποσοστό ανεργίας των αλλοδαπών ήταν χαμηλότερο από το μέσο γενικό ποσοστό ανεργίας, από τις αρχές του 2009 και μετά το υπερβαίνει σταθερά και με αυξητικές τάσεις. Αυξητικές τάσεις

παρουσιάζει και το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανάμεσα στους αλλοδαπούς, πράγμα που σημαίνει ότι ο μεγάλος όγκος των αλλοδαπών που ζουν στην Ελλάδα εξακολουθούν να ανήκουν στις παραγωγικές ηλικιακές κατηγορίες ενώ ασφαλώς προστίθενται και οι νέοι-απόγονοι μεταναστών, ενώ στην περίπτωση των Ελλήνων το ποσοστό των οικονομικά ενεργών πέραν του ότι είναι σημαντικά χαμηλότερο από αυτό των αλλοδαπών παρουσιάζει περαιτέρω – έστω ασήμαντες – τάσεις συρρίκνωσης.

Πίνακας 7: Ποσοστό ανεργίας (αλλοδαποί & σύνολο) και οικονομικά ενεργού πληθυσμού (αλλοδαποί & Έλληνες)

	Ποσοστό Ανεργίας Αλλοδαπών	Μέσο Γενικό ποσοστό ανεργίας	Οικονομικά Ενεργοί Αλλοδαποί (%)	Οικονομικά Ενεργοί Έλληνες (%)
A' Τρίμηνο 2008	7,4%	8,3%	71,5%	53,3%
A' Τρίμηνο 2009	10,7%	9,2%	72,1%	52,1%
A' Τρίμηνο 2010	14,5%	11,4%	73,8%	52,4%
A' Τρίμηνο 2011	19,8%	15,9%	73,3%	52,0%

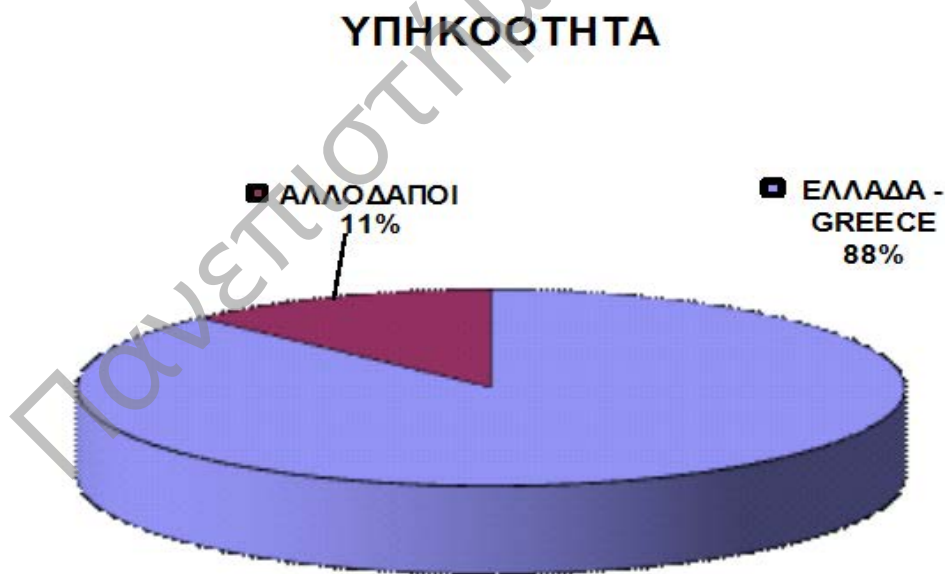
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Πέρα από τη γενική επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης, στην οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό η ανατροπή που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στη σχέση ανεργίας μεταναστών και συνολικού πληθυσμού, ειδικότεροι παράγοντες συμβάλλουν στη δυσχερέστερη ένταξη και παραμονή των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Σημαντικότερος όλων μπορεί να θεωρηθεί η καθίζηση που υφίσταται σταδιακά από το 2004 και μετά ο κλάδος των κατασκευών που έχει πλέον φτάσει σε χαμηλό 35ετιάς. Μόνο από το 2009, οπότε και

ξεκίνησε η κρίση δημοσίου χρέους που επέφερε την κρίση ρευστότητας στην αγορά, η συνολική οικοδομική δραστηριότητα (δημόσια και ιδιωτική) παρουσίασε πτώση της τάξης του 24% σε όλη τη χώρα.

Αν αναλογιστεί κανείς ότι, σύμφωνα με όλα τα στοιχεία, οι άνδρες μετανάστες απασχολούνται κατά κύριο λόγο στον κατασκευαστικό κλάδο, μπορεί να καταλάβει για ποιο λόγο η ανεργία των μεταναστών παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια αυξητικές τάσεις. Ενώ λοιπόν, στο σύνολο των κοινών επιχειρήσεων οι αλλοδαποί συνιστούν, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, το 11% των ασφαλισμένων στο ΙΚΑ, στην περίπτωση των οικοδομοτεχνικών έργων το ποσοστό των αλλοδαπών ασφαλισμένων ανέρχεται στο 43%. Η κρίση στον κλάδο των κατασκευών ασκεί το μεγαλύτερο ίσως κομμάτι της πίεσης που υφίσταται το μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό.

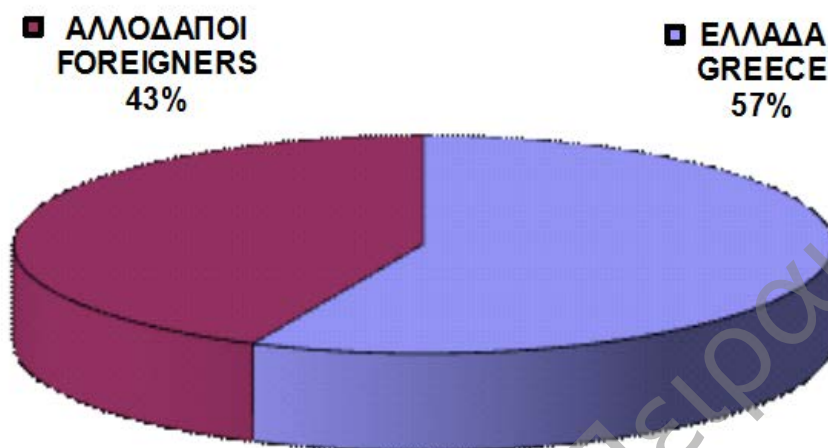
Διάγραμμα 8: Ετήσια στοιχεία απασχόλησης (Ελληνες & Αλλοδαποί). Κοινές επιχειρήσεις

Πηγή: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Στατιστικό Δελτίο Έτους 2007

ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ - NATIONALITY

Πηγή: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Στατιστικό Δελτίο Έτους 2007

Η κατάσταση ως προς τη συμμετοχή των αλλοδαπών στο σύνολο των ασφαλισμένων στο ΙΚΑ παραμένει σταθερή σύμφωνα και με πιο πρόσφατα στοιχεία απασχόλησης. Παρατηρείται, ωστόσο, μια μικρή μείωση των αλλοδαπών σε σχέση με το 2007, από 11% σε 10,4%. Σε ό,τι αφορά συγκεκριμένα τον κλάδο των κατασκευών, αξιοσημείωτο είναι ότι η πτώση της συμμετοχής των αλλοδαπών ασφαλισμένων είναι ακόμα μεγαλύτερη, από 43% σε 31,2%. Αν δε συγκριθούν τα στοιχεία του 2011 με τα αντίστοιχα του 2004, η πτώση είναι ακόμα πιο εμφανής: ενώ το 2004, στον κλάδο των κατασκευών απασχολούνταν το 13,76% του συνόλου των ασφαλισμένων στο ΙΚΑ, το 2011 το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε μόλις 6,87%.

Στην περίπτωση των αλλοδαπών ασφαλισμένων, η πτώση είναι ακόμα πιο σημαντική: από 33,93% του συνόλου των αλλοδαπών ασφαλισμένων που απασχολούνταν στον κλάδο των κατασκευών το

2004, φτάσαμε στο 2011 να απασχολείται στο συγκεκριμένο κλάδο μόλις το 19,26% καθιστώντας την οικοδομή από πρώτη επιλογή σε τρίτη, πίσω από τις μεταποιητικές βιομηχανίες και το Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο. Ακόμα πιο ενδεικτικές είναι οι μεταβολές, αν επικεντρώσει κανείς το ενδιαφέρον του στους Αλβανούς, οι οποίοι παρά τη σχετική μείωση του ποσοστού τους (το 2007 αποτελούσαν το 51%, ενώ το 2011 το 45,2%) παραμένουν η μακράν πολυπληθέστερη μεταναστευτική ομάδα. Ενώ το 2004, στις κατασκευές απασχολούνταν το 49,94% των Αλβανών μεταναστών, το 2011 το ποσοστό αυτό μειώνεται στο 27,49%.

Τα στοιχεία από μία έρευνα του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου (Ιούλιος –Ιούνιος 2011) σε 524 μετανάστες από την Υποσαχάρια Αφρική που κατοικούν στο κέντρο της Αθήνας αναδεικνύουν την επίδραση της οικονομικής κρίσης.

Ένα μικρό ποσοστό (7,3%) δηλώνει ότι δεν επηρεάστηκε καθόλου από την οικονομική κρίση. Αντίστοιχα, η πλειοψηφία δηλώνει ότι επηρεάστηκε όπως και όλος ο κόσμος (54,2%), σημαντικό ποσοστό αναφέρει ότι επηρεάστηκε περισσότερο από τους Έλληνες (24,2%) και ορισμένοι ότι επηρεάστηκαν περισσότερο από τους άλλους μετανάστες (6,1%). Το εναπομείναν ποσοστό (8,2%) αφορά όσους δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν/ δεν απαντούν και όσους δήλωσαν κάτι άλλο ως απάντηση²⁹.

---

²⁹ Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Ενημερωτικό Δελτίο Νο 1 ,18 Δεκεμβρίου 2011, Προσωρινά αποτελέσματα έρευνας για την ένταξη των Αφρικανών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία την περίοδο της οικονομικής κρίσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

4.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στην ελληνική γλώσσα δε γίνεται διάκριση μεταξύ των όρων ιθαγένεια και υπηκοότητα, οι οποίοι στη χώρα μας έχουν ταυτόσημο περιεχόμενο και από τον οποίο προκύπτει ο νομικός δεσμός του ατόμου με την πολιτεία. Για το λόγο αυτό, όσοι έχουν την ιθαγένεια ενός κράτους ονομάζονται ημεδαποί του κράτους αυτού, ενώ όσοι έχουν διαφορετική ή καμία ιθαγένεια ονομάζονται αλλοδαποί. Συνεπώς, ο όρος ιθαγένεια χρησιμοποιείται παράλληλα με τον όρο υπηκοότητα. Η εθνικότητα από την άλλη είναι ιδιότητα που αποτελεί μη νομικό δεσμό του ατόμου με ένα έθνος. Όσοι ανήκουν σε ένα έθνος ονομάζονται ομογενείς ενώ όσοι ανήκουν σε άλλο αλλογενείς ή αλλοεθνείς. Ένα άτομο μπορεί να είναι έλληνας ομογενής και αλλοδαπός υπήκοος ή το αντίστροφο. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο ένα άτομο δύναται να έχει δύο ή πολλαπλές ιθαγένειες.

Η Ιθαγένεια στηρίζεται σε ορισμένες θεωρητικές αρχές, οι οποίες ανάγονται στη κοινωνιολογία και στη διεθνή νομοθετική πολιτική. Οι θεωρητικές αυτές αρχές είναι α) η εθνικότητα, β) η χωρική κυριαρχία, γ) η ατομική βούληση, δ) η οικογένεια και η αντίθετη με αυτήν, ε) η αρχή της ανεξαρτησίας της ιθαγένειας, στ) η από τη γέννηση απόκτηση της ιθαγένειας και ζ) η κτήση μιας ιθαγένειας.

α) Η εθνικότητα αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαμόρφωση της ιθαγένειας. Η αρχή των εθνοτήτων έχει επικρατήσει διεθνώς και πάνω σε αυτήν στηρίζεται η αρχή της εθνικότητας για τον προσδιορισμό της ιθαγένειας, κάτι που αποτελεί ιδανική συνθήκη για κάθε πολιτεία αλλά όχι πάντα εφικτή.

β) Η αρχή της χωρικής κυριαρχίας δημιουργεί τη δεύτερη θεμελιώδη αρχή της ιθαγένειας η οποία είναι η αρχή του εδάφους (*ius soli*) σύμφωνα με την οποία κάθε άτομο που γεννιέται στο έδαφος ορισμένης πολιτείας έχει την ιθαγένεια της πολιτείας αυτής. Την αρχή αυτή

ακολουθούν κυρίως τα κράτη εκείνα που δέχονται μετανάστες με σκοπό να δημιουργήσουν έθνος.

γ) Η ατομική βούληση του ατόμου και αρχή της ελεύθερης επιλογής της ιθαγένειας κερδίζει ολοένα έδαφος στη νομοθετική πολιτική των σημερινών κρατών. Η αρχή αυτή αποτελεί τη βάση του θεσμού της πολιτογράφησης.

δ) Η αρχή της οικογενειακής ενότητας υποστηρίζει πως τα μέλη μία οικογένειας πρέπει να έχουν την ίδια ιθαγένεια, όμως με τον καιρό άρχισε να εγκαταλείπεται λόγω της αρχής της ατομικότητας και της ανεξαρτησίας της ιθαγένειας.

Όσον αφορά το ελληνικό δίκαιο, οι διατάξεις του ελληνικού δικαίου περί ιθαγένειας έχουν υποστεί αρκετές μεταρρυθμίσεις έως σήμερα. Ο μεγάλος αριθμός τροποποιητικών και συμπληρωματικών διατάξεων ελληνικών νόμων περί ιθαγένειας που έχουν κατά καιρούς εκδοθεί μαζί με τις διεθνείς και διμερείς συμβάσεις με τις οποίες η χώρα μας ρύθμισε ορισμένα θέματα κτήσης και απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας, είναι επόμενο να δημιουργούν διάφορες συγκρούσεις στο πεδίο αυτό. Σύγκρουση νόμων δημιουργείται όταν υπάρχει πρόβλημα οριοθέτησης των πεδίων εφαρμογής του προϊσχύσαντος δικαίου σε σχέση με το ισχύον δίκαιο. Τα ζητήματα αυτά, ρυθμίζονται από ειδικούς κανόνες, τις λεγόμενες μεταβατικές διατάξεις που είναι στις τελευταίες διατάξεις του νόμου. Στο ελληνικό δίκαιο διακρίνεται ο νόμος 1438/1984 ο οποίος τροποποίησε τον 3370/1955. Με το άρθρο 1 του νόμου 1438/1984 αντικαταστάθηκε το άρθρο 1 του 3370/1955 ορίζοντας ότι η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας γενικεύεται σε εκείνους που γεννήθηκαν τόσο από έλληνα πατέρα όσο και από ελληνίδα μητέρα. Το προϊσχύον δίκαιο του 1955 όριζε ότι την ελληνική ιθαγένεια αποκτά μόνο το τέκνο με έλληνα πατέρα. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 1 του ΚΕΙ (Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας) το τέκνο αποκτά την ελληνική ιθαγένεια ακόμα και εάν ο πατέρας δε ζει κατά το χρόνο γέννησης του ή εάν γεννήθηκε κατά το χρόνο έκδοσης διαζυγίου. Η διάταξη αυτή του άρ. 1 του ΚΕΙ αναφέρεται ιδιαίτερα καθώς

εφαρμόζει τη συνταγματική επιταγή της ισότητας των δύο φύλων. Επίσης, δέχεται τη δημιουργία ατόμων με πολλές ιθαγένειες, όπως σε περίπτωση ελλήνων που συνάπτουν γάμο με αλλοδαπά άτομα τα τέκνα αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια. Για το ελληνικό δίκαιο είναι αδιάφορο εάν ένας άτομο αποκτά από τη γέννηση του και άλλη ιθαγένεια εκτός της ελληνικής. Στο ελληνικό δίκαιο επομένως ισχύει η αρχή του αίματος (*ius sanguinis*). Στη δεύτερη παράγραφο του ΚΕΙ ωστόσο συναντάμε την αρχή του εδάφους (*ius soli*). Η ρύθμιση αυτή θέλει να καλύψει περιπτώσεις τέτοιες ώστε να μη δημιουργούνται ανιθαγενή άτομα. Δηλαδή, το άτομο αποκτά την ελληνική ιθαγένεια με τη γέννηση του σε ελληνικό έδαφος, εφόσον δεν αποκτά αλλοδαπή ιθαγένεια ή είναι άδηλης ιθαγένειας.

Όσον αφορά το ζήτημα του καθορισμού του ελληνικού εδάφους, αυτό καθορίζεται με βάση τους σχετικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου και τους σχετικούς ελληνικούς νόμους. Στη χώρα υπάγεται και η χωρική θάλασσα και η αιγιαλίτις ζώνη. Επίσης, τα ελληνικά εμπορικά πλοία και τα αεροσκάφη που βρίσκονται στην ανοικτή θάλασσα θεωρούνται ελληνικό έδαφος για τα πρόσωπα τα οποία γεννιούνται σε αυτά. Εάν όμως ελληνικά πλοία ή αεροσκάφη βρίσκονται σε λιμάνι ξένης χώρας τότε θεωρείται ότι το άτομο γεννήθηκε στο έδαφος της ξένης χώρας.

4.2. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ Ν. 3284/2004 ΚΑΙ Ν. 3838/2010

Τα θέματα της ιθαγένειας στη χώρα μας πλέον ρυθμίζονται από τον «Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας» ο οποίος κυρώθηκε με το Νόμο **3284/2004** και στη συνέχεια τροποποιήθηκε με τον Νόμο. **3838/2010** (σύγχρονες διατάξεις για την ελληνική ιθαγένεια). Ο νόμος 3838/2010 όπως αναλύεται παρακάτω έχει κριθεί αντισυνταγματικός ως προς κάποιες διατάξεις του. Παρόλα αυτά επειδή δεν έχει αντικατασταθεί με νεότερο νόμο πρέπει να αναφερθεί.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας Ν. 3284/2004 όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 3838/10, η ελληνική ιθαγένεια αποκτάται σε αυτές τις περιπτώσεις:

1. Αυτοδίκαια με τη γέννηση.

α) Τέκνο Έλληνα ή Ελληνίδας αποκτά την ελληνική ιθαγένεια.

β) Όταν το άτομο γεννηθεί σε ελληνικό έδαφος αποκτά την ελληνική ιθαγένεια εφόσον:

- Ένας από τους γονείς κατοικεί μόνιμα στη χώρα από τη γέννηση του.
- Δεν αποκτά ιθαγένεια άλλου κράτους με τη γέννηση του.
- Είναι άγνωστης ιθαγένειας.

2. Τέκνο αλλοδαπών που γεννιέται και συνεχίζει να ζει στην Ελλάδα από γονείς που διαμένουν μόνιμα και νόμιμα και οι δυο στη χώρα επί πέντε τουλάχιστον συνεχή έτη, αποκτά από τη γέννησή του την Ελληνική Ιθαγένεια.

3. Τέκνο αλλοδαπών που έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την παρακολούθηση έξι τουλάχιστον τάξεων ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα και κατοικεί μόνιμα και νόμιμα στη Χώρα αποκτά την Ελληνική Ιθαγένεια από τη συμπλήρωση του εξαετούς χρόνου φοίτησης³⁰.

4. Με αναγνώριση. Με υιοθεσία

5. Με εισαγωγή στις ένοπλες δυνάμεις

6. Με πολιτογράφηση.

Με πολιτογράφηση αποκτά κανείς την ελληνική ιθαγένεια εφόσον α) έχει ενηλικιωθεί κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης, β) δεν έχει

---

³⁰ Η συγκεκριμένη διάταξη έχει κριθεί αντισυνταγματική από το Δ' Τμήμα του ΣτΕ, με την απόφαση 460/2013

καταδικαστεί αμετάκλητα για μία σειρά αδικημάτων και γ) διαμένει νόμιμα και συνεχόμενα στη χώρα για επτά έτη.

Για τους κατόχους ιθαγένειας κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τους συζύγους Έλληνα ή Ελληνίδας με τέκνο, όσους έχουν τη γονική μέριμνα τέκνου Ελληνικής Ιθαγένειας, τους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες και ανιθαγενείς αρκεί η προηγούμενη νόμιμη διαμονή αυτών στην Ελλάδα επί μια τουλάχιστον συνεχή τριετία. Για τους ομογενείς αλλοδαπούς και για όσους μένουν συνεχώς στην Ελλάδα δεν απαιτείται η συμπλήρωση του παραπάνω χρόνου παραμονής στην Ελλάδα για την απόκτηση ιθαγένειας. Για τους ομογενείς επιπλέον δεν απαιτείται δήλωση πολιτογράφησης σύμφωνα με τις νεότερες διατάξεις του ν. 4251/2014.

Όσον αφορά την πολιτογράφηση ως τρόπος απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας απαιτείται το άτομο να κατέχει έναν από τους παρακάτω τίτλους νόμιμης διαμονής για αποκτήσει το δικαίωμα αίτησης:

- I. Άδεια επί μακρόν διαμένοντος.
- II. Βεβαίωση ή άλλον τίτλο διαμονής που χορηγείται σε πολίτες κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- III. Δελτίο ή άλλον τίτλο διαμονής που χορηγείται σε μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε γονείς ανηλίκου ημεδαπού.
- IV. Δελτίο αναγνωρισμένου πολιτικού πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας ή μέλους οικογένειας κατόχου τέτοιου δελτίου.
- V. Ταξιδιωτικά έγγραφα ή ειδικό δελτίο που έχουν χορηγηθεί από ημεδαπή αρχή, σύμφωνα με τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης της Νέας Υόρκης, περί του καθεστώτος των ανιθαγενών.
- VI. Δελτίο ή άλλον τίτλο διαμονής ομογενούς κάθε τύπου, εκτός από Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς.

Πέραν των παραπάνω προϋποθέσεων, ο αλλοδαπός που αποκτά την ελληνική ιθαγένεια απαιτείται να γνωρίζει επαρκώς την ελληνική

γλώσσα και να έχει ενταχθεί ομαλά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, σύμφωνα με τον ν. 3838/2010, σύζυγος Έλληνα πολίτη μπορεί να πολιτογραφηθεί Έλληνας όταν συμπληρώσει 7 χρόνια νόμιμης παραμονής στη χώρα ή 3 χρόνια νόμιμης παραμονής όταν έχει αποκτήσει τέκνο με τον Έλληνα σύζυγο. Η διάκριση με βάση την απόκτηση τέκνου στερεί την ιθαγένεια από όσα ζευγάρια δεν μπορούν να τεκνοποιήσουν ή δεν επιθυμούν την απόκτηση τέκνου. Κάνοντας μία μικρή έρευνα στη νομοθεσία άλλων Ευρωπαϊκών κρατών δείχνει ότι οι άλλες χώρες δίνουν την ιθαγένεια σε συζύγους των πολιτών τους μετά από 6 μήνες μέχρι 3 χρόνια διαμονής, ανάλογα με τη χώρα και ανεξάρτητα βέβαια από την απόκτηση τέκνου ή όχι. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι Έλληνες πολίτες με αλλοδαπούς συζύγους, για τους/τις οποίες η Ευρωπαϊκή ιθαγένεια είναι θέμα μεγάλης σημασίας, αντί να ζήσουν στην Ελλάδα με τους συζύγους τους και να πολιτογραφηθούν σε 7 χρόνια, προτιμούν και αναγκάζονται να ζουν σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες τους προσφέρουν την ιθαγένεια σε μόλις 3 χρόνια – παρότι είναι σύζυγοι Ελλήνων πολιτών και όχι της χώρας διαμονής. Με άλλα λόγια, οι άλλες χώρες παρέχουν στους συζύγους των Ελλήνων πολιτών αυτό που δεν τους παρέχει η Ελλάδα³¹. Η κατάσταση είναι ακόμα χειρότερη για τους αλλοδαπούς που διαμένουν στην χώρα χωρίς Έλληνα σύζυγο. Ενώ σε όλες σχεδόν τις Ευρωπαϊκές χώρες, η πολιτογράφηση είναι αυτονόητη μετά από πέντε χρόνια νόμιμης διαμονής, στην Ελλάδα η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών που διαμένουν στην Ελλάδα πάνω από 10 χρόνια δεν έχουν την Ελληνική ιθαγένεια. Το αποτέλεσμα είναι ότι τα άτομα αυτά παραμένουν στο περιθώριο, και παιδιά που γεννήθηκαν στην Ελλάδα και τελείωσαν ελληνικά σχολεία δεν έχουν την Ελληνική ιθαγένεια.

---

³¹ <http://www.diavotirio.com/index.php>

4.3 Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3838/2010

Ο νόμος 3838/2010 όριζε ότι παιδί αλλοδαπών που γεννιέται και συνεχίζει να ζει στην Ελλάδα από γονείς που διαμένουν μόνιμα και νόμιμα και οι δύο στη χώρα επί τουλάχιστον πέντε συνεχή έτη, αποκτά από τη γέννησή του την ελληνική ιθαγένεια εφόσον το ζητήσουν με αίτηση οι γονείς του. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, αφού το ΣτΕ έκρινε ότι μόνο η γέννηση δεν αρκεί ως κριτήριο για να δοθεί ιθαγένεια, αλλά προϋποθέτει να υπάρχουν χαρακτηριστικά ουσιαστικής ένταξης στην ελληνική κοινωνία, πρέπει να αλλάξει η διάταξη του νόμου αυτού.

Η δεύτερη διάταξη του νόμου 3838/2010 την οποία έκρινε αντισυνταγματική το ΣτΕ αναφερόταν σε παιδιά μεταναστών τα οποία μπορεί να μην είχαν γεννηθεί στην Ελλάδα, αλλά ζουν στη χώρα μας. Ορίζει ότι τέκνο αλλοδαπών που έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την παρακολούθηση έξι τουλάχιστον τάξεων ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα και κατοικεί μόνιμα και νόμιμα στη χώρα αποκτά την ελληνική ιθαγένεια από τη συμπλήρωση του εξαετούς χρόνου φοίτησης, ύστερα από αίτηση των γονιών του.

Με την απόφαση 460/2013 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας προβλέπεται ότι η διαδικασία χορήγησης της ιθαγένειας σε αλλοδαπούς έρχεται σε αντίθεση με διατάξεις του Συντάγματος καθώς η πολιτογράφηση βασίζεται σε τυπικές προϋποθέσεις (χρόνος νόμιμης διαμονής του αιτούντος αλλοδαπού στην Ελλάδα, φοίτηση σε ελληνικό σχολείο για συγκεκριμένο αριθμό ετών, ανυπαρξία καταδίκης για σοβαρά ποινικά αδικήματα), οι οποίες δε συνδυάζονται με ουσιαστικά κριτήρια ώστε να διαπιστωθεί αν συντρέχει η βάσιμη προϋπόθεση του γνήσιου δεσμού του αλλοδαπού με την ελληνική κοινωνία.

Συνεπώς, οι επίμαχες ρυθμίσεις του νόμου, σύμφωνα με την απόφαση, καθιστούν επισφαλή τη διαδικασία απόδοσης της ελληνικής ιθαγένειας. Πιο αναλυτικά, το κριτήριο της διαμονής των γονέων επί πενταετία δεν τεκμηριώνει την ουσιαστική ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία αφού δε συνδυάζεται και με άλλα στοιχεία που θα προσέδιδαν στην διαμονή

ουσιαστικά χαρακτηριστικά ένταξης. Η απόφαση αναφέρει συγκεκριμένα ότι «ο νομοθέτης χρησιμοποιεί επίσης κριτήριο μη δυνάμενο να τεκμηριώσει την κατά τα ανωτέρω απαιτούμενη ουσιαστική ένταξη στην ελληνική κοινωνία του ανηλίκου τέκνου αλλοδαπών γονέων, αφού, μόνη η φοίτηση σε ελληνικό σχολείο, και μάλιστα μόνον επί μία εξαετία, δεν εγγυάται την επιζητούμενη ένταξη, δεδομένου ότι ο νόμος δεν αξιώνει και μία ουσιαστική σχέση των γονέων με τη χώρα, οι οποίοι γονείς είναι αρμόδιοι να αποφασίσουν για την απόκτηση ή μη της ιθαγένειας από το ανήλικο τέκνο τους. Εξ άλλου, η χρονική διάρκεια της εκπαίδευσως υπολείπεται και της εννεαετούς φοιτήσεως που απαιτεί υποχρεωτικώς το Σύνταγμα (άρθρο 16 παρ.3) για τα παιδιά των Ελλήνων, τα οποία μάλιστα πλεονεκτούν ήδη λόγω της βαθμιαίας γνώσεως της γλώσσας και της εξοικειώσεως με το δεδομένο κοινωνικό περιβάλλον από της γεννήσεώς τους και πολύ πριν αρχίσει η εκπαίδευσή τους».

Επίσης, αναφορικά με το ζήτημα της συμμετοχής αλλοδαπών στις εκλογές των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' βαθμού, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, έκρινε ότι το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι που δίνει ο νόμος 3838/2010 επιφυλάσσεται μόνο στους Έλληνες πολίτες και δεν μπορεί να επεκταθεί και στους μη έχοντες την ιδιότητα αυτή, αν δεν προηγηθεί αναθεώρηση της σχετικής συνταγματικής διάταξης. Σε συνέχεια της απόφασης του ΣτΕ η κυβέρνηση είχε αναστείλει τις διαδικασίες απονομής ιθαγένειας και έχουν καταργηθεί οι διατάξεις που αφορούν τη δυνατότητα αλλοδαπών-νόμιμων μεταναστών συμμετοχής στις εκλογές.

Το υπουργείο Εσωτερικών, καθώς η απόφαση του ΣτΕ έκρινε ότι δεν αρκεί η εξαετής φοίτηση στο ελληνικό σχολείο, προτάσσει για τα παιδιά μεταναστών τα οποία δεν γεννήθηκαν στη χώρα μας γενική διάταξη που να επιβάλλει τη χορήγηση ιθαγένειας μετά την ηλικία των 18 ετών. Επομένως, να περνούν στη διαδικασία της πολιτογράφησης. Ωστόσο διερευνάται να δίδεται αυτοδικαίως η ιθαγένεια σε παιδιά που

δεν γεννήθηκαν στην Ελλάδα, εφόσον φοίτησαν στο ελληνικό σχολείο και πέρασαν στο Πανεπιστήμιο, μέσω των πανελλαδικών εξετάσεων.

Σύμβουλοι Επικρατείας επισήμαναν ότι η πολιτογράφηση που προβλέπει ο Ν. 3838/2010 γίνεται με βάση αμιγώς τυπικές προϋποθέσεις (χρόνος νόμιμης διαμονής του αιτούντος αλλοδαπού ή της οικογένειάς του, φοίτηση σε ελληνικό σχολείο επί ορισμένο χρόνο, ανυπαρξία καταδίκης για ορισμένα σοβαρά ποινικά αδικήματα) και χωρίς να γίνεται εξατομικευμένη κρίση για τη συνδρομή της ουσιαστικής προϋπόθεσης του δεσμού προς το ελληνικό έθνος του αλλοδαπού εκείνου που υποβάλλει αίτηση πολιτογράφησης.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το θεσμικό πλαίσιο των πληρωμάτων διέπεται παραδοσιακά από το ναυτικό δίκαιο, το οποίο ρύθμιζε τόσο τα θέματα που άπτονται του πλου αλλά και τα υπόλοιπα ρυθμιστικά θέματα της ναυτιλίας. Το ναυτικό δίκαιο έχει ιδιαίτερη σημασία διότι αυτό ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις και την ανθρώπινη δραστηριότητα, στο περί τα δυο τρίτα της υδρογείου, τόσο καταλαμβάνει περίπου το υγρό στοιχείο, διάμεσου αυτού γίνονται μεταφορές προσώπων και εμπορευμάτων με ιδιαίτερα έντονο ρυθμό. Από καθαρά οικονομική σκοπιά θα μπορούσαμε να πούμε με σχετική ασφάλεια ότι τα οικονομικά μεγέθη τα οποία ρυθμίζει ο κλάδος αυτός του δικαίου δεν βρίσκουν άλλο εφάμιλλο, σε κάθε όμως περίπτωση τον καθιστούν αυτόματος μείζονος σημασίας για τα εθνικά συμφέροντα της εκάστοτε πολιτείας. Το ποσό σημαντικό είναι το ναυτικό δίκαιο για το κάθε κράτος αποτελεί όμως πάντοτε συνάρτηση με την ανάπτυξη της ναυτιλίας σε κάθε μια από τις πολιτείες αυτές.

Εύλογα λοιπόν θα παρατηρούσαμε και την ιδιαίτερη σημασία που έχει ο συγκεκριμένος κλάδος για μια χώρα με ανεπτυγμένη ναυτιλία όπως η Ελλάδα. Εκτός βέβαια από το ναυτικό δίκαιο συνδέονται με την θάλασσα και άλλοι κλάδοι του δικαίου όπως το Δημόσιο Διεθνές δίκαιο. Κάνοντας όμως λόγο για την ναυτιλία, εμφανίζετε ως όρος εκ των ουκ άνευ η σύντομη ιστορική επισκόπηση τουλάχιστον των βιοτικών σχέσεων οι οποίες και μετεξελίχθηκαν στου αιώνες, οι τελευταίες τούτες σε κάποια φάση της ιστορικής εξέλιξης αναθρήκαν σε έννομες σχέσεις ρυθμισμένες πλέον από το δίκαιο. Η ιστορία του ναυτικού δικαίου είναι πλούσια και παλαιά, ανατρέχει μάλιστα πίσω στου αιώνες καθώς αποτελεί το αρχαιότερο τμήμα του εμπορικού δικαίου και πολλοί θεσμοί γενικός του εμπορικού δικαίου προέρχονται από αυτό, με βεβαιότητα αποτελεί την πρώτη μορφή εμφανίσεως γενικώς ολοκλήρου του εμπορικού δικαίου.

Οι ιδιομορφίες του ναυτικού δικαίου και συγκεκριμένα οι ιδιαίτερες συνθήκες και οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τον πλου αλλά και αίσθημα της απομόνωσης του πληρώματος που ευρίσκεται για μεγάλο χρονικό διάστημα καταμεσής της θάλασσας, αλλά και βεβαίως το έτερο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό το λεγόμενο διατακτικό δικαίωμα του πλοιάρχου, το οποίο προσομοιάζει με διοικητική φύσεως εξουσία επί του πληρώματος, με αναγκαίο σκοπό βεβαίως την εξασφάλιση της πειθαρχίας και την ασφαλή διεξαγωγή του πλου, έθρεψαν επί μακρόν συζητήσεις στην επιστήμη για την σχέση του ναυτικού δικαίου με το χερσαίο εμπορικό δίκαιο, με τις οποίες προτάθηκε από μερίδα ακόμη και η απόσπαση του ναυτικού δικαίου από το εμπορικό και ως εκ τούτου να αυτονομηθεί και να αποτελέσει αυτόνομο κλάδο του δικαίου. Το ναυτικό δίκαιο περιλαμβάνει ταυτόχρονα και τις διατάξεις για την απασχόληση των αλλοδαπών πληρωμάτων, διατάξεις οι οποίες συμπληρώνονται και από τους νόμους που αφορούν την εγκατάσταση πολιτών τρίτων χωρών αλλά και από τις ευρωπαϊκές νομοθεσίες.

Η Ελληνική πολιτεία και η Ελληνική κοινωνία τα τελευταία χρόνια έχουν δεχθεί υψηλής έντασης πίεση από την αθρόα και συνεχή προσέλευση μεταναστών, κυρίως από τις περιοχές της Μέσης Ανατολής και της βόρειας Αφρικής, η οποία διενεργείται κατά κύματα και εντείνεται μετά το πέρας αλλά και κατά την διάρκεια πολεμικών συγκρούσεων και ανθρωπιστικών κρίσεων. Το φαινόμενο αυτό αποτελεί απότοκο και φυσικό επακόλουθο όλων των ανεπτυγμένων οικονομικά χωρών, των χωρών του λεγομένου πρώτου κόσμου.

Η παρενέργεια τούτη στην ελληνική της μορφή εμφανίζεται με τρεις ξεχωριστές ιδιαιτερότητες οι οποίες και την κάνουν ξεχωριστή ως παγκόσμιο παράδειγμα, από την μια η ξεχωριστή γεωγραφική τοποθεσία της χώρας μας αναμεσά σε τρεις μεγάλες Ηπείρους, αποτελώντας την νοτιοανατολική εσχατιά της Γηραιάς Ηπείρου και ταυτοχρόνως την πύλη εισόδου της Ασίας και της Αφρικής προς τον πολιτισμένο κόσμο, από την άλλη η γειτονική χώρα στα ανατολικά σύνορα η οποία δεν δείχνει καμία βούληση για τον έλεγχο των συνόρων αλλά και την επανεισδοχή των παρανομών μεταναστών που έχουν

διέλθει από το έδαφος της και εν κατακλείδι τα σοβαρότατα προβλήματα στη οργάνωση της Ελληνικής Δημοσίας Διοίκησης οφειλόμενα κατά κύριο λόγο στην έλλειψη σαφούς νομοθετικού πλαισίου με το οποίο να οροθετείται με σαφή και ενιαίο τρόπο η διοικητική της δράση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα των μεταναστών που παρανόμως έχουν διέλθει στην Ελληνική επικράτεια ευρίσκονται εγκλωβισμένοι και οι ίδιοι καθώς σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης αλλά και τα εμπειρικά δεδομένα η Ελλάδα δεν αποτελεί αλλά ούτε και αποτελούσε τον τελικό προορισμό, πάρα μόνο ως χώρα αναγκαίας διελεύσεως (transit) με σκοπό των τελικό προορισμό προς τις πολιτείες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης.

Βεβαίως το πρόβλημα περιπλέχθηκε περαιτέρω από οι Διεθνείς Συνθήκες και Κανονισμούς που ισχύουν για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, καθώς και οι συμφωνίες για την ενοποίηση του γεωγραφικού χώρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι δημιουργούν ένα σύνθετο και προβληματικό νομικό καθεστώς, που ουσιαστικά απαγορεύει στην Ελλάδα να μπορέσει να διαχειριστεί με έναν επιτυχημένο τρόπο τις ροές αυτές, τόσο στα σύνορά της όσο και στο εσωτερικό της, έτσι τα τελευταία χρόνια έχει επιφορτισθεί αλλά και έχει αναλάβει απέναντί στους ετέρους της μεγαλύτερο βάρος από αυτό το οποίο της αναλογεί.

Στην κατεύθυνση της επίλυσης των άνωθεν προβλημάτων ο Έλληνας νομοθέτης προέβη στην έκδοση νέου μεταναστευτικού κώδικα. Η υιοθέτηση του νέου μεταναστευτικού κώδικα, κατέστη αναγκαία, καθώς το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, όπως ήταν διαμορφωμένο, θεωρείτο μεν πλήρες και ανταποκρινόμενο, στις περισσότερες περιπτώσεις, στις ανάγκες των πολιτών τρίτων χωρών, ωστόσο ήταν εξαιρετικά διασπασμένο.

Είναι χρήσιμο στο σημείο αυτό να διευκρινισθεί ότι υπάρχουν περισσότερα «δίκαια των αλλοδαπών». Κυριότερη είναι η διάκριση

μεταξύ αλλοδαπών προερχομένων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αλλοδαπών προερχομένων από τις καλούμενες «τρίτες χώρες». Οι πρώτοι διέπονται από τους κανόνες του πρωτογενούς και του παραγώγου δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από τις σχετικές διατάξεις που έχουν εκδοθεί για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας.

Οι διατάξεις του νόμου 3386/2005 έχουν σε μεγάλο βαθμό τροποποιηθεί, συμπληρωθεί ή αντικατασταθεί, ενώ μετά την έκδοση των προεδρικών διαταγμάτων που ενσωματώνουν τις κοινοτικές Οδηγίες, μεγάλες ενότητες άρθρων του είχαν καταργηθεί. Επιπλέον, η πρόβλεψη έκδοσης υπουργικών αποφάσεων για τη ρύθμιση ζητημάτων εφαρμογής του νόμου, η οποία αποσκοπούσε στην καλύτερη αποτελεσματικότητα, την ταχύτητα ρύθμισης των θεμάτων και στην ευελιξία, εν τέλει απέβη ιδιαίτερα γραφειοκρατική, αφού στη διάρκεια ισχύος του νόμου εκδόθηκε μεγάλος αριθμός τέτοιων αποφάσεων που προκάλεσε δυσλειτουργίες και μεταβολές στο ήδη υφιστάμενο νομικό πλαίσιο.

Οι προερχόμενοι από τρίτες χώρες διέπονται από την ελληνική νομοθεσία περί αλλοδαπών και, σε μικρότερο αλλά διαρκώς αυξανόμενο βαθμό, από τους κανόνες του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν αυτούς τους «μη κοινοτικούς αλλοδαπούς». Μεταξύ των δύο κατηγοριών αλλοδαπών υπάρχει μία ουσιώδης διαφορά, η οποία δεν πρέπει να παραγνωρίζεται: το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει στους «κοινοτικούς αλλοδαπούς» δικαιώματα, όπως λ.χ. η ελεύθερη κυκλοφορία και εγκατάσταση, τα οποία δεν αναγνωρίζονται (ή πάντως δεν αναγνωρίζονται στην ίδια έκταση) από το γενικό διεθνές δίκαιο για τους προερχομένους από τρίτες χώρες αλλοδαπούς. Στο διεθνές δίκαιο εξακολουθεί να δεσπόζει ο κανόνας ότι η διαμόρφωση και εφαρμογή της μεταναστευτικής πολιτικής ανήκει στην κυριαρχική εξουσία εκάστου κράτους, περιορίζεται δε η εξουσία αυτή όταν συντρέχουν ορισμένοι λόγοι προστασίας ατομικών δικαιωμάτων.

Παράλληλως, ενδιαφέρον για τον εφαρμοστή των εθνικών διατάξεων παρουσιάζουν οι υπέρτερης ισχύος κανόνες που περιλαμβάνονται στις κυρωθείσες από την Ελλάδα διεθνείς συμβάσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αφορούν τους αλλοδαπούς και ιδίως την απέλαση. Συναφώς αναφέρονται ενδεικτικά τα άρθρα 2 (για την προστασία του δικαιώματος στη ζωή), 3 (για την απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης ή ποινής), 5 (για το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια), 8 (για το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής), 13 (για την αποτελεσματική προσφυγή) και το σχετικό με την διαδικασία της απέλασης, άρθρο 1 του 7ου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (το εν λόγω Πρωτόκολλο κυρώθηκε με το ν. 1705/1987), τα άρθρα 7 και 13 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα που υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη στις 16 Δεκεμβρίου 1966 (ν. 2462/1997), τα άρθρα 3, 9 και 22 της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού που υπεγράφη στη Νέα Υόρκη στις 26 Ιανουαρίου 1990 (ν. 2101/1992) και το άρθρο 3 της από 10.12.1984 Συμβάσεως κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (ν. 1782/1988).

Εξάλλου, εκτός από τις δύο αυτές κατηγορίες αλλοδαπών, περισσότερο ή λιγότερο συστηματικοί κανόνες έχουν διαμορφωθεί και για άλλες κατηγορίες αλλοδαπών με ειδικά χαρακτηριστικά. Τέτοια κατηγορία αποτελούν οι πρόσφυγες κατά την Σύμβαση της Γενεύης καθώς επίσης και οι αιτούντες άσυλο ή επικουρική διεθνή προστασία. Ιδιαίτερη κατηγορία αποτελούν επίσης και οι ομογενείς αλλοδαποί, το καθεστώς των οποίων ρυθμίζεται με κανονιστικές υπουργικές αποφάσεις.

Η επικράτηση της επιλεκτικής ποιοτικής μετανάστευσης ως πολιτικής και διοικητικής πρακτικής τα τελευταία έτη στις ευρωπαϊκές χώρες κατ' ουσίαν αναιρεί την σταθερά προβαλλόμενη θέση, σύμφωνα με την οποία η μετανάστευση ως γενικό φαινόμενο συνδέεται με την παροχή προσφοράς εργασίας για τομείς, όπου υπήρχε ζήτηση εργατικών χεριών και κενό προσφοράς εκ μέρους των πολιτών που ανήκουν στον

αυτόχθονα πληθυσμό. Η καθιέρωση της κρατικά ελεγχόμενης πρακτικής της επιλεκτικής ποιοτικής μετανάστευσης αντανakλούσε την αναπροσαρμογή της στάσης των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων και τον ποιοτικό εξορθολογισμό της αντίληψης του μεταναστευτικού φαινομένου.

Το μεταναστευτικό φαινόμενο πρέπει να προσλαμβάνεται επί τη βάσει μίας πολλαπλής προσέγγισης και όχι αποκλειστικά με στενά οικονομικούς όρους. Αντιθέτως μία συγκροτημένη μεταναστευτική πολιτική οφείλει να λαμβάνει υπ' όψιν της πολλαπλούς παράγοντες και ποικίλα επίπεδα, όπως τις οικονομικές ανάγκες ενός κράτους, την κοινωνική συνοχή της χώρας υποδοχής, την διατήρηση θεμελιωδών παραμέτρων του κλάδου των Διεθνών Σχέσεων.

Σχετικά με μία σταθερή και συγκροτημένη πολιτική απόδοσης ιθαγένειας του κράτους, αυτή θα πρέπει να συνδέεται δομικά με τον εξορθολογισμό των τυπικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων απόκτησης ιθαγένειας εκ μέρους των πολιτών τρίτων χωρών. Βασικός στόχος είναι η αναβάθμιση της διαδικασίας απόδοσης της ιθαγένειας από τυπική διοικητική πράξη σε λειτουργία ποιοτικής και συνειδητής ένταξης στο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο της Ελληνικής Δημοκρατίας. Επίσης η διευκόλυνση των πολιτών τρίτων χωρών κατά τη διαδικασία απόκτησης της ιθαγένειας με βάση μια προσέγγιση της ένταξης επικεντρωμένη στον πολίτη όπως και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών τρίτων χωρών. Μείωση του χάσματος των δικαιωμάτων μεταξύ πολιτών και μακροχρόνιων πολιτών τρίτων χωρών και δυνατότητα διάνοιξης ενός ευρύτερου φάσματος δυνατοτήτων συμμετοχής στους δεύτερους. Απλοποίηση της διοικητικής διαδικασίας ώστε να ελαττωθούν τυχόν καθυστερήσεις ή προβλήματα στη διαδικασία πολιτογράφησης.

Η απόδοση της ελληνικής ιθαγένειας πρέπει να στηρίζεται σε βασικές κατευθύνσεις που είναι σύμφωνες με την νέα στρατηγική ένταξης πολιτών τρίτων χωρών. Πρέπει να βασίζεται στον σεβασμό των θεμελιωδών διατάξεων του Συντάγματος της Ελλάδος και τη μέριμνα

για τους ομογενείς. Επιπλέον είναι αναγκαία η διακρίβωση του γνησίου δεσμού του ενδιαφερομένου να πολιτογραφηθεί αλλοδαπού προς την Ελληνική Δημοκρατία όπως και ο εξορθολογισμός του απαιτούμενου χρόνου μόνιμης και νόμιμης διαμονής στην επικράτεια της Χώρας. Η εξατομίκευση της κρίσης για την απόκτηση της ιθαγένειας. Κατ' αυτόν τον τρόπο η απόδοση της ιθαγένειας θα εξορθολογιστεί και θα αναβαθμιστεί από μία απλή τυπική διαδικασία σε ένταξη ουσιαστικής ενσωμάτωσης στο πλαίσιο της Ελληνικής Δημοκρατίας. Βασική παράμετρος προς την κατεύθυνση αυτή αποτελεί η φιλοσοφία ότι ιθαγένεια δεν πρέπει να αποδίδεται σε κάποιον με την ελπίδα να ενταχθεί στην χώρα, αλλά να αποδίδεται στον ήδη ενταγμένο, ως επιβράβευση της ένταξής του.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βλάχος, Γ. Π., 2000, «Διεθνής ναυτιλιακή πολιτική», Εκδόσεις Σταμούλη
- Βλάχος, Γ. Π., (2007) «Εμπορική Ναυτιλία και Θαλάσσιο Περιβάλλον» Β' έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη
- Γουλιέλμος, Αλ., (2005) «Management Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων», β' τόμος, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη
- Κιάντου-Παμπούκη Αλίκη, (2005) «Ναυτικό Δίκαιο» Τόμος 1, Έκδοση Πέμπτη, Εκδόσεις Σάκκουλα
- Κουκιάδης Ιωάννης, (2009) «Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας», Δ' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα
- Μαρκιανός – Δανιόλος Γ., «Το θεσμικό πλαίσιο της ποντοπόρου ναυτιλίας», Συνέδριο-ημερίδα ναυτιλίας 2010
- Μεταξάς Β.Ν, (1992), «Αρχές ναυτιλιακής οικονομικής ΙΙ», Εκδόσεις Παπαζήση
- Μηλιός Γιάννης & Ιωακείμογλου Ηλίας, (1991) «Το ελληνικό εφοπλιστικό κεφάλαιο. Η θέση και ο ρόλος του στη διεθνή και την ελληνική οικονομία» ΘΕΣΣΕΙΣ Τριμηνιαία επιθεώρηση, Τεύχος 35
- Παπασιώπη-Πασιά Ζωή, (2004) «Δίκαιο Ιθαγένειας» 7^η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα
- Παπασιώπη-Πασιά Ζωή, (2007) «Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών» Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα
- Χρυσόγονος Κώστας, (2003) «Συνταγματικό Δίκαιο», Εκδόσεις Σάκκουλα
- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Ενημερωτικό Δελτίο Νο 1 ,18 Δεκεμβρίου 2011, «Προσωρινά αποτελέσματα έρευνας για την ένταξη των Αφρικανών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία την περίοδο της οικονομικής κρίσης»

Πηγές από το διαδίκτυο

- www.taxheaven.gr, Προσωπικό Ναυτιλιακής Ν.89/67
- www.taxspirit.gr , Αναγκαστικός Νόμος 89/1967
- <http://www.elinyae.gr>, Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.), «Κώδικες Ναυτικού Δικαίου»
- www.mfa.gr Υπουργείο Εξωτερικών, «Διαδικασία χορήγησης θεωρήσεων Schengen σε ναυτικούς»
- www.ypes.gr Υπουργείο Εσωτερικών
- www.e-forologia.gr «Νόμος 27/1975»
- <http://www.hcg.gr> , Hellenic Coast Guard, «Σύμβαση Ναυτικής Εργασίας ΣΝΕ 2006»
- <http://advancedconsultantssa.blogspot.gr> , «Πολιτογράφηση λόγω επενδύσεων»
- www.yen.gr Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου, «Οικονομικά στοιχεία»
- www.diavatirio.com
- <http://www.constitutionalism.gr> Άρθρο:«Η ελληνική ιθαγένεια μεταξύ εθνικής ενσωμάτωσης και πολιτικής ένταξης»
- www.hellenicparliament.gr «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης»
- <http://www.synigoros.gr/resources/039-2003-109ek.pdf> Ο συνήγορος του Πολίτη
- <http://ete.ypes.gr/diavoulefsi.html> «Διαβούλευση Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη Πολιτών Τρίτων Χωρών 2012-2015»
- <http://eur-lex.europa.eu>
«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την εκπαίδευση και την πρόσληψη ναυτικών /* COM/2001/0188 τελικό»
- Πληροφοριακό κέντρο ενημέρωσης των Ηνωμένων Εθνών
http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=10393&catid=25:-----un-system-directory&Itemid=32

- Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Μετανάστευση και το Άσυλο
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0038_el.htm
- Πρόγραμμα της Στοκχόλμης
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0034_el.htm

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Ευρετήριο Πινάκων

Διάγραμμα 1: Έλληνες και ξένοι ναυτικοί που υπηρετούσαν σε ελληνικά εμπορικά πλοία από το 1982-1996 12

Διάγραμμα 2: Συμμετοχή Ελλήνων και ξένων ναυτικών ελληνικά εμπορικά πλοία 1982-1996 13

Διάγραμμα 3: Συμμετοχή Ελλήνων και ξένων ναυτικών στα ελληνόκτητα εμπορικά πλοία άνω των 100 κοχ 1982-1996 14

Διάγραμμα 4: Εξέλιξη των κατώτερων και ανώτερων πληρωμάτων ελλήνων ναυτικών που υπηρέτησαν σε πλοία με ελληνική σημαία 1955-1995 14

Πίνακας 1: Έλληνες και ξένοι ναυτικοί που εργάζονταν σε ελληνικά και ελληνόκτητα πλοία υπό ξένη σημαία, 100 ΚΟΧ και άνω, συμβεβλημένα με το ΝΑΤ, κατά μεγάλες ομάδες ειδικοτήτων και ηλικιών στις 20/9/2008 16

Πηγή: Στατιστικές Εμπορικής Ναυτιλίας, ΕΣΥΕ 16

Διάγραμμα 5: Έλληνες ναυτικοί 20/9/2008 σε ελληνικά και ελληνόκτητα εμπορικά πλοία κατά ομάδες ηλικιών 17

Διάγραμμα 6: Έλληνες και ξένοι ναυτικοί, σε ελληνικά και ελληνόκτητα εμπορικά πλοία κατά μεγάλες ομάδες ηλικιών 17

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικά Εμπορικής Ναυτιλίας 17

Διάγραμμα 7: Έλληνες και αλλοδαποί ναυτικοί σε ελληνικά και σε συμβεβλημένα με το ΝΑΤ ελληνόκτητα εμπορικά πλοία 18

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικά Εμπορικής Ναυτιλίας 18

Πίνακας 2: Ναυτικοί που υπηρετούσαν την 20ή Σεπτεμβρίου 2012 σε εμπορικά πλοία, 100 ΚΟΧ και άνω, υπό ελληνική σημαία, και σε ελληνόκτητα πλοία υπό ξένη σημαία, συμβεβλημένα με το ΝΑΤ, κατά εθνικότητα ναυτικών και κατηγορίες πλοίων 19

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικά Εμπορικής Ναυτιλίας 19

Πίνακας 3: Ναυτικοί που υπηρετούσαν την 20ή Σεπτεμβρίου 2010 σε εμπορικά πλοία, 100 ΚΟΧ και άνω, υπό ελληνική σημαία, και σε ελληνόκτητα πλοία υπό ξένη σημαία, συμβεβλημένα με το ΝΑΤ, κατά εθνικότητα ναυτικών και κατηγορίες πλοίων 20

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικά Εμπορικής Ναυτιλίας 20

Πίνακας 4: Έλληνες και ξένοι ναυτικοί που υπηρετούσαν την 20ή Σεπτεμβρίου 2012 σε εμπορικά πλοία, 100 ΚΟΧ και άνω 21

Πίνακας 5: Αριθμοί πολιτών τρίτων χωρών στην Ελλάδα 1/1/2010 81

Πίνακας 6: Αριθμός δικαιούχων ψήφου στις δημοτικές εκλογές βάσει του Ν. 3838/2010 82

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών 82

Πίνακας 7: Ποσοστό ανεργίας (αλλοδαποί & σύνολο) και οικονομικά ενεργού πληθυσμού (αλλοδαποί & Έλληνες) 87

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 87

Διάγραμμα 8: Ετήσια στοιχεία απασχόλησης (Ελληνες & Αλλοδαποί). Κοινές επιχειρήσεις 88

Πηγή: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Στατιστικό Δελτίο Έτους 2007 88

Διάγραμμα 9: Ετήσια στοιχεία απασχόλησης (Ελληνες & Αλλοδαποί). Οικοδομοτεχνικά έργα 89

Πηγή: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Στατιστικό Δελτίο Έτους 2007 89

Πανεπιστήμιο Πειραιώς